Voorlopig gehechte jongeren in Rotterdam getypeerd

Een dossieronderzoek om te komen tot begeleiding op maat

Jolanda Jakobs
Agnes Cornelissens

Advies- en Onderzoeksgroep Beke

Voorlopig gehechte jongeren in Rotterdam getypeerd

Een dossieronderzoek om te komen tot begeleiding op maat

Jolanda Jakobs
Agnes Cornelissens

Advies- en Onderzoeksgroep Beke

In opdracht van:
Bureau Jeugdzorg Stadsregio Rotterdam

Met financiële steun van:
Gemeente Rotterdam
Dienst Jeugd, Onderwijs en Samenleving

Met dank aan:
Bureau Jeugdzorg stadsregio Rotterdam
Politie Rotterdam-Rijnmond, Regionale Informatie Organisatie
William Schrikkergroep, onderdeel Jeugdreclassering
Gemeente Rotterdam, Dienst Jeugd Onderwijs en Samenleving,
afdeling Leerlingzaken
Arrondissementsparket Rotterdam, OM Staf Beleid & Bedrijfsvoering
Raad voor de Kinderbescherming district Rotterdam

Met medewerking van:
Nicole Arts en Antoon Smulders (Advies- & Onderzoeksgroep Beke)

Ontwerp omslag:
Marcel Grotens

© 2007 - Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Arnhem

Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs / No part of this publication may be reproduced or made public by print, photoprint, or other means without written permission from the author.

Inhoudsopgave

Voorwoord

Samenvatting

1. Voorlopig gehechte jongeren in Rotterdam 1
- 1.1 Voorlopige hechtenis: de ‘ins en outs’ 2
- 1.2 Definiëring van de onderzoeksgroep 4

2. De onderzoeksvragen 5

3. De onderzoeksopzet 7
- 3.1 Eerste onderzoeksfase – geregistreerde gegevens 8
- 3.2 Tweede onderzoeksfase – dossieranalyse 10

4. De onderzoeksgroep getypeerd: Kenmerken op basis van geregistreerde gegevens 13
- 4.1 Omvang en primaire kenmerken 13
- 4.2 Justitie: strafbaar feit, voorlopige hechtenis en vonnis 16
- 4.3 Politie: aard, omvang en ernst van de strafbare feiten 20
- 4.4 Onderwijs en leerplicht 23
- 4.5 Jeugdzorg 26
- 4.6 Een eerste typering 27

5. De steekproef getypeerd: Kenmerken op basis van persoonsdossiers 29
- 5.1 Type 1: Meisjes 31
- 5.2 Type 2: Schoolgaande jongens met een lage delictscore 34
- 5.3 Type 3: Schoolgaande jongens met een hoge delictscore 36
- 5.4 Type 4: Niet-schoolgaande jongens 38
- 5.5 Type 5: Jongens met een IQ < 85 40

6. De werkconferentie 43
- 6.1 De knelpunten geclusterd 43
- 6.2 De aanpak van voorlopig gehechte jongeren 47

7. Conclusies en aanbevelingen 51
7.1 Voorlopig gehechte jongeren: de onderzoeksvragen 1, 2 en 3 51
7.2 Registratie: jongeren als dossierzwervers 54
7.3 Aanbevelingen 55
7.3.1 Aanbevelingen uit het onderzoek 56
7.3.2 Aanbevelingen uit de werkconferentie 58
7.3.3 Aanbevelingen per sector 59

Geraadpleegde literatuur 61

Bijlage 1: Jeugdreclassering: organisatie, doelgroep, indicatie en modaliteiten 65
Bijlage 2: Deelnemers aan de werkconferentie voorlopig gehechte jongeren 69

Voorwoord

Voor u ligt de rapportage van het onderzoek naar voorlopig gehechte jongeren uit Rotterdam. Dit onderzoek is in opdracht van Bureau Jeugdzorg Stadsregio Rotterdam uitgevoerd. In het onderzoek zijn diverse kenmerken, zoals de gezinsachtergrond, de onderwijssituatie en justitiële en politiële aspecten van deze jongeren in kaart gebracht om te komen tot een aanpak op maat.

Voor de uitvoering van het onderzoek zijn we een aantal personen dank verschuldigd. Allereerst zijn dat de leden van de klankbordgroep:

Mevrouw J. Vermeer	Bureau Jeugdzorg Stadsregio Rotterdam (voorzitter)
Mevrouw D. Ooms	Bureau Jeugdzorg Stadsregio Rotterdam, Jeugdreclassering
De heer R. Glerum	Gemeente Rotterdam, Dienst Jeugd, Onderwijs en Samenleving
Mevrouw N. Driessen	Gemeente Rotterdam, Dienst Jeugd, Onderwijs en Samenleving
Mevrouw F. van der Werf	Gemeente Rotterdam, Directie Veiligheid
Mevrouw R. Tax	Horizon Jeugdzorg
Mevrouw H. Du Croix	Arrondissementsparket Rotterdam
De heer A. Soerdjbalie	Politie Rotterdam-Rijnmond, District West

Daarnaast willen we ook de heer Stehouwer van de William Schrikkergroep en de heer Verstegen van de Raad voor de Kinderbescherming en nogmaals mevrouw Ooms bedanken voor hun medewerking tijdens ons dossieronderzoek.
Ten slotte willen we mevrouw Vermeer van het Bureau Jeugdzorg Stadsregio Rotterdam hartelijk danken voor de prettige samenwerking.

Arnhem, 2007
Advies- en Onderzoeksgroep Beke

Jolanda Jakobs en Agnes Cornelissens.

Samenvatting

In het eerste half jaar van 2004 hebben 217 jeugdigen uit het Arrondissement Rotterdam een voorlopige hechtenis tegen zich horen uitspreken. In vrijwel alle gevallen gaat het om jeugdigen die zich aan veel en/of aan ernstige strafbare feiten hebben schuldig gemaakt. Vanuit de praktijk bereiken de opdrachtgever van dit onderzoek - Bureau Jeugdzorg stadsregio Rotterdam – signalen dat het bovendien gaat om jongeren met meervoudige problematiek voor wie nog geen passend aanbod is in termen van scholing, werk en zorg. Dit is de reden om een onderzoek uit te laten voeren naar kenmerken en achtergronden van voorlopig gehechte jongeren in Rotterdam en in het verlengde hiervan een eerste aanzet te doen voor een mogelijke aanpak.

Onderzoeksvragen

In het onderzoek staan de volgende vragen centraal:

- Wat is de omvang van de groep minderjarige, voorlopig gehechte Rotterdamse jongeren?
- Wat zijn de vervolgbeslissingen bij een voorlopige hechtenis?
- Wat gebeurt er na een voorlopige hechtenis in termen van opvang, zorg en begeleiding met deze groep?
- Wat zou er idealiter met deze groep jongeren moeten gebeuren in termen van opvang, zorg en begeleiding om de kans op recidive te verkleinen?

Onderzoeksopzet

Het onderzoek bestaat uit twee fasen. De eerste onderzoeksfase omvat een analyse van geautomatiseerde gegevens over de onderzoeksgroep, zoals de criminele carrière, hulpverleningsgeschiedenis en opleidingsniveau. De data zijn aangeleverd door het Openbaar Ministerie, de politie Rotterdam-Rijnmond, het Bureau Jeugdzorg, de William Schrikkergroep en de Gemeente Rotterdam, afdeling leerlingzaken.

De tweede onderzoeksfase omvat een dossieronderzoek. In dit dossieronderzoek zijn van 49 jongeren de dossiers bij de bovengenoemde instanties geanalyseerd.

Het onderzoek is afgesloten met een werkconferentie waarbij aan betrokken praktijkdeskundigen de resultaten van het onderzoek zijn voorgelegd. Gezamenlijk zijn knelpunten geïnventariseerd en is een eerste aanzet gedaan om te komen tot een aanpak op maat voor voorlopig gehechte jongeren.

Kenmerken van de doelgroep

Uit cijfers van het Openbaar Ministerie blijkt dat 217 strafrechtelijk minderjarige jongeren uit het Arrondissement Rotterdam in het eerste half jaar van 2004 in voorlopige hechtenis zijn genomen.[1]

[1]. Op jaarbasis gaat het om ruim 400 jeugdigen.

Dit is 12 procent van alle minderjarigen die in 2004 als verdachte van een misdrijf bij het Openbaar Ministerie in Rotterdam zijn binnengekomen. In verhouding tot alle in Rotterdam woonachtige minderjarigen tussen de 12 en 17 jaar, gaat het om minder dan 0.1 procent.
De onderzoeksgroep bestaat voornamelijk uit jongens en heeft een gemiddelde leeftijd van 15 jaar en 4 maanden. Hoewel 73 procent van de jongeren in Nederland is geboren, is 80 procent - etnisch gezien - afkomstig uit andere landen waarbij met name jongeren van Marokkaanse, Antilliaanse en Kaapverdische afkomst oververtegenwoordigd zijn.

De groep voorlopig gehechte jongeren maakt zich op grote schaal schuldig aan ernstige en minder ernstige strafbare feiten. Straatroof, zwaardere vermogensmisdrijven, zedenzaken en geweldsmisdrijven voeren de boventoon in de criminele carrière van de jongeren. Bijna de helft van de voorlopig gehechte jongeren (46 procent) kan in 2004 als ‘minderjarige veelpleger’ worden aangemerkt. Bovendien beginnen de jongeren op jongere leeftijd met het plegen van delicten (14 jaar en 3 maanden), dan de gemiddelde in Nederland geregistreerde first offender (15 jaar en 1 maand). Onderstaande tabel geeft een overzicht van de strafbare feiten die aanleiding gaven tot de voorlopige hechtenis in 2004.

Strafbaar feit	**Aantal jongeren**	**Percentage jongeren**
Straatroof (waaronder tasjesroof)	**76**	36.4%
Zedenzaken overig	**24**	11.5%
Inbraak	**16**	7.7%
Overige aantasting persoonlijke integriteit	**14**	6.7%
Openlijke geweldpleging	**13**	6.2%
Moord en doodslag	**11**	5.3%
Overige	**55**	26.3%

Bij 96 procent van de jongeren heeft uiteindelijk een vorm van strafoplegging plaatsgevonden. In verreweg de meeste gevallen, 73 procent, wordt er een jeugddetentie uitgesproken. 15 jeugdigen (0.7 procent) hebben een PIJ-maatregel opgelegd gekregen. Daarnaast zien we een scala aan werk- en leerstraffen.
Wat het onderwijs betreft, blijkt dat slechts 22 procent van de jongeren in 2004 niet is in-, uit- of overgeschreven bij een onderwijsinstelling. Een aantal jongeren switcht drie of zelfs vier keer van school in 2004.

Wat betreft zorg- en hulpverlening houden deze jongeren de instanties ook bezig. Vrijwel alle jongeren zijn in beeld (geweest) bij een organisatie voor jeugdzorg wegens een reclasserings- en/of beschermingscontact.
Op basis van de geregistreerde gegevens kan al worden bevestigd dat we te maken hebben met de zwaarste groep jeugddelinquenten.
In fase twee zijn de persoonsdossiers van 49 voorlopig gehechte jongeren geanalyseerd.

Kenmerken op basis van persoonsdossiers

Op basis van criteria uit de onderzoeksliteratuur en resultaten van de eerste onderzoeksfase zijn vijf typen voorlopig gehechte jongeren onderscheiden, namelijk:

1. meisjes
2. schoolgaande jongens met lage delictscore
3. schoolgaande jongens met hoge delictscore
4. niet-schoolgaande jongens
5. jongens met een IQ lager dan 85

Vervolgens zijn 49 jongeren over deze vijf typen verdeeld en is door middel van dossieronderzoek nader op de typen ingezoomd. [2] Tussen de groepen zien we veel overeenkomsten als het gaat om schorsingsperioden, vonnissen en voorwaarden bij schorsing en vonnis, veel psychosociale problematiek, weinig psychosociale hulpverlening, veel opvoedingsproblematiek en een zeer problematische schoolcarrière. De groepen verschillen het meest wanneer we de componenten 'mate van delinquentie' en 'geslacht' in ogenschouw nemen.

Type 1 meisjes

Meisjes plegen vooral vermogenscriminaliteit en in mindere mate geweldsdelicten. Ze hebben een bescheiden criminele carrière als ze voorlopig worden gehecht in 2004. Er is vaker sprake van gediagnosticeerde psychische problematiek dan bij de jongens. Daarnaast blijken meisjes een lagere delictscore te hebben en zijn ze vaker geregistreerde first offenders. Meisjes blijken meer open te staan voor hulp en begeleiding en de jeugdreclassering realiseert bij meisjes over het algemeen haar doelen beter dan bij jongens. Jeugdhulpverlening en Jeugd-GGZ zijn de aangewezen partners bij de aanpak van voorlopig gehechte meisjes.

Type 2 schoolgaande jongens met een lage delictscore

Deze groep is minder delinquent dan de overige jongensgroepen en wordt vaker geschorst gedurende de voorlopige hechtenis. De jongens plegen hoofdzakelijk vermo-

[2]. De onderzoeksgroep omvatte slechts 9 meisjes en 10 jongens per overig type.

gensdelicten en het zijn notoire overlastplegers, van wie we de helft ook na 2004 in de politieregistraties tegenkomen. De persoonlijke problematiek lijkt minder complex. De jeugdreclassering richt zich op het terugdringen van recidive en de problematische schoolcarrière. Er wordt veel gespijbeld en (leerplichtige) jongeren zitten geregeld niet op school.

Type 3 schoolgaande jongens met een hoge delictscore

Deze jongens vormen verreweg de meest problematische groep. Ze maken zich schuldig aan veel en zware vermogenscriminaliteit. Meer dan de helft heeft al op 12-13 jarige leeftijd mutaties in HKS en 7 jongens zien we tot en met 2005 terug in de registratie van politie en justitie. Drie jongeren worden tijdens de voorlopige hechtenis geschorst, van hen plegen twee jongeren in hun schorsingsperiode opnieuw een strafbaar feit. In deze groep zien we ook drugsgerelateerde criminaliteit. Minder dan de helft bezoekt – onregelmatig – het reguliere vmbo. De overigen zien we terug bij het speciaal en praktijkonderwijs. Wanneer jongeren niet meer leerplichtig zijn, verdwijnen ze uit beeld. Qua opvoedingsklimaat en gedrag betreft het de zwaarste groep.

Type 4 niet-schoolgaande jongens

Het criterium schoolgaand/niet-schoolgaand bleek tijdens de dossieranalyse minder goed te discrimineren dan verwacht. De schoolcarrière van veel voorlopig gehechte jongeren kent een zodanig grillig verloop dat jongeren die op de peildatum 1 januari 2004 niet-schoolgaand waren, voor die tijd en na die tijd vaak wel schoolgaand waren. Andersom gold voor schoolgaande jongeren dat zij met regelmaat perioden niet-schoolgaand bleken te zijn. In deze groep, die weliswaar qua gemiddelde leeftijd iets ouder is dan de overige jongeren, komen we alle typen voorlopig gehechte jongens opnieuw tegen.

Type 5 jongens met een IQ lager dan 85

De 10 jongeren uit deze steekproef waren allemaal cliënt bij de William Schrikkergroep. De jongens plegen uiteenlopende strafbare feiten. Van vrijwel alle jongens wordt de voorlopige hechtenis geschorst. Slechts 1 jongere uit deze relatief jonge groep blijkt in 2004 first offender. Ook na 2004 zien we de jongeren terug in de registraties voor vermogens- en gewelddelicten. De begeleiding lijkt wat breder te worden ingezet dan bij de andere groepen jongens. Behalve terugdringen van politie- en justitiecontacten en het vinden van een onderwijsinstelling, zien we in de begeleiding meer aandacht voor de gezinsachtergrond en de vrijetijdscomponent. Jongeren bezoeken, met veel wisselingen en problemen, het speciaal en praktijkonderwijs.
Opvallend is het gegeven dat ook bij de andere groepen vaak melding wordt gemaakt van een laaggemiddeld of lager IQ.

De werkconferentie

Tijdens de werkconferentie zijn 7 knelpunten geconstateerd:

1. Vroegsignalering en preventie
2. Diagnostiek
3. Samenwerking en informatie-uitwisseling
4. Incidentgerichtheid versus dossiergerichtheid
5. Verantwoordelijkheid
6. Dwang en drang
7. Nazorg

Wat betreft de diagnostiek wordt een grotere bemoeienis van de GGZ gewenst. En wat betreft de benadering van deze zeer zware doelgroep is een meer dossier- c.q. persoonsgerichte in plaats van een incidentgerichte benadering noodzakelijk. Een groot knelpunt is de verantwoordelijkheidskwestie. Niemand blijkt eindverantwoordelijk voor de hulp en begeleiding van de jeugdige en niemand heeft een volledig overzicht over de inspanningen die vanuit de verschillende sectoren worden gepleegd. Gepleit wordt dan ook voor een casemanager met totaaloverzicht, doorzettingsmacht en mandaat. Deze casemanager dient het traject vanaf de eerste dag van voorlopige hechtenis tot de laatste dag van het nazorgtraject te monitoren, met als doel dat de jongere letterlijk en figuurlijk geen dag uit het oog wordt verloren.

Aanbevelingen

Een hoofdbevinding van het onderzoek is het gegeven dat voorlopig gehechte jongeren zeer vaak uit beeld raken bij de instellingen. In deze context wordt gesproken van dossierzwervers. Ze weten kennelijk de mazen van het net van de sluitende aanpak zeer goed te vinden. Vooral de overgang van onvoorwaardelijke detentie naar huis i.c. school en werk verloopt slecht, maar ook de communicatie tussen scholen onderling en justitiële instellingen en de onderwijssector verloopt slecht. Het komt vaak voor dat jongeren die wel ingeschreven zijn bij een onderwijsinstelling feitelijk thuis zitten. De dossiers zijn onvolledig en informatieoverdracht laat nog veel te wensen over. Geadviseerd wordt om vanaf de eerste dag van de voorlopige hechtenis de bovengenoemde casemanager bij deze jeugdige carrièrecriminelen aan te stellen. Deze casemanager is verantwoordelijk voor het inrichten van een specifiek nazorgtraject. Binnen dit traject spelen in eerste instantie diagnostiek en assessment een rol, maar er moet ook binnen een strakke organisatie een traject wordt ontwikkeld waarin de jongeren vanaf de eerste dag dat ze in vrijheid worden gesteld dagbesteding en toezicht hebben. Gezien het huidige, brede Rotterdamse aanbod voor de doelgroep jongeren met politiële en justitiële antecedenten, wordt er niet gepleit voor de ontwikkeling van een nieuwe aanpak, maar wordt aanbevolen om voor een dergelijke aanpak op maat aansluiting te zoeken bij het Educatief Centrum. Op deze wijze wordt ook voor de ‘crème de la crème’ van de jeugddelinquenten een aanpak op maat gerealiseerd.

1. Voorlopig gehechte jongeren in Rotterdam

Het landelijke justitiële jeugdbeleid richt zich in het programma 'Jeugd terecht' op het terugdringen van criminaliteit bij jeugdigen (Ministerie van Justitie, 2002). Veelplegers en geweldplegers vormen daarbinnen een speerpunt. Het programma richt zich niet alleen op het straffen van jeugdigen, maar ook op de preventie van jeugdcriminaliteit en recidive. Wanneer het gaat om preventie, vindt het ministerie de lokale overheid aan haar zijde. Rotterdam bijvoorbeeld, investeert veel in onderwijs en opvang van jeugdigen die dreigen uit te vallen. Om te zorgen dat er geen enkele jongere buiten de boot valt, kent Rotterdam een zogenaamde sluitende aanpak. Doelstelling van de sluitende aanpak is dat alle Rotterdamse jongeren tot 23 jaar werken, naar school gaan of in een (hulpverlenings-)traject zitten.

Ondanks deze ambitieuze doelstelling van de gemeente blijken sommige jongeren toch tussen wal en schip te vallen. Hiermee worden jongeren bedoeld die naast problemen op school ook op andere terreinen, zoals op het hulpverlenings- en justitiële vlak, veelvuldig problemen ondervinden. Veel van deze jongeren komen vaak met politie en justitie in aanraking en kunnen dan in voorlopige hechtenis genomen worden.
Een eerste inventarisatie heeft uitgewezen dat 416 minderjarigen uit Rotterdam in 2004 een voorlopige hechtenis [3] tegen zich hebben horen uitspreken. Als daarbij in ogenschouw wordt genomen dat de wetgever i.c. de rechter zeer terughoudend is als het gaat om vrijheidsbeneming bij jongeren, dan kan worden verondersteld dat in situaties waarin de rechter wel tot vrijheidsbeneming overgaat, er sprake is van een situatie waarin de jeugdige veel en/of ernstige strafbare feiten heeft gepleegd.
Het hoeft geen betoog dat veel voorlopig gehechte jongeren niet alleen onderwerp van justitiële inspanning zijn, maar ook binnen het gemeentelijke jeugdbeleid een bron van grote zorg en aandacht zijn. De bezorgdheid wordt gevoed door het feit dat men weinig over deze groep weet. De gedachte is dat er waarschijnlijk sprake is van jongeren met een meervoudige problematiek én dat veel van deze jongeren na hun schorsing niet of slechts marginaal worden opgevangen en begeleid. Dit is de reden waarom het Bureau Jeugdzorg, sector Jeugdreclassering en de Gemeente Rotterdam, Dienst Jeugd, Onderwijs en Samenleving de handen ineen hebben geslagen om te komen tot meer informatie over deze groep voorlopig gehechte jongeren om in het vervolg hierop te komen tot een op maat gesneden aanpak die ertoe moet leiden dat deze jongeren weer een acceptabele plaats in de samenleving gaan innemen.
Aan Advies- en Onderzoeksgroep Beke is gevraagd een onderzoek uit te voeren op basis waarvan gekomen kan worden tot deze gewenste aanpak op maat. Alvorens op de inhoud van dit onderzoek in te gaan, wordt het begrip voorlopige hechtenis en de praktijk waarin deze wordt toegepast, beschreven.

[3]. In plaats van voorlopige hechtenis wordt ook wel gesproken van preventieve hechtenis.

1.1 Voorlopige hechtenis: de 'ins en outs'

Wat houdt een voorlopige hechtenis in? In deze paragraaf beschrijven we het traject en de voorwaarden.

Als een jongere door de politie wordt aangehouden op verdenking van een strafbaar feit, kan deze jongere voorafgaand aan de rechtszaak in voorlopige hechtenis worden genomen. Een voorlopige hechtenis is niet in alle gevallen toegestaan. In het wetboek (art. 67 Sv.) staan twee situaties genoemd waarin een voorlopige hechtenis is toegestaan. De eerste situatie betreft de verdenking van een *misdrijf* waarop naar wettelijke omschrijving een gevangenisstraf van vier jaar of meer staat. De wetgever staat in enkele uitzonderingen, waarbij de maximale gevangenisstraf minder dan vier jaar is, toch een voorlopige hechtenis toe. Enkele voorbeelden daarvan zijn de verspreiding van opruiend geschrift (art. 132 Sr.), bedreiging met openlijk geweld (art 285 lid 1 Sr.) en veroorzaken van een verkeersongeval met lichamelijk letsel (art 175 lid 2b WVW.). De tweede situatie waarin een voorlopige hechtenis is toegestaan, is wanneer een verdachte van een *misdrijf*, ongeacht de hoogte van de maximale wettelijke gevangenisstraf, geen vaste woon- of verblijfplaats heeft. Een verdachte van een overtreding kan dus nooit voorlopig gehecht worden.

Aan een voorlopige hechtenis gaan enkele stappen vooraf. Allereerst vindt de aanhouding wegens verdenking van een strafbaar feit plaats. De aanhouding mag maximaal zes uur duren. Bij (middel)zware misdrijven kan de verdachte voor de duur van drie dagen in verzekering worden gesteld. [4] Als er tegen de verdachte zwaarwegende bezwaren bestaan, zal de officier van justitie de rechter-commissaris [5] vragen een bevel tot bewaring af te geven. De rechter-commissaris beslist of er voldoende gronden zijn voor een voorlopige hechtenis. Indien hij oordeelt dat dit het geval is, geeft hij het bevel af. Vanaf dat moment begint de termijn van de voorlopige hechtenis.

Een voorlopige hechtenis bestaat uit twee delen. Het eerste deel, de inbewaringstelling, duurde in 2004, ten tijde van onze onderzoeksperiode, maximaal 10 dagen [6] (Art. 64 Sv.). Vindt de officier van justitie dat de verdachte langer dan deze 10 dagen in voorlopige hechtenis moet blijven, dan legt hij zijn verzoek voor aan de raadkamer, dus niet meer aan de rechter-commissaris zoals bij de inbewaringstelling. Wanneer de raadkamer voldoende redenen ziet om een jongere vast te houden, dan wordt een bevel tot gevangenhouding gegeven en gaat de bewaring over in gevangenhouding. Een gevangenhouding in het kader van voorlopige hechtenis duurt maximaal 30 dagen en kan twee keer door de rechter met 30 dagen verlengd worden (art. 66 Sv). Deze termijn loopt niet wanneer een voorlopige hechtenis geschorst is en een jongere met

[4]. Bij dringende noodzakelijkheid kan het bevel door de officier van justitie eenmaal voor ten hoogste drie dagen worden verlengd (art. 58 Sv.).

[5]. Bij minderjarige verdachten treedt de kinderrechter op als rechter-commissaris bij de toepassing van voorlopige hechtenis (Art. 492 Sv.).

[6]. Middels een wetwijziging is per 1 januari 2005 de maximale duur van de inbewaringstelling verhoogd naar 14 dagen. Daarmee is ook de termijn van de voorlopige hechtenis waarover de raadkamer mag beslissen 4 dagen langer geworden, namelijk 104 dagen.

voorwaarden in vrijheid is gesteld. Binnen de termijn van 106 dagen – tellend vanaf de aanhouding tot en met de gevangenhouding- moet de strafzaak door de rechtbank zijn behandeld. Dit hoeft geen inhoudelijke behandeling te zijn; dit kan ook een pro forma zitting zijn waar de zaak wordt aangehouden en de voorlopige hechtenis automatisch verlengd wordt. Er moet in dit geval aan enkele voorwaarden worden voldaan (art. 66a Sv.). Naast de behandeling van de zaak door de rechtbank (in plaats van de raadkamer), moet de gevangenisstraf die op het misdrijf is gesteld acht jaar of meer zijn. Uiteraard moeten de voorwaarden voor toepassing van de voorlopige hechtenis nog steeds bestaan. De totale duur van de vrijheidsbeneming van de voorlopige hechtenis is, mits er aan genoemde voorwaarden is voldaan, dus niet aan een maximum gebonden.

Na de veroordeling wordt de tijd die in voorlopige hechtenis (de daadwerkelijke vrijheidsbeneming) is doorgebracht in mindering gebracht op de vrijheidsbenemende straf of de taakstraf (Art 27 Sr.). De rechter(-commissaris) moet bij het beoordelen van het al dan niet inbewaringstellen, gevangennemen of –houden, rekening houden met het gegeven dat de duur van de voorlopige hechtenis de duur van de straf of maatregel niet mag overschrijden. Een voorlopige hechtenis is niet toegestaan wanneer de mogelijkheid bestaat dat in geval van veroordeling geen onvoorwaardelijke vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel wordt opgelegd.

Een voorlopige hechtenis kan op twee manieren worden beëindigd. Enerzijds door opheffing, anderzijds door schorsing. Bij een opheffing gaat het om een definitieve beeindiging van de hechtenis. Een schorsing betekent dat er voorwaarden worden opgelegd aan de invrijheidstelling. Indien de verdachte zich niet aan deze voorwaarden houdt, kan de schorsing worden opgeheven en daarmee wordt de voorlopige hechtenis weer voortgezet. Veelvoorkomende schorsingsvoorwaarden zijn begeleiding door de jeugdreclassering, overdag naar school of werk, 's avonds op een bepaald tijdstip thuis zijn of geen contact met medeverdachten en/of slachtoffer.

In de meeste gevallen verblijft een jongere tijdens de voorlopige hechtenis in een justitiële jeugdopvanginrichting. De jongere kan dan niet naar school of naar zijn werk buiten de inrichting. Bij de nachtdetentie, een bijzondere vorm van voorlopige hechtenis, is dit wel mogelijk. De jongere gaat overdag naar school, werk of dagbehandeling en 's avonds, 's nachts en in het weekend verblijft hij in een gesloten opvanginrichting. Nachtdetentie voor jeugdigen is per september 2003 landelijk mogelijk. [7]

[7]. Om in aanmerking te komen voor nachtdetentie moet een jongere aan enkele voorwaarden voldoen. Allereerst moet de jongere beschikken over een positieve gestructureerde dagbesteding'(school, werk of dagbehandeling), die bovendien gelegen moet zijn in de buurt van de opvanginrichting (in verband met dagelijks vervoer).

1.2 Definiëring van de onderzoeksgroep

Wanneer in deze rapportage wordt gesproken van voorlopig gehechte jongeren wordt ook gedoeld op jongeren die geschorst zijn, van wie de voorlopige hechtenis dus is opgeschort en die in vrijheid gesteld zijn.

Het argument hiervoor is dat in het kader van de begeleiding en de aanpak ook deze jongeren tot de doelgroep van dit onderzoek behoren. Van belang is namelijk wat er gebeurt met deze jongeren in de periode tot de strafzitting en het vonnis. In die zin worden met voorlopig gehechte jongeren dus ook de jongeren bedoeld voor wie geen gevanghouding meer geldt omdat zij geschorst zijn. Zij gaan overdag weer naar school of werk of hebben op een andere wijze hun reguliere leven weer opgepakt in afwachting van hun strafzitting en vonnis.

2. De onderzoeksvragen

In dit onderzoek moeten de volgende vragen worden beantwoord:

1. Wat is de omvang van de groep minderjarige, voorlopig gehechte Rotterdamse jongeren?
In eerste instantie richt het onderzoek zich daarbij op jongeren die woonachtig zijn in het Arrondissement Rotterdam. Gaandeweg zal in verband met de beperkte mogelijkheden van enkele instanties de onderzoeksgroep worden ingeperkt tot jongeren die woonachtig zijn in de gemeente Rotterdam. [8]

2. Wat zijn de vervolgbeslissingen bij een voorlopige hechtenis?
Allereerst dient de vraag te worden beantwoord welk type strafrechtelijke afdoeningen we in de vonnissen zien (jeugddetentie, taakstraffen et cetera). Van belang is ook om te bezien welke voorwaarden de rechter in zijn vonnis stelt. Daarbij moet gedacht worden aan jeugdreclassering en deelname aan specifieke trajecten of behandelingen.

3. Wat gebeurt er na een voorlopige hechtenis in termen van opvang, zorg en begeleiding met deze groep?
Hierbij is de vraag aan de orde op welke onderwijs(opvang-)voorzieningen en werktoeleidingstrajecten jongeren terechtkomen of welke zorgtrajecten jongeren bezoeken. Deze worden veelal niet door de rechter geïnitieerd, maar door de gemeentelijke afdeling leerlingzaken, de jeugdreclassering of door de hulpverleningsorganisaties.

4. Wat zou er idealiter met deze groep jongeren moeten gebeuren in termen van opvang, zorg en begeleiding om de kans op recidive te verkleien?
Om deze vraag te beantwoorden, zal bekeken moeten worden wat het actuele aanbod in Rotterdam is, wat de eventuele knelpunten zijn en op welke punten dit aanbod aangevuld of veranderd dient te worden.

[8]. Separaat van deze rapportage is een bijlagenboek beschikbaar. Dit boek is verkrijgbaar als hardcopy of is te downloaden op www.beke.nl. In het bijlagenboek is in bijlage 1 een overzicht opgenomen met daarin de voedingsgebieden van de bij dit onderzoek betrokken instanties.

3. De onderzoeksopzet

Om de vier onderzoeksvragen te beantwoorden, is gekozen voor een onderzoeksdesign dat te typeren is als een trechtermodel (van breed naar smal). In eerste instantie is de totale groep voorlopig gehechte jongeren in beeld gebracht op basis van de informatie die een aantal kerninstanties geautomatiseerd voorhanden hebben. Op basis van deze gegevens wordt een analyse uitgevoerd met als doel specifieke typen voorlopig gehechte, minderjarige jongeren te onderscheiden. Deze typologie is beschreven en uit iedere groep zijn vervolgens tien jongeren geselecteerd. Van de jongeren uit deze groep is een diepgaande dossieranalyse uitgevoerd. De resultaten van deze dossieranalyses zijn in een werkconferentie voorgelegd aan deskundigen op praktisch en inhoudelijk niveau. In schema 1 worden de onderzoeksfases kort weergegeven.

Schema 1 – Onderzoeksdesign

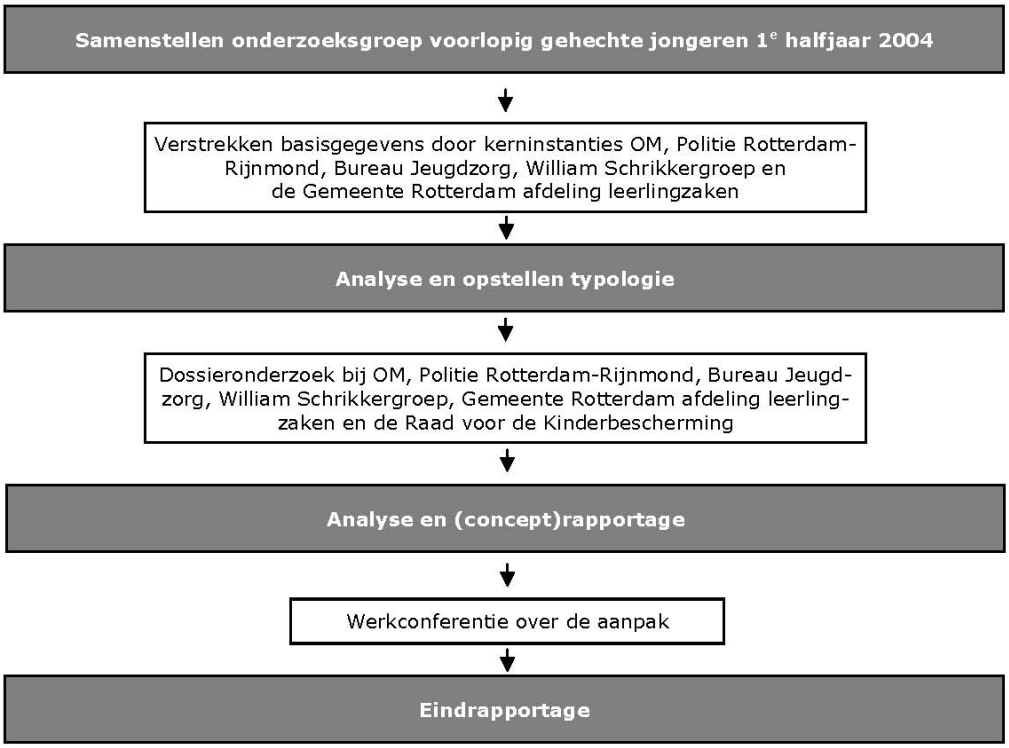

3.1 Eerste onderzoeksfase – geregistreerde gegevens

Samenstelling onderzoeksgroep

In de eerste fase van het onderzoek is op basis van de informatie van het Arrondissementsparket Rotterdam een onderzoeksgroep van Rotterdamse, voorlopig gehechte jongeren samengesteld. Er is voor gekozen om alle jongeren uit het eerste halfjaar van 2004 (begin voorlopige hechtenis tussen 1 januari 2004 en 1 juli 2004) te selecteren. Daarvoor zijn de volgende argumenten aan te voeren:

- Met deze periode hebben we een voldoende grote onderzoeksgroep om zowel een beeld te schetsen als om een typologie samen te kunnen stellen.
- Met een aaneengesloten periode van een half jaar waarin alle jongeren worden geselecteerd, is er sprake van een aselecte steekproef.
- Door deze periode te kiezen, is het mogelijk om de jongeren te 'volgen'. Het merendeel van deze jongeren heeft immers tot uiterlijk het najaar van 2004 in voorlopige hechtenis gezeten en daarom moet het mogelijk zijn om na te gaan wat er in de periode daarna gebeurd is. [9]
- Door jongeren uit het eerste halfjaar van 2004 te selecteren, zal er bij de diverse instanties ook sprake zijn van de aanwezigheid van een dossier dat ook ingezien kan worden. Een keuze voor bijvoorbeeld 2005 maakt dat er sprake kan zijn van lopende zaken en dat maakt dossieronderzoek in praktisch opzicht lastiger.

Product van deze fase is een lijst met voorlopig gehechte jongeren waarvan naam, geboortedatum en een aantal gegevens rond strafbaar feit, de voorlopige hechtenis en vonnis bekend zijn. [10]

Verstrekken basisgegevens door kerninstanties

In deze fase van het onderzoek is algemene informatie verzameld over de jongeren, hun strafbare gedrag, criminele carrière en hun geschiedenis als het gaat om straf, opleiding, zorg en hulp.

De informatie moet de basis gaan vormen om enerzijds een beeld te kunnen geven van voorlopig gehechte jongeren in Rotterdam en anderzijds zicht te geven op te onderscheiden typen voorlopig gehechte jongeren (als uitgangspunt voor het dossieronderzoek). Het betreft in alle gevallen informatie die geautomatiseerd beschikbaar is. In de praktijk van het onderzoek heeft dit ertoe geleid dat de onderstaande instanties de volgende informatie hebben aangeleverd:

---

[9]. Hierbij gaan we ervan uit dat van de meeste jongeren na 100 dagen voorlopige hechtenis de inhoudelijke rechtzitting dient.

[10]. Door het College van Procureurs Generaal is toestemming verleend aan de onderzoekers om de gevraagde gegevens te mogen inzien. Ook de gemeente Rotterdam is akkoord gegaan met de inzage door het onderzoeksteam in gegevens de afdeling Leerlingzaken. Hiervoor is een vertrouwelijkheidverklaring ondertekend.

Instantie	Type informatie
Parket Rotterdam	▪ Naam, woonplaats, geboortedatum, geboorteland, geslacht ▪ Maatschappelijke kwalificatie strafbaar feit ▪ Strafrechtelijk artikel strafbaar feit ▪ (Hoofd-)parketnummer ▪ Startdatum voorlopige hechtenis ▪ Einddatum voorlopige hechtenis ▪ Reden ophef voorlopige hechtenis ▪ Datum eerste zitting en afdoeningswijze ▪ Type eindvonnis ▪ Strafopsomming totaal
Politie Rotterdam-Rijnmond	▪ GBA-gegevens ▪ Nationaliteit ▪ Etniciteit ▪ Antecedenten in HKS [11] met pleegjaar en pleegmaand ▪ Hoofd- en subdelictrubriek ▪ Leeftijd eerste delict
Bureau Jeugdzorg Stadsregio Rotterdam	▪ Naam, woonplaats, geboortedatum, geboorteland, geslacht ▪ Datum aanvang en einde jeugdreclassering ▪ Datum aanvang en einde OTS ▪ Justitiële subsidietitel ▪ Datum aanvang en einde ambulante hulp ▪ Datum aanvang en einde schoolmaatschappelijk werk
Gemeente Rotterdam, afdeling leerlingzaken	▪ Naam, geboortedatum, geslacht ▪ Inschrijving in 2004 ja/nee ▪ Overschrijvingen 2004 ▪ Overschrijvingen totaal ▪ Laatste overschrijvingsdatum ▪ Uitschrijfdatum ▪ Laatste inschrijvingsdatum ▪ Opmerkingen
William Schrikkergroep	▪ Naam, geboortedatum ▪ Inschrijving in verband met jeugdreclassering of jeugdbescherming

[11]. Het herkenningsdienstsysteem (HKS) is een informatiesysteem dat door politieregio's wordt beheerd. Het bevat gegevens over de processen verbaal die in het geval van misdrijven door de politie worden opgemaakt. Per verdachte kan een overzicht worden verkregen van alle processen verbaal ('antecedenten') die tegen hem of haar zijn opgemaakt. Het systeem is geschikt voor recidiveonderzoek op politieniveau.

Enkele kanttekeningen:

- Het Parket Rotterdam kan informatie over schorsingsdata, schorsingsvoorwaarden en voorwaarden bij vonnis uitsluitend op dossierniveau aanleveren. Deze zijn dus niet verwerkt in de eerste analyse.
- Het Arrondissement Rotterdam omvat 22 gemeenten. Om praktische redenen [12] is, in overleg met de opdrachtgever, besloten om de leerlingeninformatie uitsluitend op te vragen bij de afdeling leerlingzaken van de gemeente Rotterdam. Het gevolg is dat de onderzoeksgroep die basis vormt voor het dossieronderzoek, is ingeperkt.
- De afdeling leerlingzaken heeft met ingang van 2005 een nieuw registratiesysteem. Dat wil zeggen dat informatie van vóór 2005 slechts beperkt is ingevoerd.
- Aan de William Schrikkergroep is aan het einde van het traject beperkt informatie gevraagd omdat bleek dat een aantal Rotterdamse voorlopig gehechte jongeren niet bekend was bij Bureau Jeugdzorg en wel bij de William Schrikkergroep.

Analyse en opstelling typologie

In het kader van de analyse en beschrijving van de onderzoeksgroep zijn alle aangeleverde (Excel)bestanden overgebracht in SPSS en geanalyseerd. In hoofdstuk 4 is de onderzoeksgroep voorlopig gehechte jongeren beschreven en is een eerste typologie opgesteld. Dit heeft geleid tot vijf typen voorlopig gehechten

3.2 Tweede onderzoeksfase - dossieranalyse

Dossieronderzoek

Op basis van de typering zijn vijf groepen jeugdigen samengesteld. Dit heeft geleid tot een groep van 49 voorlopig gehechte jongeren waarvan de dossiers zijn opgevraagd of ingezien bij de betrokken instanties. Het betreft de volgende informatie:

Parket Rotterdam	▪ Persoonsdossier ▪ Compas
Politie Rotterdam-Rijnmond	▪ X-pol ▪ Cliëntvolgsysteem Jeugd ▪ Casusregie Raad voor de Kinderbescherming ▪ JCO supportsysteem
Bureau Jeugdzorg Rotterdam	▪ Plan van Aanpak ▪ Evaluatie plan van aanpak ▪ Rapportagebrieven
William Schrikkergroep	▪ Plan van Aanpak ▪ Evaluatie plan van aanpak ▪ Rapportagebrieven
Gemeente Rotterdam, afdeling leerlingzaken	▪ Persoonsdossier leerlingvolgsysteem
Raad voor de Kinderbescherming	▪ Raadsdossier

[12]. Introductie, toestemmingsaanvragen voor het onderzoek en tijdrovende procedures m.b.t. de bescherming van persoonsgegevens in elke afzonderlijke gemeente van het arrondissement.

Leerlingzaken, het Parket Rotterdam [13] en de politie beschikten over informatie van alle 49 respondenten. Dit bleek niet het geval bij de overige instellingen. Om achtergrondinformatie (zoals persoonskenmerken, leefgebiedinformatie en hulpverlening) te verkrijgen van deze jongeren zijn vervolgens het Bureau Jeugdzorg en de William Schrikkergroep benaderd. Tot slot bleven elf jongeren over, van wie het dossier bij de Raad voor de Kinderbescherming is ingezien. Met uitzondering van de politie en de afdeling leerlingzaken betrof het papieren dossiers die – wederom met uitzondering van de politie [14] - op locatie zijn bestudeerd. Alle informatie is bestudeerd tot en met het jaar 2005.
De inhoud van de dossiers is overgebracht op een speciaal voor dit onderzoek ontwikkeld dossieranalyse-instrument. [15] De inhoud van de analyse-instrumenten is vervolgens overgezet in geprecodeerde vragenlijsten om op deze wijze statistische bewerking mogelijk te maken. [16] Bij deze bewerkingen is onderscheid gemaakt in de vijf typen voorlopig gehechte jongeren. De resultaten van deze onderzoeksactiviteiten zijn te lezen in hoofdstuk 5.

Werkconferentie

De uit het onderzoek gegenereerde informatie zal worden voorgelegd aan zowel praktijkdeskundigen als beleidsdeskundigen en als input dienen voor een werkconferentie. In hoofdstuk 6 wordt kort verslag gedaan van deze bijeenkomst.

[13]. Bij het Arrondissementsparket Rotterdam bleken vier dossiers van jongeren in behandeling. Van deze vier jongeren zijn gegevens in Compas (Communicatie Openbaar Ministerie - Parket-AdministratieSysteem) opgevraagd.

[14]. De Politie Rotterdam-Rijnmond heeft van de 49 jongeren de gegevens uit het JCO-supportsysteem aangeleverd. Dit omvat persoonsgegevens, gegevens omtrent de Casusregie van de Raad voor de Kinderbescherming en alle X-polinformatie. X-pol is het bedrijfsprocessensysteem van de politie Rotterdam-Rijnmond. Hierin kunnen alle mutaties/handelingen ten aanzien van een bepaalde jongere worden teruggevonden. Daarnaast konden de onderzoekers beschikken over het Clients-Volgsysteem Jeugdcriminaliteit. Hierin zit wederom informatie op cliëntniveau van het OM, de politie en de Raad voor de Kinderbescherming.

[15]. Het dossieranalyse-instrument is opgenomen in het bijlagenboek, bijlage 2. Het bijlagenboek is ook te vinden op www.beke.nl.

[16]. Voor de vragenlijst dossieranalyse-instrument verwijzen we naar het bijlagenboek, bijlage 3. Het bijlagenboek is ook te vinden op www.beke.nl.
De reden waarom deze vragenlijst pas in een later stadium en niet tijdens de dossieranalyse wordt gebruikt, hangt samen met het gegeven dat van te voren niet duidelijk is welke informatie beschikbaar zal komen uit de dossiers. Om zo min mogelijk informatie te verliezen, wordt de vragenlijst ontwikkeld aan de hand van de beschikbare dossieranalyses.

4. De onderzoeksgroep getypeerd: Kenmerken op basis van geregistreerde gegevens

Dit hoofdstuk beschrijft de onderzoeksgroep op basis van de beschikbare geautomatiseerde informatie van een aantal kerninstellingen. Het betreft het Arrondissementsparket Rotterdam, de politie Rotterdam-Rijnmond, de afdeling leerplicht van de gemeente Rotterdam, Bureau Jeugdzorg stadsregio Rotterdam en de William Schrikkergroep. Aan het eind van dit hoofdstuk zal een eerste typering van de groep worden gegeven op basis van de geregistreerde kenmerken.

Omdat niet alle noodzakelijke informatie digitaal beschikbaar is, zal in het volgende hoofdstuk op basis van persoonsdossiers dieper ingegaan worden op een aantal onderdelen uit dit hoofdstuk, zoals achtergrondkenmerken van voorlopig gehechte jongeren, het strafbare gedrag in en na de schorsingsperiode, schorsingsvoorwaarden en voorwaarden bij vonnis.

4.1 Omvang en primaire kenmerken

In dit hoofdstuk worden leeftijd, geslacht, etniciteit en woonplaats van de volledige onderzoeksgroep beschreven.

Aantal voorlopig gehechten jongeren, geslacht en leeftijd

In het eerste half jaar van 2004 is aan 217 strafrechtelijk minderjarige jongeren uit het Arrondissement Rotterdam een voorlopige hechtenis opgelegd. Ter vergelijking: in het eerste half jaar van 2004 zijn 1.748 minderjarigen als verdachte van een misdrijf [17] bij het OM in Rotterdam binnengekomen. Daarvan heeft twaalf procent in voorlopige hechtenis gezeten.

Van de voorlopige hechtenisgroep vallen zeven jongeren af omdat in HKS geen/nauwelijks informatie over hen beschikbaar is: zes jongeren komen alleen met een foto voor in HKS en een jongere is onbekend in HKS. De onderzoeksgroep is teruggebracht tot 210 jongeren: 201 jongens en 9 meisjes.

De gemiddelde leeftijd van de jongeren op 1 januari 2004 is 15 jaar en 4 maanden. De gemiddelde leeftijd van de jongens is 15 jaar en 4 maanden. De meisjes zijn op 1 januari 2004 gemiddeld 15 jaar en 9 maanden oud.

[17]. Minderjarige verdachten van een overtreding zijn daarbij buiten beschouwing gelaten.

Figuur 4.1 – Leeftijdsverdeling onderzoeksgroep voorlopig gehechte minderjarigen uit het arrondissement Rotterdam. Periode januari-juni 2004 (n=210).

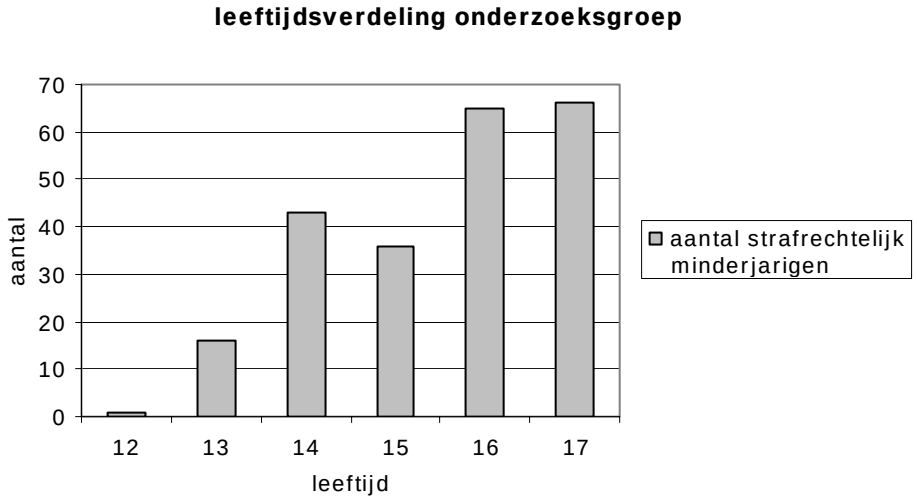

Woonplaats

Ten tijde van de voorlopige hechtenis zijn alle 210 jongeren woonachtig in het Arrondissement Rotterdam. Daarvan is 75 procent (n=157) afkomstig uit de gemeente Rotterdam. In 2004 wonen er 41.301 jongeren in de leeftijdscategorie 12 tot 18 jaar in de gemeente Rotterdam. [18] De cijfers over het aantal voorlopig gehechte jongeren hebben betrekking op het eerste half jaar van 2004. Wanneer we aannemen dat de verdeling van jongeren over de gemeente Rotterdam en de overige plaatsen in het arrondissement over het hele jaar 2004 ook respectievelijk 75 en 25 procent is, komen we uit op 312 Rotterdamse jongeren die in 2004 in voorlopige hechtenis hebben gezeten. [19] Op de totale Rotterdamse jeugd is dit minder dan 0.1 procent.

Geboorteland en etniciteit

Omdat de etniciteit en bijbehorende culturele aspecten een rol kunnen spelen bij het plegen van strafbare feiten, is dit in beeld gebracht bij de onderzoeksgroep.

Uit landelijke cijfers blijken - vooral bij zwaardere delicten [20] - sommige etnische groepen oververtegenwoordigd te zijn. Vooral jeugdige Antillianen (en Arubanen) en Marokkanen worden vaker verdacht van het plegen van een misdrijf dan autochtonen.

[18]. Bron: RotterdamDATA, Centrum voor Onderzoek en Statistiek van de gemeente Rotterdam.

[19]. Dit aantal betreft 75% van de minderjarige jongeren die in 2004 in het arrondissement Rotterdam in voorlopige hechtenis zijn genomen. Uit een eerste inventarisatie bij het OM bleken er in heel 2004 416 jongeren in voorlopige gehechtenis te zijn genomen.

[20]. Bijlage 4 in het bijlagenboek geeft een overzicht van strafbare feiten die naar aard en ernst zijn ingedeeld. In dit overzicht wordt ook aangegeven tot welk type delict, zoals vermogens- of geweldsdelicten, het strafbare feit wordt gerekend. Voor het bijlagenboek zie ook www.beke.nl.

Relatief gezien worden allochtonen jongeren vaker verdacht van gewelds- en vermogensdelicten. Ook blijkt dat allochtone jongeren relatief vaker op jonge leeftijd in aanraking komen met de politie dan autochtone jongeren. Van autochtone jeugdige verdachten krijgt 38 procent zijn eerste proces-verbaal voor het 15e levensjaar, terwijl dit percentage bij allochtone jongeren op 48 procent ligt. [21]
Een van de belangrijkste oorzaken van de oververtegenwoordiging van sommige etnische groepen in de criminaliteitscijfers, is de achterliggende sociaalmaatschappelijke problematiek. [22] Allochtone gezinnen wonen relatief vaak in achterstandswijken in de grote steden en zij behoren in vergelijking tot de autochtone bevolking vaker tot de sociaaleconomisch lagere klassen in de samenleving. Daarnaast zijn de zogenaamde 'sterk criminele leeftijdsgroepen', jonge mannen tussen de vijftien en vijfendertig jaar, meer vertegenwoordigd in allochtone kringen. [23] Tot slot speelt bij een aantal allochtone groepen het cultuurconflict een rol. Enerzijds leven zij in de westerse maatschappij met bijbehorende normen en waarden en anderzijds zijn zij opgegroeid met traditionele en religieuze normen en waarden. [24]
Niet alleen bij het ontstaan van delinquentie lijken etniciteit en sociaaleconomische positie een rol te spelen, ook voor de ontwikkeling van een aanpak op maat voor de voorlopig gehechte jongeren kan het van belang zijn om de verschillen in etnische afkomst in beeld te brengen.

In het onderzoek is gekeken naar het geboorteland en de etnische afkomst van de jongeren. Van de 210 voorlopig gehechte jongeren uit dit onderzoek is 73 procent (n=153) in Nederland geboren, negen procent (n=18) is geboren op de Nederlandse Antillen en vijf procent (n=11) in Suriname. De overige dertien procent (n=28) is afkomstig uit achttien andere landen.

Tabel 4.1 - Geboorteland onderzoeksgroep voorlopig gehechte jongeren (n=210).

Geboorteland	Aantal	Percentage
Nederland	153	73%
Nederlandse Antillen	18	9%
Suriname	11	5%
Overige	28	13%

[21]. Het percentage van jeugdige allochtone verdachten waarvan een ouder in Nederland is geboren ligt dicht in de buurt bij dat van de autochtone jongeren. Bron: Bakker et al. (2005).
[22]. Bron: Ferwerda & Versteegh, Jongerencriminaliteit in de regio Haaglanden. Een trendanalyse (1988-1997) van de omvang, aard en achtergronden.
[23]. Bron: Jakobs et al., Focus op jeugdcriminaliteit. Inleiding voor de beroepspraktijk.
[24]. Bron: Beke et al., De dunne draad tussen doorgaan en stoppen. Allochtone jongeren en criminaliteit.

De etnische achtergrond van de jongeren wordt bepaald aan de hand van het geboorteland van zowel de jongere als het geboorteland van de ouders. Wanneer de jongere zelf of beide ouders of één van beide ouders niet in Nederland zijn geboren, bepaalt dit geboorteland de etnische achtergrond. Als de onderzoeksgroep opnieuw onder de loep wordt genomen, blijkt slechts 20 procent van de jongeren van Nederlandse afkomst te zijn. De etnische achtergrond van de onderzoeksgroep ziet er als volgt uit.

Tabel 4.2 - Etnische achtergrond onderzoeksgroep voorlopig gehechte jongeren en totale Rotterdamse bevolking van 12 t/m 17 jaar in 2004.

Etniciteit	Voorlopige gehechte jongeren (n=210)		Rotterdamse jongeren 12 t/m 17 jaar (N=41.301) [25]	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Nederland	41	20%	16.110	39,0%
Marokko	34	16%	4.266	10,3%
Suriname	29	14%	5.538	13,4%
Nederlandse Antillen	26	12%	2.074	5,0%
Turkije	24	11%	5.111	12,4%
Kaap Verdië	23	11%	1.871	4,5%
Overige	33	16%	6.331	15,3%

De meeste voorlopig gehechte jongeren zijn, etnisch gezien, afkomstig uit Nederland, gevolgd door Marokko, Suriname, de Nederlandse Antillen, Turkije en Kaap Verdië. Zestien procent van de jongeren is afkomstig uit 24 overige landen. Wanneer deze percentages worden afgezet tegen de verdeling van de etniciteit van alle jongeren in Rotterdam, blijken enkele groepen oververtegenwoordigd. Vooral de jongeren van Marokkaanse, Antilliaanse en Kaapverdische afkomst zijn oververtegenwoordigd in de onderzoeksgroep voorlopige gehechte jongeren.

4.2 Justitie: strafbaar feit, voorlopige hechtenis en vonnis

Wat staat er van de groep voorlopig gehechte jeugdigen geregistreerd bij het Parket Rotterdam? In deze paragraaf wordt ingegaan op het strafbare feit dat aanleiding gaf tot de voorlopige hechtenis [26], de duur van de voorlopige hechtenis en het vonnis. De voorlopige hechtenis wordt vaak geschorst. Afhankelijk van de ernst van het feit en de persoonlijke omstandigheden van de jongere besluit de rechter dan om de jongere niet langer vast te houden. In het geautomatiseerde persoonsbestand van het Parket Rotterdam worden de schorsingsdata, schorsingsvoorwaarden en voorwaarden bij vonnis vermeld in vrije tekstvelden. Dit houdt in dat deze informatie niet direct valt te genereren. De informatie over schorsingsdata en voorwaarden bij schorsing en vonnis zullen daarom in hoofdstuk 5 worden besproken.

[25]. Bron: RotterdamDATA, Centrum voor Onderzoek en Statistiek van de gemeente Rotterdam.

[26]. In deze rapportage zal het feit dat aanleiding gaf tot de voorlopige hechtenis in 2004 worden aangeduid als ‘voorlopige hechtenisfeit’.

Strafbare feiten die aanleiding geven voor voorlopige hechtenis

Verreweg de meeste jeugdigen (n=76) worden voorlopig gehecht in verband met het plegen van straatroven, met of zonder geweld. [27] Daarnaast zien we disproportioneel veel zedenzaken. Dit laatste hangt samen met het grote aantal groepszedenmisdrijven door minderjarigen dat de Rotterdamse politie begin 2004 op het spoor kwam.[28] Op de derde plaats staan de zwaardere categorie inbraken die veelal aanleiding zijn voor een voorlopige hechtenis. Het volledige overzicht van strafbare feiten is opgenomen in bijlage 2. De top 6 ziet er als volgt uit.

Tabel 4.3 - Meest voorkomende strafbare feiten die aanleiding geven voor voorlopige hechtenis van de onderzoeksgroep (n=209).

Strafbaar feit	**Aantal jongeren**	**Percentage jongeren**
1. Straatroof (waaronder tasjesroof)	**76**	36.4%
Diefstal (Sr 310)	*64*	
Diefstal met geweld (Sr 312)	*1*	
Afpersing (Sr 317)	*11*	
2. Zedenzaken overig	**24**	11.5%
Verkrachting (Sr 242)	*18*	
Gemeenschap met persoon onder 12 jr (Sr 244)	*2*	
Aanranding (Sr 246)	*4*	
3. Inbraak (Sr 310)	**16**	7.7%
6. Overige aantasting persoonlijke integriteit *(Sr 282A lid 1 en Sr 285 lid 1)*	**14**	6.7%
5. Openlijke geweldpleging *(Sr 141 lid 1)*	**13**	6.2%
6. Moord en doodslag	**11**	5.3%
Doodslag (Sr 287)	*8*	
Moord (Sr 298)	*3*	
Overige	**55**	26.3%
Diefstal van auto (Sr 310)	*10*	
Diefstal uit woning (Sr 310)	*9*	
Verduistering/heling/oplichting (Sr 416 lid 1a, Sr 321, Sr 326)	*6*	
Rest	30	

Uit de bovenstaande tabel blijkt, zoals verwacht, dat voorlopig gehechte jongeren tot de zwaardere categorie jeugddelinquenten behoren.

[27]. Straatroof is een maatschappelijke kwalificatie die door politie en justitie wordt gebruikt. Het betreft een verzamelterm waaronder zowel geweldsdelicten, straatroof met geweld, als vermogensdelicten, straatroof zonder geweld, vallen. Zie voor de indeling van misdrijven ook bijlage 4.

[28]. Vooral de door de politie gehanteerde recherchemethodiek en de bij de regiopolitie gestelde prioriteit is aanleiding geweest voor het grote aantal zedenzaken in 2004. Zie ook Van Leiden en Jakobs, 2006.

Gemiddelde duur van de voorlopige hechtenis

Na de inverzekeringstelling worden de jeugdigen voorlopig gehecht. De voorlopige hechtenis wordt veelal opgeheven op de strafzitting. Een voorlopige hechtenis kan in het geval van hoger beroep worden overgenomen door het Hof. In dat geval loopt deze door na het vonnis van de rechtbank.

Wat is de duur van de voorlopige hechtenis die is opgelegd aan de jongeren uit de onderzoeksgroep? Uit de registratie van het Parket Rotterdam blijkt dat de duur van de voorlopige hechtenis nogal uiteenloopt. De gemiddelde duur is 78 dagen [29], waarbij de kortste periode van voorlopige hechtenis een dag was, terwijl aan het andere uiterste een jongere uit de groep 247 dagen voorlopige hechtenis tegen zich zag uitgesproken. [30] Eén dag voorlopige hechtenis zien we bijvoorbeeld wanneer een jeugdige is aangehouden voor een klein vermogensdelict of wanneer de rechtmatigheidstoets geen voorlopige hechtenis toestaat. De jongere die 247 dagen in voorlopige hechtenis heeft gezeten, werd verdacht van en veroordeeld voor betrokkenheid bij de moord op haar vader.

Wanneer we nader inzoomen op het aantal dagen voorlopige hechtenis blijkt dat de duur niet evenredig over de totale groep verdeeld is. In figuur 4.2 is deze verdeling in een tijdsbalk in percentielen aangegeven.

Figuur 4.2 – Verdeling van het aantal dagen voorlopige hechtenis in percentielen (n=201).

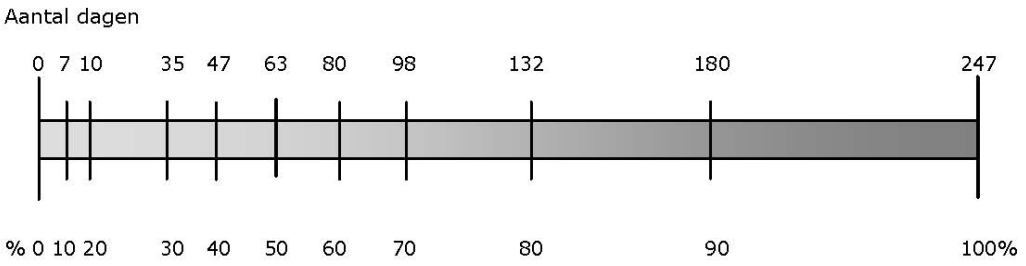

Uit bovenstaand figuur is af te leiden dat de helft van de jongeren minder dan 63 dagen in voorlopige hechtenis zit en dat een vijfde van de jongeren maximaal tien dagen in voorlopige hechtenis zit. 30 procent van de jongeren heeft langer dan 98 dagen in voorlopige hechtenis gezeten.

Argumenten voor de rechter om een voorlopige hechtenis op te heffen

Uit de registratie van het Parket Rotterdam blijkt dat er drie argumenten gehanteerd worden om een voorlopige hechtenis op te heffen. Veelal wordt de voorlopige hechtenis opgeheven omdat het vonnis wordt uitgesproken. De reden wordt dan omschreven

[29]. Van 9 jongeren was niet te achterhalen hoeveel dagen de voorlopige hechtenis heeft geduurd.

[30]. Het Parket Rotterdam registreert de start- en einddatum van een voorlopige hechtenis in een geautomatiseerd bestand. In een later onderzoeksstadium –de dossierstudie - bleek echter dat in enkele gevallen de einddatum niet altijd de opheffingsdatum maar de schorsingsdatum was. De cijfers kunnen daarom als indicatief worden beschouwd maar niet als volledig accuraat.

als ‘rechter hangende strafzaak’. In een aantal gevallen gaat de voorlopige hechtenis over in onvoorwaardelijke detentie omdat de jongeren nog een voorwaardelijke detentie heeft openstaan.

Uit het feit dat dit in vijftien procent van de gevallen aan de orde is, valt vast te stellen dat we in de onderzoeksgroep relatief vaak te maken hebben met recidivisten. [31]
Slechts bij een kleine groep jeugdigen wordt hoger beroep aangetekend tegen het vonnis. Op dat moment wordt de voorlopige hechtenis opgeheven. Overigens kan het Hof wel opnieuw een voorlopige hechtenis uitspreken.

Tabel 4.4 - Reden ophef voorlopige hechtenis van jeugdigen in Rotterdam in de periode van 1 januari tot en met 30 juni 2004 (n=201).

Reden ophef voorlopige hechtenis	Aantal	Percentage
Rechter hangende strafzaak	153	76%
Ten uitvoerlegging vrijheidsstraf	30	15%
Administratief einde i.v.m. hoger beroep	21	9%

Vonnissen

Bij 97 procent de jongeren heeft een vorm van strafoplegging plaatsgevonden. Drie procent van de jongeren is volledig vrijgesproken. Alvorens te bespreken welke straffen er worden gegeven bij de onderzoeksgroep drie opmerkingen:

1. Strafoplegging kan ook plaatsvinden voor meerdere feiten, omdat tijdens het justitiële traject zaken zijn gevoegd. [32]
2. Per strafbaar feit is vaak sprake van een combinatiestraf. Bijvoorbeeld jeugddetentie (wel of niet of gedeeltelijk voorwaardelijk) met daarbij een werkstraf en/of leerstraf.
3. Een vonnis kan meerdere straffen voor meerdere feiten omvatten. In de registratie zien we dan bijvoorbeeld zowel een jeugddetentie als een vrijspraak. [33]

Welke straffen komen we tegen? In verreweg de meeste gevallen, 73 procent (n=154), wordt er een jeugddetentie uitgesproken. Uit de dossiers is bekend dat het onvoorwaardelijke deel van de jeugddetentie vrijwel altijd minimaal de duur heeft van

[31]. Het aantal tenuitvoerleggingen van voorwaardelijke vrijheidsstraffen is overigens lager dan het aantal voorwaardelijke vrijheidstraffen van de jongeren, waarvan de proeftijd nog niet voorbij. Uit gesprekken en uit de dossierstudie komt namelijk naar voren dat de rechter bij een nieuw strafbaar feit niet altijd overgaat tot tenuitvoerlegging van een voorwaardelijke vrijheidstraf. Vaak wordt de proeftijd verlengd of wordt de jongere opnieuw een kans geboden om de taakstraf te volbrengen.

[32]. In dit hoofdstuk zijn de vonnissen binnen het (hoofd)-parketnummer waarvan het voorlopige hechtenisfeit 2004 deel uitmaakt, beschreven.

[33]. In verband met de overzichtelijkheid zijn de weinig voorkomende strafrechtelijke afdoeningen buiten beschouwing gelaten.

de gedurende de voorlopige hechtenis in bewaring doorgebrachte tijd. 15 jeugdigen hebben een PIJ-maatregel [34] opgelegd gekregen. Er is een jongere in een psychiatrisch ziekenhuis geplaatst. In de onderzoeksgroep is 61 keer een werkstraf opgelegd en 32 keer een leerstraf. Binnen de onderzoeksgroep is ook 68 keer een vrijspraak gevolgd op een strafbaar feit, maar in de meeste gevallen werd er dan voor een andere strafbaar feit wel een straf opgelegd.

Veel vonnissen gaan gepaard met voorwaarden. Deze voorwaarden zijn, zoals gezegd, niet direct te genereren uit het geautomatiseerde persoonsbestand en komen in paragraaf 4.5 en in de dossierstudie in hoofdstuk 5 aan de orde.

4.3 Politie: aard, omvang en ernst van de strafbare feiten

Op basis van HKS-informatie is inzicht verkregen in de criminele carrière van de groep voorlopig gehechte minderjarigen. Er is gekozen voor HKS, omdat dit systeem 'harde informatie' bevat; een jongere komt alleen in HKS voor als hij/zij als verdachte is aangemerkt. Er kan ook inzicht in criminele carrières worden verkregen door gebruik te maken van het bedrijfsprocessensysteem van de politie. In Rotterdam heet dit systeem X-pol. In X-pol worden alle mutaties [35] over een persoon bijgehouden. De informatie uit HKS is slechts het topje van de ijsberg. [36]
De gemiddelde leeftijd waarop de onderzoeksgroep voorlopig gehechte jongeren zijn eerste, in HKS geregistreerde, delict heeft gepleegd, ligt op 14 jaar en 3 maanden. Dit is jong in vergelijking met de landelijk gemiddelde leeftijd van geregistreerde first offenders in 2004 in HKS, namelijk 15 jaar en 1 maand. [37]

Om te zien aan welk type delicten de onderzoeksgroep zich schuldig maakt, zijn alle gepleegde delicten in beeld gebracht in de periode van 1999 t/m 2005. Totaal pleegden de 210 jongeren uit de onderzoeksgroep in deze periode 1.717 strafbare feiten. In het onderstaande figuur zijn de 10 meest voorkomende delicttypen in beeld gebracht. Het gaat dan om 87 procent van het totale aantal in HKS geregistreerde delicten van de onderzoeksgroep. [38]

---

[34]. Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen (PIJ) is de enige vrijheidsbenemende strafrechtelijke maatregel die sinds de wijziging van het jeugdstrafrecht in 1995 kan worden opgelegd. De PIJ-maatregel richt zich op de heropvoeding en behandeling van de jongere. Een PIJ-maatregel wordt opgelegd voor zwaardere misdrijven en geldt voor twee jaar en kan onder bepaalde voorwaarden twee keer met twee jaar worden verlengd.
[35]. Naast mutaties als verdachte, komen in X-pol ook mutaties als betrokkene, getuige, slachtoffer en melder voor. Daarnaast kan ook andere informatie over personen worden opgenomen.
[36]. Uit de literatuur is bekend dat ook X-pol niet alle gepleegde delicten omvat. Bij veelvoorkomende delicten gepleegd door jongeren is het opheldering spercentage ongeveer 10%. Dit betekent dat slechts een op de tien delicten gepleegd door jeugdigen in X-pol wordt geregistreerd (Ferwerda en Versteegh, 2005).
[37]. Blom, M. et al, Monitor Jeugd Terecht 2005. Bewerking tabel 5, pag. 26.
[38]. Een volledig overzicht is opgenomen in het bijlagenboek, bijlage 5. Voor het bijlagenboek zie ook www.beke.nl.

Figuur 4.3 – Top tien van in HKS geregistreerde delicten van de onderzoeksgroep van voorlopig gehechte minderjarigen over de periode 1999 t/m 2005 (n=1.493). [39]

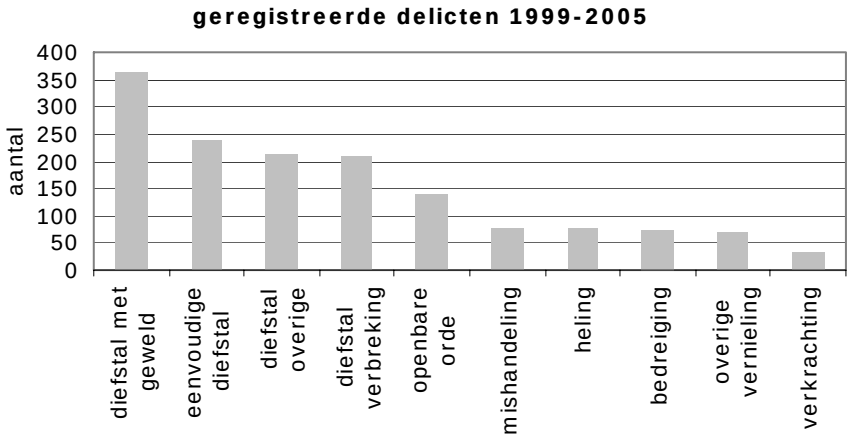

Het staafdiagram geeft duidelijk weer dat er sprake is van een groep jeugdigen die zich veelvuldig schuldig maakt aan strafbaar gedrag. Binnen het brede scala van strafbare feiten zien we dat er naast disproportioneel veel diefstal met geweld vooral sprake is van vermogenscriminaliteit. [40] Het grote aantal verkrachtingen zien we ook in deze cijfers terug.

Hoeveel voorlopig gehechte jeugdigen verdienen de kwalificatie minderjarige veelpleger? Voor de beantwoording van deze vraag wordt de landelijke definitie gehanteerd, namelijk dat een minderjarige veelpleger een jongere in de leeftijd van 12 t/m 17 jaar is die in zijn gehele criminele carrière vijf of meer processen verbaal tegen zich zag opgemaakt waarvan ten minste één in het peiljaar. Het peiljaar is in deze studie 2004. In 2004 'verdient' 46 procent van de onderzoeksgroep voorlopig gehechte jongeren (n=97) het predicaat 'minderjarige veelpleger [41], dat wil zeggen dat zij zich in hun hele criminele carrière schuldig hebben gemaakt aan meer dan vijf strafbare feiten waarvoor proces verbaal is opgemaakt.

Hoe is de verdeling tussen de jongens en meisjes? Uit de HKS-registratie blijkt dat een kleine vijf procent van de gepleegde strafbare feiten voor rekening komt van de meisjes. Dit is een nog veel kleiner percentage dan landelijke criminaliteitscijfers weergeven. In landelijke cijfers zien we dat ongeveer 15 procent van de gepleegde criminaliteit op het conto van meisjes is te schrijven. Meisjes komen relatief weinig voor in de

[39]. Het totale aantal geregistreerde strafbare feiten in de periode 1999-2004 is opgenomen in bijlage 6 van het bijlagenboek (zie ook www.beke.nl).
[40]. Voor de indeling van strafbare feiten zie het bijlagenboek, bijlage 4. (zie ook www.beke.nl)
[41]. 108 jongeren voldoen niet aan de definitie van minderjarige veelpleger en voor 5 jongeren geldt dat zij in 2004 weliswaar voorlopig gehecht zijn, maar het betreffende strafbare feit gepleegd hebben in 2003.

politiële statistieken. [42] In de onderzoeksgroep voorlopig gehechten is het aandeel van de meisjes dus nog veel kleiner. Dit hangt mogelijk samen met het gegeven dat het plegen van ernstiger strafbare feiten nóg minder voorkomt bij meisjes en in het geval van voorlopige hechtenis hebben we te maken met zwaardere feiten.
Behalve over het aantal strafbare feiten, valt op basis van de HKS-informatie ook het nodige te zeggen over de ernst van de feiten. Om de ernst van het strafbare gedrag in beeld te brengen, wordt aan de verschillende delicten een ernstscore toegekend. De methode die hiervoor wordt gebruikt, is identiek aan de in de recidivemonitor van het WODC gehanteerde methodiek. [43]
Lichte strafbare feiten krijgen een 1, middelzware strafbare feiten een 2 en aan ernstige feiten wordt een 3 toegekend. [44] Door de ernstscore te vermenigvuldigen met de frequentie van het plegen van dat betreffende delict kan per periode, in dit geval 2004, een delictscore worden berekend.

Delictscore	=	ernstscore van het strafbare feit	x	frequentie van het strafbare feit

Iemand die in een bepaald jaar vijf keer een straatroof met geweld (ernstscore 3) en twee winkeldiefstallen (ernstscore 2) pleegt, krijgt in dat jaar dus een delictscore van 19, namelijk (5x3) + (2x2) = 19

Ook aan de hand van de delictscores blijkt dat voorlopig gehechte jongeren zich veelvuldig schuldig maken aan zowel ernstige als minder ernstige delicten.
Uit de hierna volgende grafiek valt op te maken dat de helft van de voorlopig gehechte jongeren in 2004 een delictscore heeft van vijf of lager. Ongeveer tweederde van de groep heeft in 2004 een delictscore van tien of lager. Eenderde deel van de onderzoeksgroep heeft een delictscore boven de tien. [45] Bij een delictscore van meer dan tien moet men zich voorstellen dat er in het jaar 2004 bijvoorbeeld vier processen verbaal tegen de jongere zijn opgemaakt; drie voor diefstal met geweld en één voor vernieling. Of dat er vijf processen verbaal zijn opgemaakt voor mishandeling, eenvoudige diefstal en bedreiging.

[42]. Bron: Criminaliteit en Rechtshandhaving, WODC/CBS 2004 tabel 4.16.
[43]. Wartna, B.S.J., (2005) en Wartna, B.S.J., S. el, Harbachi en A.M. van der Laan (2005).
[44]. Voor een volledig overzicht van de toegekende scores zie het bijlagenboek, bijlage 4: Indeling van misdrijven naar aard en ernst. Het bijlagenboek is ook te vinden op www.beke.nl.
[45]. Voor een volledig overzicht van de delictscores van de onderzoeksgroep, zie bijlage 7: Frequentie van delictscores in 2004.

Figuur 4.4 - Delictscores over het jaar 2004 van de onderzoeksgroep voorlopig gehechte jongeren (n=210). [46]

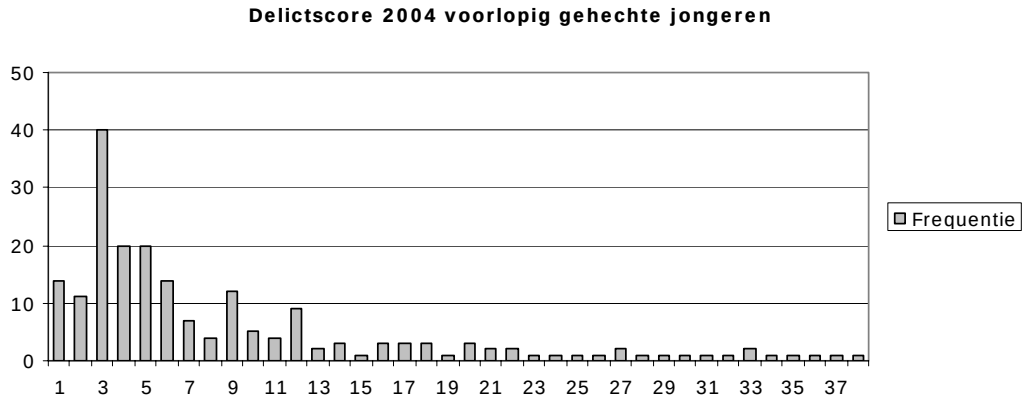

De gemiddelde delictscore in 2004 voor de onderzoeksgroep is 8.2. Wanneer we onderscheid maken in mannen en vrouwen is het gemiddelde van de mannen 8.5 en van de vrouwen 3.4. [47]

4.4 Onderwijs en leerplicht

Gegevens betreffende onderwijs en leerplicht worden bijgehouden door de gemeente. Binnen het Arrondissement Rotterdam hebben we te maken met 22 gemeenten. Om praktische redenen [48] is in overleg met de opdrachtgevers van dit onderzoek besloten om de leerlingeninformatie uitsluitend op te vragen bij de afdeling leerlingzaken van de gemeente Rotterdam. Als gevolg hiervan wordt de onderzoeksgroep beperkt tot 148 jongeren. Van de 210 voorlopig gehechte jongeren wonen 157 jongeren in Rotterdam (zie paragraaf 4.1). Acht jongeren komen niet voor in het registratiesysteem van leerlingzaken. [49] Een zeventienjarige jongere komt wel voor in het systeem, maar zijn records bevatten geen informatie. Vermoed wordt dat hij niet op school zit. Omdat de afdeling leerlingzaken vanaf 2005 met een nieuw registratiesysteem werkt, is veel informatie zoals opmerkingen en speciale notities verloren gegaan.

---

[46]. In de categorie-as zijn de hoogste waarden niet opgenomen.

[47]. N=208. Deze berekeningen zijn uitgevoerd op de totale onderzoeksgroep minus de twee meest extreem hoge delictscores van twee jongens. Wanneer deze jongens wel in de berekeningen worden betrokken, is de gemiddelde groepsdelictscore 9.2, de gemiddelde delictscore van de mannen 9.5 en die van de vrouwen 3.4.

[48]. Zie hoofdstuk 3. Onderzoeksopzet.

[49]. Oorzaak voor het onvindbaar zijn van jongeren in registratie bleek gedurende het onderzoek vaak samen te hangen met spelfouten in de naam of geboortedatum. Uitgangspunt binnen dit onderzoek is de spelling zoals deze door het Parket Rotterdam wordt gehanteerd. Door combinaties met andere gegevens konden vrijwel alle jeugdigen getraceerd worden in de systemen. Soms bleek een jongere fysiek niet te wonen op het GBA-adres in Rotterdam en in enkele gevallen bleven jongeren onvindbaar in een bepaald systeem.

Dat leerlingzaken veel werk heeft aan de doelgroep van dit onderzoek, wordt geïllustreerd aan de hand van het feit dat slechts 34 jongeren niet in-, uit- of overgeschreven zijn in het jaar 2004. De afdeling leerlingzaken heeft dus met 114 jongeren op enigerlei wijze (administratieve) bemoeienis gehad. In het jaar 2004 worden veertien jongeren opnieuw ingeschreven bij een onderwijsinstelling en 31 jongeren worden uitgeschreven. 69 jongeren veranderen van school, dat wil zeggen worden overgeschreven. Zij zijn verantwoordelijk voor 107 overschrijvingen, wat betekent dat een aantal jongeren vaker dan een keer verandert van school. Enkele jongeren 'switchen' zelfs vier keer in 2004.

Inschrijvingen, overschrijvingen en uitschrijvingen

***Niet*-leerplichtige jongeren**

In de gereduceerde onderzoeksgroep van 148 jongeren zijn 14 jongeren niet meer leerplichtig in het schooljaar 2003-2004, dus ook niet ten tijde van hun aanhouding. [50] Van deze jongeren staan drie jongeren niet bij een onderwijsinstelling ingeschreven op 1 januari 2004. Van deze drie worden twee jongeren in de loop van het schooljaar opnieuw ingeschreven.

Van de overige elf niet-leerplichtige jongeren worden slechts twee jongeren in de loop van het schooljaar uitgeschreven. Dat wil zeggen dat van de totale groep van veertien niet-leerplichtige jongeren slechts drie het onderwijs ook daadwerkelijk – geregistreerd – de rug hebben toegekeerd (zie tabel 4.5).

42 voorlopig gehechte jongeren zijn weliswaar leerplichtig als ze worden aangehouden, maar niet meer in het volgende schooljaar 2004-2005. Nadere bestudering van deze groep laat zien dat acht jongeren niet ingeschreven zijn per 1 januari 2004. Ze zijn dan nog wel leerplichtig. Van één van deze jongeren is bekend dat hij gedetineerd is. Uit de dossiers is ook bekend dat sommige jongeren 'thuis zitten'. Bekend is ook dat vijf van de niet-ingeschreven jongeren per 1 augustus weer worden ingeschreven. Twee jongeren worden niet meer ingeschreven, maar zijn ook niet meer leerplichtig.

Daarnaast valt op dat achttien jongeren worden uitgeschreven. Zeven jongeren worden voor 1 augustus uitgeschreven en zijn dus op het moment van uitschrijving formeel nog wel leerplichtig. De reden voor het uitschrijven is niet bekend, wel is het zo dat de jongeren op dat moment vrijwel allemaal voorlopig gehecht zijn. De jongeren kunnen dus 'vastzitten' op het moment van uitschrijven. Uit de dossiers blijkt ook dat jongeren soms onvindbaar zijn of niet meer in Rotterdam woonachtig zijn. De overige elf jongeren worden uitgeschreven op een moment dat ze wettelijk ook niet meer leerplichtig zijn (zie tabel 4.5).

[50]. De volledige leerplicht duurt tot en met het schooljaar waarin de jongere zestien jaar wordt. Daarna is de leerplicht niet helemaal afgelopen, want er volgt nog een partiële leerplicht. Voor jongeren die van school gaan na het schooljaar waarin ze zeventien worden, bestaat geen partiële leerplicht meer. Bron: Ministerie van OCW.

Leerplichtige jongeren

Hoe ziet voor de overige 92 leerplichtige jongeren de leerlingenadministratie er uit? Eén zestienjarige jongen staat per 1 januari niet ingeschreven. Hij is op dat moment niet gedetineerd of voorlopig gehecht. Over de oorzaak voor het niet-ingeschreven staan, tasten we in het duister. Wel wordt deze jongen per augustus opnieuw ingeschreven. Elf jongeren worden in de loop van het jaar uitgeschreven. Uit de dossiers weten we dat de oorzaak voor dit uitschrijven gelegen kan zijn in bijvoorbeeld opname in een behandelkliniek of deelname aan speciale projecten. In enkele situaties zien we echter ook een verzuimmelding vanaf het moment van uitschrijven.

Het vermoeden bestaat dat leerplicht vaak niet of zeer beperkt op de hoogte is van bewaring of onvoorwaardelijke detentie en dus ook niet van het al dan niet volgen van onderwijs in deze periode. [51] In 2004 wordt in de administratie van de 148 voorlopig gehechte jongeren slechts acht keer gemeld dat een jongere verzuimd of gedetineerd is. [52] Overigens kan dit ook samenhangen met de al genoemde verandering in registratiesystemen. Onderstaande tabel geeft de cijfers van de afdeling leerlingzaken weer.

Tabel 4.5 – Aantal jongeren uit de onderzoeksgroep voorlopig gehechte jongeren dat in 2004 in-, over- en/of uitgeschreven wordt (n=148).

	Niet ingeschreven op 1 jan. 2004	Inschrijving 2004	Overschrijving 2004[53]	Uitschrijving 2004
Niet-leerplichtig schooljaar vanaf 2003-2004 (n=14)	3	2	8	3
Niet-leerplichtig vanaf schooljaar 2004-2005 (n=42)	8	5	11	18
Leerplichtig (n=92)	1	1	50	11

Bron: Administratie afdeling leerlingzaken Gemeente Rotterdam

[51]. Wanneer een jongere gedetineerd is buiten Rotterdam, blijft deze jongere maximaal zes weken ingeschreven in Rotterdam en valt nog onder verantwoordelijkheid van de gemeente wat de leerplicht betreft. Daarna moet de jeugdige ingeschreven worden in de gemeente waar hij/zij is gedetineerd.

[52]. Van een aantal jongeren is bekend dat ze een deel van de voorlopige hechtenis doorbrengen in De Hartelborgt. Ze volgen dan waarschijnlijk onderwijs op het Kompas (speciaal onderwijs van de Hartelborgt). Hiervoor moeten ze zijn overgeschreven van de oorspronkelijke onderwijsinstelling naar het Kompas. De indruk bestaat dat dit niet altijd goed wordt geregistreerd.

[53]. Opgemerkt wordt nogmaals dat in 2004 sprake is van 107 overschrijvingen, waarvan een aantal jongeren meer dan eens keer wordt overgeschreven.

4.5 Jeugdzorg [54]

Welke relevante, geautomatiseerde informatie over de groep jeugdigen is beschikbaar bij jeugdzorginstellingen? [55] Om meer te weten te komen over de inbreng van jeugdzorginstellingen bij de groep voorlopig gehechte jeugdigen en om in de tweede fase van het onderzoek te kunnen beschikken over achtergrondinformatie, zijn lijsten met namen en geboortedata van de jeugdigen verzonden aan Bureau Jeugdzorg stadsregio Rotterdam en aan de William Schrikkergroep. [56] Allereerst is opgevraagd welke jeugdigen bekend zijn bij de instellingen en onder welke titel. Is een jongere dus bekend omdat er jeugdreclassering is aangevraagd of heeft de jeugdige bijvoorbeeld een (voorlopige) ondertoezichtstelling? [57] Dit geeft het onderstaande beeld.

Tabel 4.6 - Aantal jongeren uit onderzoeksgroep voorlopig gehechte jongeren dat in begeleiding is bij Bureau Jeugdzorg Rotterdam, Leger des Heils en William Schrikkergroep in 2004 (n=210).

Jeugdzorginstelling	**Begeleiding 2004**
Bureau Jeugdzorg Rotterdam	128 *
William Schrikkergroep	24**
Leger des Heils	10 ***
Totaal	**162**

* 16 jongeren hadden uitsluitend een beschermingsmaatregel

** Het aantal jeugdigen met uitsluitend een beschermingsmaatregel is onbekend

*** Dit getal berust op een schatting

Op basis van het bovenstaande en op basis van de schatting van het Leger des Heils mag worden verondersteld dat minimaal 75% van de voorlopig gehechte jongeren uit de onderzoeksgroep een reclasserings- en/of beschermingscontact heeft in 2004.
Bureau Jeugdzorg Rotterdam heeft op basis van het Informatiesysteem Jeugdigen (IJ) aanvullend informatie verschaft over de onderzoeksgroep. Daaruit blijkt dat nog eens 42 jongeren bij hen bekend zijn uit eerdere begeleidingen. Wanneer we deze 42 jongeren optellen bij de 162 jongeren die in 2004 een vorm van begeleiding hebben, kan worden vastgesteld dat vrijwel alle jongeren in beeld zijn bij een organisatie voor jeugdzorg. Daarnaast heeft het Bureau Jeugdzorg inzage gegeven in de omschrijving van haar werkzaamheden. Met andere woorden welke beschikkingen of subsidietitels zien we terug bij de groep voorlopig gehechte jongeren. Dit geeft het volgende beeld:

---

[54]. In bijlage 1 achteraan dit rapport wordt een beschrijving gegeven van de verschillende instellingen voor jeugdreclassering, de doelgroep, de indicatie en de jeugdreclasseringsmodaliteiten.
[55]. Jeugdzorginstellingen slaan persoonsinformatie hoofdzakelijk op in papieren dossiers.
[56]. Het Leger des Heils is niet in staat geweest om tijdig de gewenste informatie aan te leveren. Op basis van de steekproef voor de dossierstudie wordt verondersteld dat het in onze groep om maximaal 10 jongeren zal gaan die begeleid zijn door het Leger des Heils.
[57]. De gegevens over ambulante hulpverlening en schoolmaatschappelijk werk zijn niet verwerkt.

Tabel 4.7 - Type beschikking Bureau Jeugdzorg Rotterdam met betrekking tot onderzoeksgroep voorlopig gehechte jongeren (n=112).

Beschikking	Aantal
Hulp en steun bij voorwaardelijk veroordeling	94
Verzoek Raad/OM toezicht en begeleiding met verslag	71
Hulp en steun bij schorsing voorlopige hechtenis	21
ITB Harde Kern	5
ITB Harde Kern bij eindvonnis bij voorw. jeugddetentie	2
ITB Harde Kern bij schorsing voorlopige hechtenis	2
ITB Harde Kern bij eindvonnis bij voorw. PIJ maatregel	1

Uit het bovenstaande blijkt dat de maatregel Hulp en Steun verreweg de meest voorkomende jeugdreclasseringstitel is. Overigens is bij het bovenstaande geen sprake van elkaar uitsluitende categorieën. De Raad voor de Kinderbescherming kan bijvoorbeeld verzoeken om Toezicht en Begeleiding met verslag, vervolgens kan de rechter bij schorsing vragen om een maatregel Hulp en Steun en bij het vonnis stelt de rechter ITB Harde Kern als voorwaarde.

4.6 Een eerste typering

In het voorgaande is de doelgroep beschreven op basis van de geautomatiseerde informatie die voorhanden is bij de verschillende partners. Om te komen tot een verdere typering van de groep voorlopig gehechte jongeren is op basis van de beschikbare geregistreerde informatie en op basis van bestaande onderzoeksliteratuur gekozen voor de volgende selectiecriteria: [58]

Geslacht Verwacht wordt dat het criminaliteitspatroon en de aanpak bij meisjes afwijkt van het criminaliteitspatroon en de aanpak van jongens. Daarom is besloten om alle ‘dames’ in een aparte groep onder te brengen.

Delictgedrag Op basis van de politieregistratie valt een criminaliteitsscore (delictscore) te berekenen. Voor nadere bestudering is onderscheid gemaakt in een groep ernstige en een groep minder ernstige delinquente jongeren. Jongens met een delictscore onder de 6 punten behoren tot de minder ernstig delinquente groep. Jongens met een delictscore van 6 of hoger behoren tot de ernstig delinquente groep.

Schoolgaand / niet-schoolgaand Op basis van de registratie bij de afdeling leerlingzaken kan er onderscheid gemaakt worden in schoolgaande en niet-schoolgaande jongeren. Voor dit onderzoek is 1 januari 2004 als peildatum genomen. Het al dan niet hebben van een onderwijsdagbesteding is in zowel de voorwaardenscheppende als in de repressieve sfeer van belang. Jongeren zonder onderwijsdagbesteding hebben meer tijd om overlastgevend en delinquent gedrag te vertonen. Verder is het in het kader van een mogelijke aanpak van belang om te weten of jongeren al dan niet schoolgaand zijn.

[58]. Zie: Van der Laan, A.M. van der & M. Blom (2006).

Cognitieve mogelijkheden

Bij navraag bleek dat een relatief groot deel (n = 24) van de voorlopig gehechte jongeren cliënt bij de William Schrikkergroep is. Van deze jongeren is dus bekend dat zij een IQ hebben dat lager is dan 85. Omdat deze groep waarschijnlijk op een aantal elementen een andere aanpak vereist, is besloten ook voor deze jongeren een aparte groep te maken. Twee kanttekeningen:

1. Meisjes die bekend zijn bij de William Schrikkergroep zijn wel in de meisjesgroep gebleven. Dit in verband met het kleine aantal meisjes in de totale onderzoeksgroep.
2. Het feit dat een aantal jongens is ingedeeld in 'de William Schrikkergroep' wil niet zeggen dat in de overige groepen geen jongens zitten met een laaggemiddeld of lager IQ. Van veel jongeren is namelijk het IQ onbekend. Van de 'William Schrikkergroep' weten we alleen met zekerheid dat ze een IQ lager dan 85 hebben. [59]

Op basis van het bovenstaande zijn de volgende 5 groepen geformeerd. De jongeren uit deze groepen vormen uitgangspunt voor het dossieronderzoek.

1.	**Meisjes**	**n=9**
2.	**Jongens: schoolgaand + lage delictscore**	**n=10**
3.	**Jongens: schoolgaand + hoge delictscore**	**n=10**
4.	**Jongens: niet-schoolgaand** [60]	**n=10**
5.	**Jongens: William Schrikkergroep**	**n=10**

Binnen de subgroepen is qua leeftijd en etniciteit zoveel mogelijk gematcht conform de totale onderzoeksgroep.

[59]. Uit de dossiersteekproef blijkt dat er soms uitzonderingen zijn. In de dossiersteekproef is een jongere met een hoger IQ ingedeeld bij de William Schrikkergroep. Aanleiding voor de verwijzing was zijn zwakbegaafde broertje met wie deze jongere samen een zedendelict had begaan.

[60]. In deze groep is geen onderscheid gemaakt in mate van criminaliteit omdat het slechts twaalf jongeren betrof.

5. De steekproef getypeerd: Kenmerken op basis van persoonsdossiers

In dit hoofdstuk wordt een deel van de onderzoeksgroep, de steekproef van 49 jongeren, verder onder de loep genomen. Daarbij is de in hoofdstuk 4 beschreven indeling in vijf typen gehanteerd.

Van de 49 geselecteerde jongeren zijn de persoonsdossiers opgevraagd bij het Parket Rotterdam en bij de Politie Rotterdam-Rijnmond. Zoals te verwachten, waren alle jongeren bekend bij deze twee organisaties.
Om meer te weten te komen over de specifieke kenmerken en achtergronden van de geselecteerde voorlopig gehechte jongeren zijn bij Bureau Jeugdzorg Rotterdam en de William Schrikkergroep dossiers opgevraagd en ingezien. Dit resulteerde in 26 dossiers bij Bureau Jeugdzorg en twaalf dossiers bij de William Schrikkergroep. [61] Wanneer van een jongere geen dossier beschikbaar was bij Bureau Jeugdzorg of de William Schrikkergroep is het dossier bij de Raad voor de Kinderbescherming geconsulteerd. Het bleek daarbij te gaan om nog elf dossiers. Tot slot zijn van alle jongeren de digitale dossiers bij leerlingzaken geconsulteerd.
De volgende vijf paragrafen bevatten een korte en bondige beschrijving van de achtergrondkenmerken van de vijf onderscheiden typen voorlopig gehechte jongeren. Hierbij worden eerst de hoofdpunten per type eruit gelicht en vervolgens wordt er geëindigd met een (gefingeerde) casus. Voor een uitgebreide beschrijving van de typen verwijzen we naar bijlage 8 van het bijlagenboek. [62]

Enkele opmerkingen over de registratie

1. Inconsequenties in het dossieronderzoek liggen veelal aan tegengestelde of onjuiste informatie in de diverse dossiers. [63] Ook blijkt vaak informatie te ontbreken. Over de hele linie is op basis van de diverse bronnen echter een vrij helder beeld ontstaan van de situatie waarin de individuele jongere verkeert.
2. Op basis van de ervaringen tijdens dit onderzoek kan worden vastgesteld dat door de – veel gepropageerde - informatie-uitwisseling de informatiepositie van een jongere absoluut verbeterd is maar dat het bij elkaar brengen van de informatie zeker nog geen garantie biedt voor volledigheid. Ook dient men in ogenschouw te nemen dat het samenbrengen van de informatie een arbeidsintensieve werkwijze is die op dit moment nog handmatig gebeurt (zie ook paragraaf 3.2). Anderzijds zien we ook positieve ontwikkelingen, zoals de eerste stappen in het JCO-supportsysteem (JCO s) waarin onder andere de gegevens omtrent casusregie van

[61]. Behalve van de tien jongens uit de William Schrikkergroep, bleken ook de dossiers van twee meisjes bij de William Schrikkergroep te zijn.
[62]. Het bijlagenboek is te vinden op onze site www.beke.nl.
[63]. Bijvoorbeeld een meisje dat volgens het dossier voorlopig gehecht is in Teylingereind. Dit kan niet omdat Teylingereind alleen jongens opneemt.

de Raad voor de Kinderbescherming geregistreerd worden; een combinatie van justitie en politie-informatie.

3. De resultaten die in de paragrafen 5.1 t/m 5.5 zijn weergegeven, berusten op de dossierinformatie zoals deze wordt vastgelegd door individuele reclasseringswerkers of raadsonderzoekers. Een dossier bevat naast gestandaardiseerde informatie ook de professionele en subjectieve informatie van de registrator. In de praktijk betekent dit dat op een aantal thema's geen informatie voorhanden was ('missings'). Prevalentie van stoornissen en fenomenen hangt dus ook af van de informatiepositie en de persoonlijke visie van degene die het dossier heeft gevuld. Dit betekent dat resultaten gebaseerd kunnen zijn op kleinere aantallen dan de 49 geselecteerde respondenten. Het is van belang te memoreren dat de gerapporteerde resultaten in ieder geval een ondergrens weergeven.

Enkele opmerkingen naar aanleiding van de inhoud van de dossiers

Gezinsachtergrond

- Van acht jongeren (16 procent) uit de dossiersteekproef is bekend dat ze opgroeien bij beide biologische ouders, 21 jongeren (43 procent) groeien op bij hun biologische moeder en drie jongeren (6 procent) bij hun biologische vader. [64] Zeven jongeren (14 procent) groeien op bij andere familieleden en van tien jongeren (20 procent) is de opvoedingssituatie niet te achterhalen uit de dossiers. 27 procent van de jongeren heeft niet altijd in de thuissituatie gewoond.
- Geen van de jongeren uit de dossiersteekproef woont zelfstandig ten tijde van de voorlopige hechtenis. Voor slechts enkele jongeren wordt de overgang naar zelfstandig wonen ingezet gedurende de begeleiding door de jeugdreclassering.

Voorlopige hechtenis

- 30 (60%) van de 49 jongeren uit de steekproef worden op enig moment geschorst. We zien dat relatief veel jongens (36%) een deel van hun voorlopige hechtenis in De Hartelborgt in Kralingen (nachtdetentie) doorbrengen.
- Jongeren worden vrijwel nooit twee keer geschorst. Wanneer dit wel het geval is, is er veelal sprake van een zeer korte schorsing (1 à 2 dagen) in verband met een intake op een onderwijsinstelling, een sollicitatie of een medische behandeling. Incidenteel wordt een schorsing opgeheven omdat de jongere opnieuw een strafbaar feit heeft gepleegd. In deze situatie is het mogelijk dat een jongere in een later stadium opnieuw wordt geschorst. De meeste schorsingen lopen door tot de strafzitting en/of einduitspraak.

[64]. Ter vergelijking: in Nederland is per 1 januari 2005 14.9% van de gezinnen eenoudergezin. Bron: CBS per 1 jan 2005.

Delictmotief

- In relatie tot het delictmotief noemt een derde van de groep de relatie met groepsdruk en groepsgedrag.
- In de zwaardere groepen spelen alcohol en drugs een rol.

Onderwijssituatie

- Op verzoek van de onderzoekers heeft de afdeling Leerlingzaken van de gemeente Rotterdam nagekeken hoe de positie van de jongeren was per 1 november 2006. Van de 49 jongeren heeft een meisje op 1 november 2006 een startkwalificatie. [65] De gemiddelde leeftijd van de steekproef is dan 18 jaar en 2 maanden.

Persoonlijke problematiek

- Ten aanzien van de problematiek zien we in de groep een aantal thema's met regelmaat terug:

Gedragsstoornissen	27 procent
Ontwikkelingsstoornissen	18 procent
Persoonlijkheidsstoornissen [66]	8 procent
Fysieke gezondheidsproblemen	17 procent [67]
Benedengemiddeld of laag IQ	69 procent [68]
Softdruggebruik (dagelijks)	41 procent [69]
Opgroeien in een gewelddadige gezinssituatie	10 procent
Overlijden van één van de ouders	10 procent

5.1 Type 1: Meisjes

De eerste groep bestaat uit negen meisjes. Dit houdt in dat alle meisjes uit de oorspronkelijke onderzoeksgroep onderdeel uitmaken van het dossieronderzoek.

Justitie en politie

De belangrijkste aanleiding voor de voorlopige hechtenis in 2004 van de negen meisjes is vermogenscriminaliteit en in mindere mate geweldscriminaliteit. Van vijf meisjes wordt de voorlopige hechtenis geschorst. Figuur 5.1 geeft weer hoe het aantal dagen van aanvang van de voorlopige hechtenis tot de strafzitting in deze groep is verdeeld.

---

[65]. Een startkwalificatie is volgens de overheid het minimale onderwijsniveau dat nodig is om kans te maken op duurzaam werk. Een startkwalificatie is een havo- of vwo-diploma of een mbo-diploma vanaf niveau 2. Een vmbo-diploma wordt dus niet gezien als een startkwalificatie. Het percentage Rotterdamse jongeren dat op 18e jaar een startkwalificatie heeft, is ongeveer 27

[66]. Opvallend is dat DSM-IV aangeeft dat persoonlijkheidsstoornissen niet voor het 18e levensjaar kunnen worden gediagnosticeerd. Onduidelijk is hoe deze informatie in de dossiers is gekomen.

[67]. N=30

[68]. N=32. Met uitzondering van de 10 William Schrikkerjongeren is van 22 jongeren het IQ bekend. Twaalf van deze jongeren hebben een benedengemiddeld (80-85) of lager IQ.

[69]. N=34

Figuur 5.1 – Aantal dagen begin voorlopige hechtenis tot strafzitting in de groep meisjes (n=9).

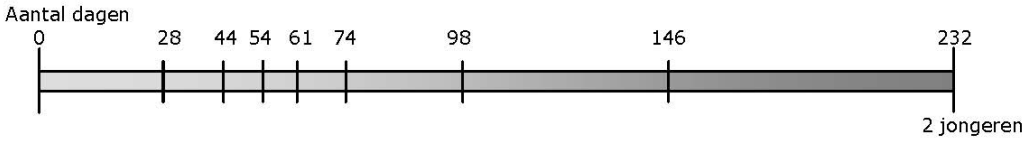

In de vonnissen zien we jeugddetentie en werkstraffen. Voor zeven meisjes geldt een maatregel jeugdreclassering. De 'dames' onderscheiden zich van de jongens omdat er ook een civiele plaatsing in een behandelsetting wordt uitgesproken en in de voorwaardensfeer een behandeling voor traumaverwerking bij de RIAGG. [70]
De criminele carrière van de meisjes is zeer bescheiden in verhouding tot de carrière van de andere typen voorlopig gehechte jongeren. Ze zijn in 2004 relatief vaak geregistreerd first offender (vier meisjes) en plegen weinig strafbare feiten. Ook na hun vonnis en straf zien we maar drie meisjes terug in HKS. In X-pol [71] worden in 2005 drie meisjes wegens vermissing geregistreerd. Een fenomeen dat we niet terug zien bij de overige typen voorlopig gehechte jongeren.

Jeugdreclassering en Raad voor de Kinderbescherming

Bij het beschrijven van de karakters worden de meisjes omschreven als brutaal en oppositioneel. Deze kwalificatie gaat soms vergezeld van onzeker en beïnvloedbaar gedrag en drie keer van manipulatief gedrag. Meisjes blijken minder vaak impulsief.
Er is maar een meisje dat in het totale justitiële traject geen contact heeft met jeugdzorg. In het kader van de jeugdreclassering worden doelen geformuleerd. Deze richten zich in sterke mate op het psychische welbevinden, gevolgd door onderwijs en gezinsachtergrond. De doelstellingen binnen de begeleiding richten zich in mindere mate op criminaliteit en recidive dan bij de andere typen voorlopig gehechte jongeren c.q. de jongens. De mate waarin de gestelde doelen (gedeeltelijk) worden gerealiseerd, geeft ook een positiever beeld dan in andere groepen.

Onderwijs en werk

Hoewel het gemiddelde onderwijsniveau iets hoger ligt dan bij de jongens en de meisjes vrijwel geen speciaal onderwijs volgen, verloopt de onderwijscarrière van de meisjes toch moeizaam. Na feit en vonnis in 2004 zien we een drietal meisjes terug op het Albeda College (mbo en Voorwerk). Twee andere meisjes gaan na onvoorwaardelijke detentie weer naar school. De overige meisjes zijn uit beeld of gaan niet naar school.

---

[70]. Voor een overzicht van alle voorwaarden bij schorsing en bij vonnis die we tijdens de dossierstudie zijn tegengekomen, verwijzen we naar respectievelijk bijlage 9 en 10 van het bijlagenboek. Dit is te vinden op www.beke.nl.

[71]. X-pol is het bedrijfsprocessensysteem van de politie Rotterdam-Rijnmond. Hierin kunnen alle mutaties/handelingen ten aanzien van een bepaalde jongere worden teruggevonden.

Contacten met overige instellingen

Zowel voor, tijdens als na 2004 lijken meisjes meer hulpverleningscontacten te hebben dan jongens. Ook het aantal ondertoezichtstellingen is zowel voor als na 2004 hoog. In 2005 krijgen drie meisjes opnieuw een ondertoezichtstelling.

De voorlopig gehechte meisjes lijken minder delinquent en beter begeleidbaar. Er is meer aandacht voor psychische problematiek.

Samira is 5 jaar als ze in 1995 met haar moeder en twee broertjes naar Nederland komt. Ze zijn gevlucht uit Somalië waar haar vader en oudste zus zijn vermoord. Van deze laatste moord is Samira getuige geweest. Na een verblijf in diverse asielzoekerscentra vestigt het gezin zich in Rotterdam. Inmiddels is bekend dat moeder hartpatiënt is. Via een schakelklas komt Samira in 2003 op een vmbo-school in Rotterdam. Op school heeft Samira moeite met het leren. Ze beheerst de Nederlandse taal slecht en heeft in haar korte leven geleerd om niemand te vertrouwen. In 2003 komt Samira voor het eerst in aanraking met de politie omdat ze een winkeldiefstal heeft gepleegd. Ze krijgt een taakstraf die ze goed volbrengt. In de loop van het jaar verzuimt ze veel van school en de school maakt melding van gedragsproblemen. Samira is brutaal, niet gemotiveerd en accepteert geen autoriteit.
In maart 2004 komt Samira opnieuw in aanraking met de politie wegens zware mishandeling. Ze is haar buurmeisje met een baksteen te lijf gegaan, toen deze niet bereid was haar een fiets uit te lenen om haar jongere broertje van school op te halen. Het meisje is met letsel in het gezicht opgenomen in het ziekenhuis. Samira's voorlopige hechtenis in Den Hey Acker wordt niet geschorst, maar als ze veroordeeld wordt tot 131 dagen jeugddetentie, waarvan 30 dagen voorwaardelijk komt ze op vrije voeten. De rechter stelt als voorwaarde dat ze in haar twee jaar proeftijd begeleid wordt door de jeugdreclassering en dat ze naar het Dok gaat voor behandeling. Op school is Samira inmiddels niet meer welkom en omdat het al juni is, wordt besloten per september een nieuwe school te zoeken. Samira geeft bij de jeugdreclassering aan geen hulpvraag te hebben en de behandeling bij het Dok komt niet goed van de grond. Samira werkt niet mee en ziet het nut van alle begeleiding niet in. In september 2004 gaat ze naar de onderwijsopvangvoorziening Maatwerk. Maatwerk meldt Samira aan bij het Albeda College, maar bij het kennismakingsgesprek komt ze niet opdagen. In januari 2005 wordt Samira bij Maatwerk geschorst wegens gedragsproblemen. Door bemiddeling van leerplicht mag Samira opnieuw terugkomen op school. In juni 2005 hebben de jeugdreclassering en de moeder de grip op Samira volledig verloren. Vaak verzuimt ze school, gebruikt veel alcohol waardoor ze onder invloed op school verschijnt en blijft nachten van huis. Er wordt een beschermingsonderzoek aangevraagd dat door een administratieve miscommunicatie pas in oktober 2005 plaats vindt. Middels een voorlopige ondertoezichtstelling en een uithuisplaatsing komt ze op een gesloten behandelplaats van JJI Rentray terecht.

5.2 Type 2: Schoolgaande jongens met een lage delictscore

Deze groep bestaat uit 10 schoolgaande jongens met in 2004 een delictscore van 5 of lager. [72]

Justitie en politie

De jongens uit deze groep kenmerken zich doordat ze vrijwel uitsluitend vermogensdelicten plegen. Tijdens de voorlopige hechtenis worden acht van de tien jongens geschorst. In figuur 5.2 is in een tijdbalk aangegeven hoe de verdeling van het aantal dagen van voorlopige hechtenis tot aan de strafzitting binnen deze groep is.

Figuur 5.2 – Aantal dagen begin voorlopige hechtenis tot strafzitting in de groep schoolgaande jongens met een lage delictscore (n=8). [73]

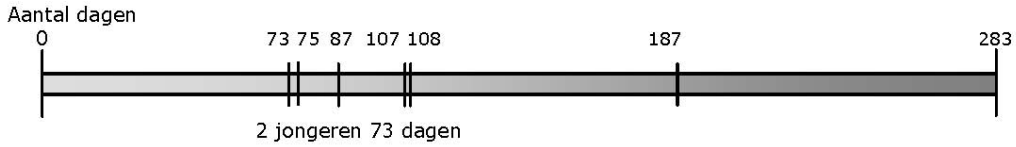

Ruim de helft van de jongeren krijgt bij vonnis jeugddetentie en een drietal jongeren krijgt een werkstraf. De straffen vallen relatief licht uit. Voor zes jongens wordt jeugdreclassering ingezet of gecontinueerd.

De criminele carrière van enkele jongens begint al voor 2002. Het gaat in toenemende mate om vernieling en vermogensdelicten en in geringe mate om geweld. Twee jongeren maken zich tijdens de schorsingsperiode al weer schuldig aan strafbare feiten en ook na het vonnis zien we meer dan de helft van de jongens in 2004 en 2005 weer in HKS terug omdat ze zich schuldig maken aan vernieling en vermogensdelicten. Opvallend is de betrokkenheid bij overlast die we gedurende de hele periode zien.

Jeugdreclassering en Raad voor de Kinderbescherming

Alle jongeren zijn gedurende en na het traject bekend bij jeugdzorg. Negen jongeren hebben een jeugdreclasseringscontact en een jongere gaat een civiel ondertoezichtstellingstraject in. De begeleiding door de jeugdreclassering richt zich vooral op het onderwijs en op het terugdringen van politie- en justitiecontacten. In mindere mate spelen de vrije tijd en het gezin een rol in de doelstellingen. De persoonlijke problematiek lijkt minder complex in deze groep. Er wordt gesproken van agressief, brutaal en manipulatief gedrag. Van vier jongens is bekend dat zij een laag IQ hebben.

---

[72]. Van twee jongens was het dossier niet beschikbaar bij het Openbaar Ministerie. De justitiële gegevens zijn afkomstig uit COMPAS.

[73]. Van twee jongeren was de datum van de strafzitting niet bekend en kon het aantal dagen niet worden berekend.

Onderwijs en werk

Alle jongens komen we tegen in het beroepsonderwijs, waarvan drie in het speciaal onderwijs. In de periode vóór de voorlopige hechtenis wordt met regelmaat gespijbeld. Ten tijde van het delict in 2004 blijkt uit dossierinformatie dat drie jongeren feitelijk niet op school zitten (verzuim wegens detentie moeder, schorsing en 'niet welkom' op school). Met uitzondering van twee jongeren die uit beeld zijn, zien we dat er in de periode van 2004 en 2005 na het vonnis door de leerplichtambtenaar en/of de jeugdreclasseerder veel tijd en energie wordt gestoken in het opnieuw vinden van een opleiding voor de jongere. De helft van de jongeren bezoekt tot en met 2005 twee opleidingen (vooral Albeda College en Zadkine). Er wordt met regelmaat gespijbeld. Twee leerplichtige jongeren zijn langdurig uitgeschreven.

Contacten met overige instellingen

In drie gezinnen is voorafgaande aan de voorlopige hechtenis sprake geweest van opvoedingsondersteuning. De helft van de jongens is in deze periode ook individueel begeleid. Na het justitietraject in 2004 blijkt uit de dossiers niet dat er nog jongeren hulpverleningscontacten hebben. Wanneer we een 'overall' beoordeling geven van de positie waarin de jongere verkeert bij afronding of analyse van het dossier zien we bij drie jongeren een achteruitgang en bij drie jongeren een kleine vooruitgang, vier jongeren zijn 'uit beeld' of in begeleiding bij Reclassering Nederland.

Ricardo is een zestienjarige jongen wiens ouders in 1993 zijn gescheiden omdat zijn vader heroïneverslaafde was. Zijn Surinaamse moeder is al jaren werkloos en onderhoudt het gezin met vier kinderen van een bijstandsuitkering.
Ricardo staat bij de politie bekend als een overlastpleger en als betrokkene bij vernielingen. In 2003 is Ricardo aangehouden wegens winkeldiefstal. Hiervoor heeft hij een taakstraf gekregen die na een eerste mislukte poging, eind 2003, alsnog goed is afgerond. In 2004 komt Ricardo opnieuw in aanraking met de politie als hij verdacht wordt van een straatroof. Na drie weken voorlopige hechtenis in de Sprengen in Zutphen, wordt Ricardo vier dagen geschorst om examen te doen op het Zuiderpark College. Helaas lukt het hem niet om het examen te halen. In juni wordt Ricardo opnieuw geschorst onder voorwaarde van jeugdreclassering. In september volgt zijn strafzitting.
Omdat Ricardo niet meer welkom is op zijn school, wordt hij per augustus aangemeld op het Albeda College. In de zomer kan hij drie dagen per week participeren in het jongerenproject Spits. In oktober treft hij echter zijn 'vrienden' weer als hij de sportschool verlaat en er volgt een reeks mutaties in HKS wegens betrokkenheid bij (geluids)overlast. Ook de afspraken met de jeugdreclassering van het Leger de Heils komt hij slecht na en als gevolg van heftige hoofdpijn verzuimt hij veel van school. Wanneer ook leerplicht zich met de zaak gaat bemoeien, geeft Ricardo aan dat het Albeda College hem slecht bevalt en dat hij graag werken en opleiding wil combineren. Enkele maanden later volgt een inschrijving bij het Zadkine Techniek. Ricardo wil graag de benodigde certificaten halen voor een baan in de bouw. Ricardo houdt zich echter slecht aan de afspraken bij zijn leerbedrijf en hij geeft aan dat de opleiding hem niet bevalt. Als Ricardo 17 jaar is, verdwijnt hij uit beeld. Zijn reclasseringscontact wordt beëindigd in verband met een nieuw strafbaar feit en ook bij leerlingzaken is sindsdien niets meer over hem bekend.

5.3 Type 3: Schoolgaande jongens met een hoge delictscore

Deze groep bestaat uit schoolgaande jongens met een delictscore van 6 of hoger. Opvallend is dat deze groep in leeftijd gemiddeld het jongst is: 14 jaar en 1 maand.

Justitie en politie

De jongens uit deze groep maken zich ook hoofdzakelijk schuldig aan vermogensdelicten. Gezien hun hogere delictscore blijken het meer en/of ernstiger delicten. In deze groep zien we ook druggerelateerde criminaliteit. In figuur 5.3 staat per jongere de periode weergegeven vanaf het begin van de voorlopige hechtenis tot aan strafzitting.

Figuur 5.3 – Aantal dagen begin voorlopige hechtenis tot strafzitting in de groep schoolgaande jongens met een hoge delictscore (n= 10).

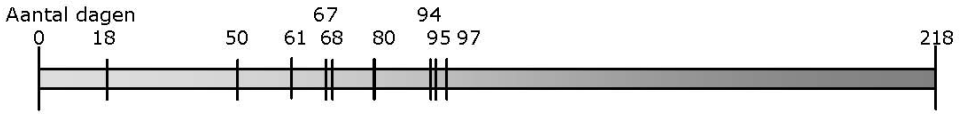

Negen jongeren krijgen bij vonnis jeugddetentie opgelegd al dan niet in combinatie met werk- en leerstraffen en een jongere krijgt een PIJ-maatregel. Zes jongens zijn al op 12-13 jarige leeftijd als verdachte geregistreerd in HKS. Geen van de jongens is in 2004 first offender bij hun voorlopig hechtenis feit. Twee van de drie geschorste jongeren maken zich tijdens de schorsing alweer schuldig aan strafbare feiten. Ook na de voorlopige hechtenis blijft deze groep actief; zeven jongeren krijgen opnieuw processen verbaal wegens vermogens- en geweldsdelicten.

Jeugdreclassering en Raad voor de Kinderbescherming

Vijf jongeren hebben al een jeugdreclasseringstitel als ze in 2004 opnieuw worden aangemeld. Na het vonnis zien we zeven jongeren terug bij de jeugdreclassering en twee bij de gezinsvoogdij wegens een ondertoezichtstelling. De doelstellingen van de reclassering betreffen in het bijzonder het terugdringen van het aantal politie- en justitiecontacten en de onderwijssituatie. Slechts van een jongere is bekend dat hij op het moment van de dossieranalyse zijn reclasseringsdoelstellingen heeft behaald.
De opvoedingssituatie geeft wederom aanleiding tot zorg. De meeste jongens groeit op bij een alleenstaande moeder en de dossiers geven unaniem aan dat het pedagogische klimaat matig tot slecht is. In deze groep geven enkele jongeren zelf aan regelmatig tot vaak alcohol en drugs te gebruiken.

Onderwijs en werk

De onderwijscarrière verloopt negatief. Vrijwel alle jongeren doorlopen voor 2004 al meerdere scholen voor voortgezet onderwijs. Minder dan de helft zit in 2004 op het reguliere vmbo. Drie jongeren bezoeken het voortgezet speciaal onderwijs, een jongere gaat naar Voorwerk en een jongere zit op een praktijkschool. Ten tijde van het voorlopig hechtenis feit gaan drie jongeren feitelijk niet naar school (verwijdering, in

afwachting van plaatsing speciaal onderwijs en miscommunicatie). Na de voorlopige hechtenis en eventuele onvoorwaardelijke vrijheidsstraf zien we enkele jongeren terug op hun 'oude school'. Twee jongeren zitten echter thuis in afwachting van een andere onderwijsinstelling. Een jongere volgt een dagprogramma van Stek (Merhaba) en gaat daarna via het speciaal onderwijs naar Herstart. In de periode na de detentie is er veel bemiddeling van leerplicht om jongeren op school te houden of in een passend traject te krijgen. Tijdens dit proces verblijven jongeren met regelmaat enige tijd thuis. Enkele jongeren verdwijnen bij het bereiken van de niet-leerplichtige leeftijd uit beeld.

Contacten overige instellingen

In deze groep zien we meer (pedagogische) begeleiding en hulpverlening voorafgaande aan het voorlopig hechtenis feit in 2004. Dit geeft opnieuw aan dat we te maken hebben met een zeer problematische groep. Na het vonnis zien we met uitzondering van de onderwijsgerelateerde instellingen en van de behandelsetting in het kader van de PIJ-maatregel, geen hulpverleningsinstellingen meer terug in de dossiers.
Een 'overall' beoordeling van de groep op de verschillende leefgebieden geeft aan dat tijdens de dossieranalyse het met twee jongeren aanmerkelijk slechter gaat dan in 2004 en dat vier jongeren vooruitgang hebben geboekt. Vier jongeren waren uit beeld.

Bryan is een veertienjarige Nederlandse jongen die opgroeit in Delfshaven. In 2002 - hij is dan 12 jaar - komt hij voor het eerst in aanraking met de politie omdat hij op de uitkijk stond terwijl zijn oudere broer een inbraak pleegde. Gezien zijn leeftijd en de gezinssituatie – een gehandicapte moeder en een vader die 'vaart' - wordt voor Bryan niet ingezet op strafrechtelijke vervolging. Er wordt een ondertoezichtstelling uitgesproken. Deze ondertoezichtstelling loopt nog steeds als Bryan in 2003 wegens een geweldsdelict en een vermogensdelict wordt veroordeeld tot 2 maanden jeugddetentie, waarvan een maand voorwaardelijk, een leerstraf 'Slachtoffer in beeld' en als voorwaarde 2 jaar jeugdreclassering. Na dit vonnis wordt Bryan aangemeld bij het Regionaal Expertisecentrum in verband met een indicatiestelling voor het speciaal onderwijs. Na twee maanden wordt hij op de Max Kolbeschool aangemeld. Hij heeft het vorige schooljaar op het vmbo (leerwegondersteunend onderwijs) gezeten en gaat na een verhuizing dit jaar naar het Zuiderpark College. Wegens zijn agressieve gedrag is hij echter geschorst en na zijn vonnis niet meer welkom. Vanaf dit moment gaat het verder bergafwaarts met Bryan. Hij verzuimt en spijbelt veel, krijgt een waarschuwing van leerplicht en komt binnen een jaar vier keer in aanraking met de politie en justitie wegens twee autodiefstallen met zijn broer, een inbraak en het verduisteren van een mobieltje van de garagehouder voor wie hij wel eens auto's wast. Voor deze zaken komt hij in 2004 voor de rechter en krijgt 4 maanden jeugddetentie waarvan 2 voorwaardelijk, ten uitvoerlegging van de voorwaardelijke straf uit 2003, een verlenging van zijn proeftijd en verlenging van de jeugdreclassering die in zijn geval wordt uitgevoerd door de gezinsvoogd omdat hij nog steeds een ondertoezichtstelling heeft. Gedurende zijn voorlopige hechtenis en de vrijheidsstraf bezoekt Bryan in de Hartelborgt 'Het Kompas'. Door een administratieve fout zit hij na zijn detentie twee maanden thuis. Vervolgens wordt hij ingeschreven bij een Time-out project. Omdat Bryan in de loop van 2005 nog vijf keer in aanraking komt met de politie en justitie wegens inbraken en straatroven, zien we veel inspanningen van de gezinsvoogdij en leerplicht om Bryan op school te krijgen en te houden. Eind 2005 zit Bryan gedetineerd in de Hartelborgt. Als hij vrijkomt, is hij zestien jaar en de eerste contacten zijn gelegd met het ROC Zadkine om te zien of daar mogelijkheden voor Bryan zijn om een beveiligingsdiploma te halen.

5.4 Type 4: Niet-schoolgaande jongens

In deze groep hebben we met een groep oudere jongens te maken hebben. De gemiddelde leeftijd ligt iets onder de 17 jaar.

Justitie en politie

Deze groep jongens wordt voor uiteenlopende delicten in voorlopige hechtenis genomen: met name vermogensdelicten en openbare orde feiten, maar ook enkele gewelds- en zedendelicten. Van vier jongeren wordt de voorlopige hechtenis geschorst. De tijdsbalk in figuur 5.4 geeft weer hoe in deze groep de duur van de voorlopige hechtenis tot aan de strafzitting verdeeld is.

Figuur 5.4 - Aantal dagen begin voorlopige hechtenis tot strafzitting in de groep niet-schoolgaande jongeren (n= 9). [74]

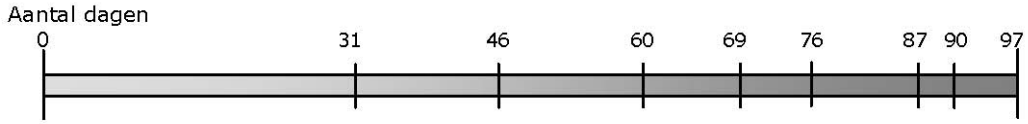

De helft van de jongeren krijgt bij vonnis een al dan niet voorwaardelijke jeugddetentie, vaak in combinatie met een werkstraf en één jongere krijgt een PIJ-maatregel.
Evenals de delictscores en strafbare feiten varieert de criminele carrière van de niet-schoolgaande jongeren. Enkelen komen al vóór 2002 in de politiesystemen voor, maar er zijn ook drie first offenders die voor hun eerste geregistreerde feit voorlopig gehecht worden. Na het vonnis komen zeven jongeren weer terug in de politiesystemen.

Jeugdreclassering en Raad voor de Kinderbescherming

Drie jongeren hebben al een jeugdreclasseringstitel op het moment dat ze in 2004 in voorlopige hechtenis worden genomen. Zeven jongeren krijgen bij vonnis een jeugdreclasseringsmaatregel. De begeleiding richt zich met name op het voorkomen van nieuwe politiecontacten en het vinden van een nieuwe school of werk. Bij twee jongeren wordt de begeleiding beëindigd wegens het begaan van een nieuw strafbaar feit en in een geval ziet de jeugdreclassering geen mogelijkheden meer met de jongere.
Eenderde gebruikt wekelijks of dagelijks alcohol en softdrugs. Van een jongen is bekend dat hij gedragsgestoord is. De meeste jongeren worden beschreven als brutaal en oppositioneel, manipulatief en beïnvloedbaar. Negen jongeren worden door één ouder opgevoed. De pedagogische kwaliteiten van bijna alle ouders zijn slecht.

Onderwijs en werk

De jongeren bezoeken hoofdzakelijk het vmbo en mbo. De jongeren hebben in het verleden met regelmaat van school gewisseld. Wanneer zij hun school of het onderwijstraject verlaten, is dat vaak wegens een gebrek aan motivatie en ontoelaatbaar

[74]. Van een jongere waren niet alle data bekend/vindbaar om deze termijn te berekenen.

schoolgedrag (softdruggebruik, bedreiging en spijbelen). Ook het onterecht uitschrijven door een onderwijsinstelling en de onvoorwaardelijke detentie zijn oorzaken voor schoolverzuim. Zes van de tien niet-schoolgaande jongeren zijn op 1 januari 2004 wel leerplichtig. Bij twee jongens is het verzuim zeer langdurig (9 maanden tot een jaar). Na het vonnis worden negen jongeren weer ingeschreven bij een onderwijsinstelling, maar na verloop van tijd zijn zij allen wegens onvoldoende motivatie of afwezigheid weer uitgeschreven.
Een jongere uit deze groep heeft een baan op een bloemkwekerij, een jongere is ingeschreven als werkzoekende en een jongere volgt het traject De Hal van Futuro.

Contacten met overige instellingen

Opvallend is het scala van speciale trajecten en leerstraffen dat de jongens achter de rug hebben. Genoemd worden onder andere Basta, Go4it, een time out project en de leerstraf Seksuele Vorming. In hoeverre er sprake is geweest van hulpverlening in de jaren voorafgaand aan de voorlopige hechtenis, wordt niet duidelijk uit de dossiers.

Een 'overall' beoordeling van de leefsituatie van de jongeren in 2006 laat zien dat het met vier jongeren bergafwaarts gaat en dat drie jongens vooruitgang boeken op verschillende leefgebieden. Van de overige drie jongens is onvoldoende actuele informatie beschikbaar om dit te kunnen beoordelen.

Rachid is een 16-jarige jongen van Marokkaanse afkomst. Hij woont samen met twee zusjes en een broertje bij zijn beide biologische ouders en komt uit een traditioneel Marokkaans gezin. Hij heeft twee oudere broers, waarvan een in Amerika een straf uitzit wegens drugssmokkel. De pedagogische kwaliteiten van de ouders laten te wensen over. Wanneer Rachid zich niet aan gemaakte afspraken houdt, heeft dit nauwelijks consequenties voor hem. Ook het toezicht van beide ouders op de kinderen buitenshuis is slecht. Hierdoor heeft Rachid twee kanten: thuis gedraagt hij zich over het algemeen normaal en helpt hij zijn moeder, buitenshuis vertoont hij antisociaal en manipulatief gedrag. In zijn vrije tijd is Rachid vaak buiten met zijn vrienden op een pleintje in de buurt. Daar blowt Rachid vaak en drinkt hij alcohol. Hij komt met deze jongeren vaak in aanraking met de politie voor overlastgevend gedrag, als getuige of slachtoffer van een mishandeling en voor openlijke geweldpleging tegen personen. Voor dit laatste krijgt hij een sova-training en een voorwaardelijke jeugddetentie van 2 weken opgelegd.
Ook zijn schoolcarrière verloopt niet vlekkeloos. De eerste klas van het Melchachtoncollege (vmbo) doorloopt hij zonder al te veel problemen. Hij spijbelde wel eens, maar dit bleef beperkt tot maximaal 5 dagen. In de 2e klas ging het bergafwaarts. Rachid werd geschorst omdat hij in de klas een joint aan het draaien was. Na anderhalve maand thuis te hebben gezeten, kon Rachid instromen op het Nieuw Rotterdam. Ook hier bleef Rachid voor problemen zorgen door zijn ongemotiveerde houding en spijbelgedrag. Zijn ouders vinden het de taak van school om Rachid gemotiveerd te houden en bemoeien zich hier niet mee. Door bemiddeling van Leerplicht lukt het Rachid om het tweede jaar positief af te sluiten. Aan het begin van het schooljaar 2003-2004 gaat het mis. Rachid wordt van school verwijderd wegens bedreiging van een medeleerling. Ook andere scholen weigeren hem hierna in te schrijven. Vanaf oktober 2003 gaat hij daarom niet meer naar school.

In januari 2004 pleegt Rachid met enkele vrienden een straatroof met geweld. De rechter legt hem een onvoorwaardelijke jeugddetentie van 2 maanden en een werkstraf van 100 uur op. Bovendien krijgt hij verplichte begeleiding van de jeugdreclassering. De begeleiding van de jeugdreclassering richt zich vooral op het voorkomen van nieuwe politiecontacten en op het vinden van een leerwerktraject. Rachid is met ingang van het nieuwe schooljaar niet meer volledig leerplichtig en heeft aangegeven dat hij geen opleiding wil volgen. Er wordt snel een geschikte dagbesteding gevonden; op korte termijn kan Rachid beginnen bij het arbeidstoeleidingstraject De Hal van Futuro. Aanvankelijk is hij hierover enthousiast, maar na een maand verzuimt hij af en toe en na drie maanden is hij ook bij Futuro niet meer welkom. In 2005 komt Rachid opnieuw met de politie in aanraking wegens een inbraak en wordt de begeleiding van de jeugdreclassering beëindigd.

5.5 Type 5: Jongens met een IQ < 85

De jongens uit deze groep hebben een laag gemiddeld of lager IQ. Het gaat om een relatief jonge groep; de gemiddelde leeftijd ligt op 14 jaar en 8 maanden.

Justitie en politie

Uiteenlopende strafbare feiten gaven aanleiding voor de voorlopige hechtenis; vijf vermogens-, drie zeden- en twee geweldsdelicten (waarvan één poging tot doodslag). Negen jongeren worden tijdens de voorlopige hechtenis geschorst. Van een jongere wordt de schorsing opgeheven wegens het plegen van een nieuw strafbaar feit. Zoals in figuur 5.5 te zien is, varieert het aantal dagen vanaf het begin van de voorlopige hechtenis tot aan de strafzitting in deze groep behoorlijk.

Figuur 5.5 – Aantal dagen begin voorlopige hechtenis tot strafzitting in de William Schrikker-groep (n= 8). [75]

Negen jongeren krijgen bij vonnis een jeugddetentie opgelegd. Er worden ook drie werkstraffen en twee leerstaffen opgelegd. Negen jongeren worden tijdens de voorlopige hechtenis geschorst. Van een jongere wordt de schorsing opgeheven wegens het plegen van een nieuw strafbaar feit. Negen jongeren krijgen bij vonnis jeugddetentie opgelegd. Beperkt worden ook werk- en leerstaffen opgelegd.

Vanaf 2001 komt een toenemend aantal jongeren in contact met de politie wegens het plegen van strafbare feiten. Het betreft voornamelijk vermogens- en geweldsdelicten. Ondanks de jonge gemiddelde leeftijd uit de groep, is slechts één jongere first offender. Ook na het vonnis in 2004 blijven de meeste jongeren als verdachte in aanraking met de politie komen; twee jongeren plegen nog een enkel feit, vijf jongeren maken zich regelmatiger schuldig aan onder andere vermogens- en geweldsdelicten.

[75]. Van twee jongeren uit deze groep kon het aantal dagen vanaf het begin van de voorlopige hechtenis tot aan de strafzitting niet berekend worden, omdat niet alle data bekend waren.

Jeugdreclassering en Raad voor de Kinderbescherming

Drie jongeren hadden al jeugdreclasseringsbegeleiding. Negen jongeren krijgen bij vonnis in 2004 een maatregel Hulp en Steun en een jongere krijgt daarnaast ook nog ITB Criem. De begeleiding richt zich vooral op het verminderen van politie- en justitiecontacten, maar ook vrije tijd c.q. vrienden, school, het gezin en het psychische welbevinden zijn belangrijke aspecten binnen de begeleiding. Doelstellingen gericht op het psychische welbevinden komen aanzienlijk vaker voor dan in de andere jongensgroepen. Van slechts een jongere is de begeleiding ondertussen met succes afgerond en van vier is de begeleiding beëindigd wegens een nieuw strafbaar feit, een administratieve fout of omdat de jeugdreclassering geen mogelijkheden meer zag.

Het gaat om jongens met enerzijds een onzeker, teruggetrokken en niet-assertief karakter en anderzijds impulsieve jongeren die de gevolgen van het eigen handelen niet overzien. Dit laatste heeft mogelijk te maken met de verstandelijke beperkingen van deze jongeren. Vijf jongens hebben het delict gepleegd onder groepsdruk. Bij meer dan de helft van de jongeren is de gewetensontwikkeling niet normaal, is er sprake van een gestoorde impulscontrole en/of oppositioneel gedrag.

Ook in deze groep is de opvoedsituatie zorgelijk. Slechts twee jongeren wonen bij beide biologische ouders. Vijf jongeren hebben niet altijd in de huidige setting gewoond.

Onderwijs en werk

De meeste jongeren zitten op het praktijkonderwijs of voortgezet speciaal onderwijs. Op 1 januari 2004 staan twee nog leerplichtige jongeren niet ingeschreven op een school. Tijdens het voorlopige hechtenis feit gaan vijf jongeren (waarvan drie wel ingeschreven) niet naar school. Het aantal schoolwisselingen in de groep is laag in verhouding tot de andere groepen.

In 2005 zijn acht jongeren op - veelal een andere - school ingeschreven. Zowel voor als na de voorlopige hechtenis is er sprake van schorsingen en spijbelgedrag. Oorzaak hiervoor is onacceptabel gedrag (bedreiging, mishandeling, seksueel afwijkend gedrag), een ongemotiveerde houding en in twee gevallen bedreiging van docenten door de ouders van de jongeren.

Een jongere heeft voor en tijdens de voorlopige hechtenis werk. Maar omdat hij in 2004 en 2005 meerdere strafbare feiten pleegt, raakt hij zijn baan kwijt.

Contacten met overige instellingen

Van twee gezinnen is bekend dat zij in 2003 begeleiding hebben gehad van het maatschappelijk werk (Stichting Mee) en van het Bureau Jeugdzorg. Een jongere heeft psychiatrische hulp gehad en een jongere is begeleid door Nieuwe Perspectieven. Na het vonnis heeft slechts een jongere hulpverlening gehad in relatie tot het gepleegde zedendelict.

Op het moment van de dossieranalyse in 2006 blijken drie jongeren op het goede spoor te zitten en laten vijf jongens een (lichte) achteruitgang zien. Van de overige twee jongeren is onvoldoende informatie beschikbaar om de situatie te beoordelen.

Jeffrey is 14 jaar en woont samen met zijn jongere broertje, zusje en stiefbroertje met zijn moeder in de Rotterdamse wijk Charlois. Zijn ouders zijn gescheiden toen hij 7 jaar was. Nu heeft zijn moeder een latrelatie met de vader van zijn stiefbroertje waarmee ze ook een tijdje heeft samengewoond. Moeder werkt als schoonmaakster op een kantoor. Op werkdagen is ze 's ochtends van 6 tot 9 uur en 's middags van 16 tot 21 uur afwezig. Daardoor is het toezicht op de kinderen matig en hangt Jeffrey 's avonds vaak met oudere vrienden doelloos in de buurt rond.

Sinds zijn 12e komt Jeffrey regelmatig met de politie in aanraking. Jeffrey laat zich gemakkelijk opjutten tot baldadig en overlastgevend gedrag. Soms leidt dit tot het begaan van strafbare feiten, zoals een inbraak in een garage box of bedreiging van voorbijgangers.

Jeffrey heeft een laag gemiddeld IQ en volgt sinds 2001 praktijkonderwijs bij Accent. Na de basisschool is hij naar deze school gegaan. Hij is ondertussen wel een keer van locatie gewisseld, omdat een aantal klasgenoten een negatieve invloed op hem had. Door zijn beïnvloedbare karakter is hij erg gevoelig voor jongens die, in zijn ogen, 'stoer' gedrag vertonen. Tijdens de lessen is Jeffrey snel afgeleid en hij heeft een kort lontje. Als een klasgenoot beweegt of een opmerking maakt die Jeffrey niet zint, dan slaat hij er het liefst op los. Zijn docenten hebben daarom een speciale aanpak voor hem ontwikkeld, zodat hij nog enigszins te handhaven is in de klas. Op het moment van het voorlopige hechtenisfeit zit Jeffrey in de 2e klas. Bij aanhouding in verband met een winkeldiefstal wordt een mobieltje bij Jeffrey gevonden. Het mobieltje blijkt op gewelddadige wijze afhandig te zijn gemaakt van een 13-jarig meisje. Jeffrey zegt dat hij de telefoon van vrienden te leen heeft gekregen. Hij zag op het schoolplein een paar vrienden staan praten met een voor hem onbekende jongen. Op het moment dat hij bij zijn vrienden aankwam, kreeg Jeffrey van zijn vrienden een mobieltje in handen gedrukt. Zij vroegen of Jeffrey een week op de telefoon wilde passen. Jeffrey begreep niet waarom hij deze telefoon moest bewaren, maar zijn vrienden drongen er op aan. Bovendien was het een mooie telefoon.

Jeffrey's voorlopige hechtenis wordt na 15 dagen geschorst onder voorwaarde dat Jeffrey zich houdt aan de aanwijzingen van de jeugdreclassering van de William Schrikkergroep en 's avonds na 18:00 thuis blijft. Bij vonnis krijgt hij een leerstraf en een deels voorwaardelijke jeugddetentie opgelegd. Bovendien krijgt hij twee jaar jeugdreclasseringsbegeleiding van de William Schrikkergroep. De betrokkenheid van moeder bij de jeugdreclassering laat te wensen over. Een belangrijk doel, naast geen politiecontacten, is het behalen van een diploma op zijn huidige school. Daarnaast krijgt Jeffrey een weerbaarheidstraining. Toch blijft Jeffrey met de politie in aanraking komen. De jeugdreclassering vraagt echter telkens bij de rechter om de voorwaardelijke detentie niet ten uitvoer te leggen en Jeffrey nog een kans te geven. Na een derde strafbare feit in 2005 wordt er een pro justitia rapportage opgesteld. Daaruit blijkt dat Jeffrey veel structuur en duidelijkheid nodig heeft. Moeder kan dit niet bieden en het is, gezien zijn verstandelijke beperkingen, niet redelijk om te verwachten dat de jongen zelf in staat is om zijn leven te ordenen. Deze structuur moet van buitenaf gerealiseerd worden. Hierop besluit de William Schrikkergroep een OTS-onderzoek aan te vragen en in het najaar van 2005 wordt Jeffrey onder toezicht gesteld van een gezinsvoogd en tijdelijk uithuisgeplaatst in jeugdinrichting de Doggershoek. De jeugdreclassering wordt hiermee beëindigd.

6. De werkconferentie

Na het bestuderen van de geautomatiseerde registraties van de voorlopig gehechte jongeren en na afloop van de dossieranalyse van de jongeren uit de steekproef, is een werkconferentie georganiseerd. [76] Tijdens deze bijeenkomst zijn deskundigen die – veelal in de dagelijkse praktijk - betrokken zijn bij voorlopig gehechte Rotterdamse jongeren [77] uitgenodigd om mee te denken over een optimale aanpak voor deze doelgroep.
Om het concrete karakter van de bijeenkomst te benadrukken, zijn vier casus die voortvloeiden uit de dossieranalyse als input gebruikt tijdens de werkconferentie.
De geconstateerde knelpunten op basis van de casus en de verdere knelpunten waar de deelnemers in de praktijk tegen aan lopen, worden in de volgende paragraaf weergegeven.

6.1 De knelpunten geclusterd

De knelpunten zijn onder te brengen onder de volgende noemers:

1. Vroegsignalering en preventie
2. Diagnostiek
3. Samenwerking en informatie-uitwisseling
4. Incidentgerichtheid versus dossiergerichtheid
5. Verantwoordelijkheid
6. Dwang en drang
7. Nazorg

1. Vroegsignalering en preventie

Gezien de ernst van de problematiek in de doelgroep spreekt het voor zich dat er met vroegsignalering veel winst valt te behalen. De dossiers geven een beeld van kinderen die al op jonge leeftijd in een problematische context opgroeien en probleemgedrag vertonen. In de praktijk worden er door gebrek aan deskundigheid taxatiefouten gemaakt en worden signalen niet op juiste waarde geschat. Er wordt – uit angst voor labeling en repercussies - terughoudend omgegaan met het melden van signalen. Behalve het melden van objectieve signalen (traumatische gebeurtenissen, probleemgedrag, slechte schoolprestaties, kinderdelinquentie) zou er meer mogelijkheid moeten zijn om ‘niet-pluis signalen’ ter beoordeling aan deskundigen voor te leggen.
Er worden lacunes geconstateerd in de overdracht van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs. Gezien de ernstige schoolproblematiek op het voortgezet onderwijs, lijkt het zeer aannemelijk dat er op de basisschool al sprake was van leer- en gedragsproblemen.

[76]. Zie bijlage 2 aan het eind van dit rapport voor alle deelnemers aan de werkconferentie.

[77]. Hiermee worden ook stadsregionale Rotterdamse jongeren bedoeld.

Het grote belang van signalering wordt unaniem benadrukt door de aanwezigen op de werkconferentie. Er worden mogelijkheden gezien in de toekomstige elektronische kinddossiers en de centra voor jeugd en gezin. In het kader van de doelstelling van dit onderzoek – begeleiding op maat voor voorlopig gehechte jongeren – wordt in deze rapportage niet uitgebreid ingegaan op mogelijkheden voor preventie.

2. Diagnostiek

Uit de casus en op basis van de dossiers blijkt dat er weinig en vaak pas in een laat stadium (psycho-)diagnostisch onderzoek plaatsvindt, terwijl dit wel noodzakelijk is. Daarnaast 'gonst' een eenmaal gestelde diagnose nog jaren door in de dossiers, waarbij de bron, en daarmee de betrouwbaarheid van de informatie, verloren raakt. [78]

Zowel in een civielrechtelijk als in een strafrechtelijk kader wordt de GGZ te weinig geconsulteerd. De jeugd-GGZ staat te veel aan de zijlijn en zou als deskundige partner meer ingeschakeld en geconsulteerd moeten worden wanneer het (vermoedens van) gedrags- en psychiatrische problematiek betreft. [79]

3. Samenwerking en informatie-uitwisseling

Samenwerking is het toverwoord als het gaat om de aanpak van de moeilijkste doelgroep. Dit heeft in de afgelopen jaren al geleid tot veel verbetering in de aanpak. Er wordt echter ook geconstateerd dat er nog veel gaten vallen. Er is nog te weinig sprake van gecoördineerde integrale zorg. Niet alleen de intersectorale samenhang, maar ook de intrasectorale samenhang laat nog te wensen over.

De volgende knelpunten worden gesignaleerd tussen:

- **Justitiële jeugdinrichting en de gemeenteorganisaties**

Jongeren worden uitgeschreven uit een gemeente wanneer de onvoorwaardelijke detentie langer duurt dan zes weken. Bij de beëindiging van deze detentie zijn de jongeren zelf verantwoordelijk voor een hernieuwde inschrijving in hun woonplaats. Doen zij dit niet, dan weet bijvoorbeeld de afdeling Leerplicht niet dat de jongeren weer in Rotterdam wonen.

- **Leerplicht en scholen**

In algemene zin zien we recent meer schorsingen en verwijderingen in het voortgezet onderwijs (Inspectie van het onderwijs, 2006). Als oorzaak hiervoor wordt onder andere een toename van de gedragsproblematiek en een handelingsverlegenheid bij scholen genoemd. De doelgroep van dit onderzoek maakt zich vaak schuldig aan agressief gedrag en verstoring van de lessen. Onder het motto 'liever kwijt dan rijk' zien we dan ook disproportioneel veel schorsingen en verwijderin-

---

[78]. Het is dus niet meer te achterhalen door wie en wanneer de diagnose is gesteld. We spreken in deze context van 'papegaaien'. Wanneer bijvoorbeeld de Raad voor de Kinderbescherming in zijn vroeghulprapportage schrijft dat de jongere naar school gaat maar regelmatig spijbelt, wordt dit door de later ingeschakelde instanties (Openbaar Ministerie, Rechtbank, Jeugdzorg) langdurig als informatie overgenomen.

[79]. Doreleijers (1995, 2004) geeft een uitgebreid overzicht van onderzoek naar de aanwezigheid van psychopathologie bij minderjarige delinquenten. Uit zijn onderzoek komt onder andere naar voren dat er bij minderjarige delinquenten die ernstige delicten hebben gepleegd zes tot zeven maal zo vaak sprake is van psychiatrische stoornissen dan in het algemeen bij jongeren van deze leeftijd.

gen van leerlingen. De indruk bestaat dat scholen niet alle verzuim en schorsingen en/of verwijderingen bij Leerplicht melden. [80] Wettelijk is hiertoe wel een verplichting.

- **Scholen onderling**

In de Wet op het Voortgezet Onderwijs [81] is bepaald dat een leerling pas mag worden verwijderd als het bevoegde gezag ervoor heeft gezorgd dat een andere school *bereid* is de leerling toe te laten. Dit wil in de praktijk niet zeggen dat een jongere daar vervolgens ook is ingeschreven. De Wet op de Leerplicht [82] zegt echter dat er pas uitgeschreven mag worden na een inschrijving op een andere school.

In de praktijk blijkt dat de jongeren uit de onderzoeksgroep vaak het label 'zorgleerling' hebben. Geschorste en verwijderde leerlingen worden echter zonder deze indicatie en zonder onderwijskundig rapport op andere scholen aangemeld omdat ze anders niet worden geaccepteerd. Ook gebeurt het dat leerlingen helemaal niet meer naar school gaan.

- **Scholen en Raad voor de Kinderbescherming**

Tijdens de vroeghulpcontacten komt het regelmatig voor dat jongeren - ten onrechte - aangeven naar school te gaan. De voorlopige hechtenis omvat vervolgens dan vaak nachtdetentie bij de Hartelborgt (locatie Kralingen). Hier blijkt dat de jongeren niet meer welkom zijn op hun oorspronkelijke school en daar dus overdag niet terecht kunnen. Door bezuinigingen is er geen intensieve trajectbegeleiding meer in de Hartelborgt. Dit betekent in de praktijk dat deze jongeren overdag in de cel zitten.

- **Politie en jeugdreclassering**

Het komt regelmatig voor dat een jeugdige in zijn schorsingsperiode of in zijn proeftijd een strafbaar feit pleegt. Hierover wordt de jeugdreclassering echter lang niet altijd ingelicht door de politie. Het is in dat geval mogelijk dat de jeugdreclassering - al dan niet voor de strafzitting – rapporteert dat het goed gaat met een jeugdige. Op deze wijze wordt als gevolg van informatiegebrek een inaccuraat beeld geschets op basis waarvan wordt geadviseerd.

- **Scholen en jeugdreclassering**

Wanneer een jeugdige wegens veroorzaakte problemen op school wordt geschorst of verwijderd, wordt de jeugdreclassering veelal niet op de hoogte gebracht. Niet zelden ontdekt de jeugdreclassering dit bij toeval.

4. Incidentgerichtheid versus dossiergerichtheid

Vooral de strafrechtelijke afhandeling van de gepleegde feiten blijkt sterk incidentgericht. Door uitsluitend te reageren op het delictgedrag en niet op de psychosociale context waarbinnen dit gebeurt, draagt men bij aan symptoombestrijding en niet aan het oplossen van een probleem. Voor veel jongeren zou een persoonsgerichte aanpak, ondersteund door actuele onderwijs en psychodiagnostische informatie waarschijnlijk geleid hebben tot een ander vonnis, minder detentie en meer hulpverlening. [83]

---

[80]. Geschorste, leerplichtige jongeren zijn ontheven van de verplichting tot geregeld schoolbezoek (artikel 11, onderdeel c van de Leerplichtwet 1969). Een schorsing van meer dan een dag moet gemeld worden bij Leerplicht en bij de Inspectie van het onderwijs. Een schorsing mag maximaal 1 week duren.

[81]. Artikel 27 WVO

[82]. Leerplichtwet 1969. Artikel 10 lid a

[83]. Ten tijde van het onderzoek was in de politieregio Rotterdam-Rijnmond de PGA-aanpak in het Justitieel Casus Overleg nog niet opgestart.

5. Verantwoordelijkheid

Als een rode draad loopt de 'verantwoordelijkheidskwestie' door de discussie. In veel dossiers zien we dat ouders en jongeren zelf onvoldoende verantwoordelijkheid nemen. Dit uit zich in ontkenning van de schuld bij een strafbaar feit door zowel de ouder als de jongere, een gebrek aan toezicht op de jongere of een geringe betrokkenheid bij de jeugdreclassering. Een specifiek probleem vormen de ouders die de inschrijving van hun kind bij het cluster 4 onderwijs frustreren. [84]

Maar ook bij de betrokken instanties blijkt niemand eindverantwoordelijkheid te hebben. Zorgmijders haken af bij de hulpverlening, onafgemaakte taakstraffen leiden niet tot consequenties, scholen i.c. het bevoegd gezag blijft in gebreke bij de herplaatsingsplicht en geschorste voorlopig gehechten krijgen nieuwe kansen bij overtreding van de voorwaarden. De jongeren uit het onderhavige onderzoek maken 'handig' gebruik van de mazen in het net(werk). Het gaat dan om het gebrek aan mandaat bij de betrokken instellingen, het gebrek aan controle en het gebrek aan drangmiddelen.

6. Drang en dwang

In het verlengde van de verantwoordelijkheidskwestie ligt de vraag naar mogelijke middelen die instanties hebben om hun verantwoordelijkheid ook daadwerkelijk te kunnen nemen. Er is behoefte aan een autoriteit met mandaat, die in staat is om bijvoorbeeld ouders of school te dwingen in te stemmen met hulpverlening of de plaatsing op een onderwijsinstelling. In dit verband wordt gesproken van 'doorzettingsmacht'. Een dergelijke taak zou bij de jeugdreclassering kunnen worden neergelegd.

Behalve naar mogelijke nieuwe oplossingen moet kritisch worden gekeken naar de middelen die formeel beschikbaar zijn, maar in de praktijk niet of onvoldoende worden ingezet op deze ernstige doelgroep. Dit leidt tot de volgende vragen:

- Wat doet de Raad voor de Kinderbescherming in haar rol van casusregisseur wanneer het niet goed gaat met de jongere?
- In hoeverre wordt een taakstraf benut als begeleidingsinstrument om een dadergericht doel te bereiken?
- Wanneer voldoet een jeugdige niet aan de schorsingsvoorwaarden en wordt de schorsing opgeheven?
- Wanneer worden de voorwaarden bij vonnis niet nageleefd en in welk stadium worden de voorwaardelijke sancties ten uitvoer gelegd?
- Wie pakt de school aan die het schoolzorgsysteem [85] niet op de juiste wijze hanteert?

[84]. Cluster 4 scholen zijn scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs voor leerlingen met gedrags- en psychiatrische stoornissen. Ouders moeten een aanvraag indienen wanneer zij (i.c. de scholen) vinden dat hun kind in aanmerking moet komen voor cluster 4 onderwijs. In de praktijk blijken ouders, ondanks het advies van deskundigen, niet altijd bereid om deze aanvraag te doen.

[85]. Het schoolzorgsysteem is een leerlingenbegeleidingssysteem en is een middel om het aanbod optimaal af te stemmen op de mogelijkheden en behoeften van de leerling en op de taak van de school met als doel het voorkomen van vroegtijdige uitval.

7. Nazorg

De laatste schakel in de keten is de nazorg. De beleidsinspanningen van het Ministerie van Justitie [86] hebben nazorg weliswaar op de kaart gezet, maar de organisatie van adequate nazorg staat nog in de kinderschoenen en is er nog te weinig sprake van een sluitende aanpak. Bij vrijwel alle vormen van nazorg is de jeugdreclassering betrokken (Handreiking jeugdstrafrecht, 2004). Van belang daarbij is dat niet uitsluitend wordt gekeken naar het strafbare feit, maar ook naar de andere leefgebieden (scholing, werk, sociale en gezinsachtergrond). In de onderzoeksgroep valt op dat veel jongeren na de onvoorwaardelijke detentie thuis komen te zitten, geen dagbesteding hebben en recidiveren. Dit is een absoluut onwenselijke situatie. De organisatie en inhoudelijke invulling van de nazorg dient al gedurende de onvoorwaardelijke detentie te gebeuren. Er moet vaker diagnostisch onderzoek plaatsvinden en de dagbesteding moet zijn georganiseerd voordat de jongere de jeugdinrichting verlaat. Er mag geen gat vallen. Eenzelfde formule dient gehanteerd te worden voor jongeren waarvan de voorlopige hechtenis geschorst wordt.

6.2 De aanpak van voorlopig gehechte jongeren

Wat zou er in de praktijk moeten gebeuren om de geconstateerde knelpunten op te lossen? De deelnemers aan de werkconferentie leggen de nadruk op het preventieve traject en op de nazorg. Met betrekking tot een aanpak op maat wordt een concreet voorstel gelanceerd.

Preventie, signalering en samenwerking

Uit paragraaf 6.1 blijkt duidelijk dat er binnen de Rotterdamse signalerings- en zorgstructuur nog een aantal barrières moeten worden genomen als het gaat om een van de moeilijkste doelgroepen van de jeugdzorg. De noodzakelijke ingrepen zullen onderwerp moeten zijn van overleg tussen de verschillende actoren in de jeugdzorgketen en de sector onderwijs.

Op dit moment wordt onder regie van de stadsregio Rotterdam een breed overleg gevoerd tussen alle aanbieders in de jeugdzorgketen, aangevuld met de onderwijssector. Dit 'Ieder kind wint'-overleg heeft onder andere ten doel om preventie, signalering en samenwerking te optimaliseren. De in dit onderzoek geconstateerde knelpunten dienen ingebracht te worden in dit overleg.

Nazorg

Ten aanzien van een aanpak op maat voor de voorlopig gehechte jongeren – een doelstelling van dit onderzoek - komt het nazorgtraject in beeld. Op dit moment is er nog te veel sprake van een vrijblijvende en fragmentarische aanpak. Er moet voorkomen worden dat jongeren geen dagbesteding hebben wanneer ze op vrije voeten zijn. Daarnaast moet er een gedegen diagnostisch onderzoek plaatsvinden waaruit blijkt

[86]. Verplichte nazorg was een van de speerpunten van 'Jeugd terecht'. Zie ook kwartaalbericht Jeugd terecht december 2004.

welke hulp de jongere nodig heeft. Onderwijs en jeugdzorg zijn bij de jongeren onlosmakelijk met elkaar verbonden. Onder het motto ‘geen dag op straat’ wordt een getrapt systeem voorgesteld dat allereerst uitgaat van een gedurende de onvoorwaardelijke detentie of voorlopige hechtenis vastgesteld nazorgprogramma. Wanneer dit nazorgprogramma niet is gerealiseerd, treedt de tweede fase in werking en wordt de jeugdige direct na vrijlating opgevangen in een voorziening waarbinnen het nazorgprogramma alsnog vorm krijgt.

De jeugdreclasseerder zou vanaf de eerste dag van de voorlopige hechtenis of onvoorwaardelijke detentie de rol van casemanager nazorg moeten krijgen. Als casemanager zorgt de jeugdreclasseerder er samen met de justitiële jeugdinrichting voor dat er een strak programma wordt opgesteld waarin ook assessment en diagnostiek een plaats krijgen. Gedurende de onvoorwaardelijke detentie of voorlopige hechtenis kan de deskundigheid van het Educatief Centrum al ingezet worden bij het traject. [87] Er wordt een nazorgprogramma opgesteld dat qua tijd dichtgetimmerd is. Dat wil zeggen dat de jongere op de eerste dag van de schorsing of in vrijheidstelling is ingeschreven bij een adequaat onderwijs- of arbeidstraject of een andere zinvolle dagbesteding heeft en deze ook feitelijk bezoekt. Het is dus niet voldoende wanneer een intakedatum is afgesproken of een onderwijsplaats op termijn beschikbaar komt.
Wanneer de mogelijkheden tot plaatsing in het reguliere zorg-, arbeids- en onderwijscircuit afgesneden of uitgesteld zijn, komt het Educatief Centrum opnieuw in beeld als opvang- of onderwijsvoorziening. Daarbij gaat het dus om jongeren waarvoor gedurende de onvoorwaardelijke detentie geen passende oplossing is gevonden. Voorgesteld wordt om deze direct na vrijlating in een opvangklas van het Educatief Centrum te plaatsen. Dit laatste geldt ook voor jongeren die onverwacht of na een korte voorlopige hechtenis worden geschorst. Deze opvang op het Educatief Centrum dient van korte duur te zijn en heeft als doel de jongere zo snel mogelijk over te dragen aan een reguliere onderwijsinstelling of om een andere passende voorziening c.q. dagbesteding te vinden.
Voor de inschakeling van het Educatief Centrum bij de aanpak van voorlopig gehechte jongeren zullen een aantal criteria moeten worden aangepast met betrekking tot de huidige doelgroep van het Educatief Centrum. De aanmeldingsleeftijd dient te worden verlaagd en het toelatingsprofiel, namelijk cluster 4 indicatie, dient voor deze jeugdigen te worden losgelaten.

[87]. Het Educatief Centrum is een expertisecentrum voor transitieonderwijs voor jongeren met ernstige gedragsproblemen die in aanraking met justitie zijn gekomen of dreigen te komen. De jongeren worden toegeleid naar een duurzame plaats op de arbeidsmarkt, krijgen ondersteuning bij het zelfstandig kunnen wonen en bij het zinvol invullen van hun vrije tijd. Vanuit het perspectief van multisysteembenadering behoren gedragsverandering en gezinsbegeleiding eveneens tot het aanbod. Het Educatief centrum richt zich op jongeren die op het moment van toelating 16-18 jaar oud zijn.

Wanneer de jongere wel is toegeleid naar school of werk, maar de psychosociale diagnostiek heeft nog onvoldoende plaatsgevonden gedurende de voorlopige hechtenis of onvoorwaardelijke detentie dan dient de casemanager zorg te dragen voor verder diagnostisch onderzoek bij bijvoorbeeld het Educatief Centrum, het Dok [88] of het Kennis- en Servicecentrum voor Diagnostiek van het Bureau Jeugdzorg.
De diagnostiek, evenals de plaatsing op een onderwijsvoorziening, dient als ontslagverplichting (en dus ook als schorsingsvoorwaarde) te worden opgenomen, zodat ouders en jeugdigen dit niet kunnen weigeren.
In dit hele proces moet de casemanager doorzettingsmacht hebben binnen een justitieel kader (bijvoorbeeld leerplichtwet, voorwaarden bij schorsing of vonnis of beschermingsmaatregelen). Het Ministerie van Justitie (Directie Justitieel Jeugdbeleid) en het Arrondissement Rotterdam (zowel de zittende als de staande magistratuur) zullen betrokken moeten worden bij de gewenste aanpak in het kader van de nazorg.

[88]. Forensisch psychiatrische poli- en dagkliniek.

7. Conclusies en aanbevelingen

De vermoedens dat voorlopige gehechte jongeren een probleemgroep vormen binnen de populatie minderjarige delinquenten wordt in dit onderzoek ten volle bevestigd. De rapportage vormt een illustratie van de complexe situatie waarin de voorlopige gehechte jongeren zijn opgegroeid en nog steeds opgroeien. Zowel in het voortraject als in het natraject hebben instanties bemoeienis met de jongere. Politie, justitie, onderwijs en instanties voor jeugdzorg hebben vaak hun tanden al stuk gebeten op de problemen van de jongeren zelf en de problemen die de jongeren veroorzaken.

In dit onderzoek zijn vier onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Wat is de omvang van de groep minderjarige, voorlopig gehechte Rotterdamse jongeren?
2. Wat zijn de vervolgbeslissingen bij een voorlopige hechtenis?
3. Wat gebeurt er met deze groep na voorlopige hechtenis in termen van opvang, zorg en begeleiding?
4. Wat zou er idealiter met deze groep jongeren moeten gebeuren in termen van opvang, zorg en begeleiding om de kans op recidive te verkleinen?

In dit hoofdstuk beschrijven we eerst de antwoorden op de eerste drie onderzoeksvragen, die betrekking hebben op de kenmerken en achtergronden van de voorlopig gehechte jongeren. Vervolgens gaan we in op de registratie en informatie-uitwisseling bij en tussen de verschillende instanties en tot slot beantwoorden we onderzoeksvraag 4 en doen een aantal aanbevelingen voor de aanpak van deze groep ernstig criminele jongeren.

7.1 Voorlopig gehechte jongeren: onderzoeksvraag 1,2 en 3

In deze paragraaf gaan we in op de eerste drie onderzoeksvragen die voor aanvang van dit onderzoek zijn gesteld.

1. Wat is de omvang van de groep minderjarige voorlopig gehechte Rotterdamse jongeren?

In 2004 zijn in het Arrondissement Rotterdam totaal 416 jongeren in voorlopige hechtenis genomen, waarvan 217 in de eerste zes maanden. Deze 217 jongeren vormen 12 procent van alle minderjarige verdachten van een misdrijf die in het eerste half jaar bij het Openbaar Ministerie Rotterdam zijn binnengekomen. Kortom ‘slechts’ een op de acht minderjarige verdachten van een misdrijf komt in voorlopige hechtenis.

In relatie tot alle in de stad Rotterdam woonachtige jongeren van 12 tot 18 jaar wordt minder dan 0.1 procent voorlopig gehecht. Zoals zal blijken, gaat het dan wel om een, qua gedrag en qua achtergronden, extreem complexe groep.

Wanneer we kijken naar kenmerken van de voorlopig gehechte jongeren, valt een aantal zaken op.

Leeftijd en geslacht

De groep, die hoofdzakelijk uit jongens bestaat, omvat relatief jonge minderjarige verdachten, gemiddeld 15 jaar en 4 maanden. Minder dan vijf procent is een meisje. Hun eerste geregistreerde strafbare feit plegen de voorlopig gehechte jongeren wanneer zij 14 jaar en 3 maanden zijn. Dit is gemiddeld tien maanden eerder dan de gemiddelde leeftijd van minderjarige first offenders in Nederland.

Etnische afkomst

Driekwart van de voorlopig gehechte jongeren is in Nederland geboren, maar 80 procent van de voorlopig gehechte jongeren blijkt niet van Nederlandse afkomst. In vergelijking met de verdeling van de etniciteit over de Rotterdam jongeren van 12 tot 18 jaar zijn de Marokkanen, Antillianen en Kaapverdiërs in de onderzoeksgroep oververtegenwoordigd.

Criminaliteitspartoon

Het zijn veelal zwaardere vermogensdelicten, zoals straatroof en inbraak, die aanleiding geven tot de voorlopige hechtenis, maar ook zedenmisdrijven en zware geweldsdelicten komen veel voor. Al voor het voorlopige hechtenis feit maken de jongeren zich veelvuldig schuldig aan zware en minder zware feiten. Van de jongeren kan 46 procent gekwalificeerd worden als jeugdige veelpleger en slechts 26 procent is in 2004 first offender. Hieruit blijkt dat voorlopig gehechte jongeren inderdaad tot de zwaardere categorie jeugddelinquenten behoren. Oneerbiedig zou gezegd kunnen worden dat we hier te maken hebben met de ‘crème de la crème’ van de jeugddelinquenten.

Onderwijspatroon

De jongeren wisselen vaak van school. Van de 148 in Rotterdam woonachtige jongeren blijken 69 jongeren in 2004 van school veranderd te zijn. Een aantal daarvan heeft meerdere schoolwisselingen in een jaar meegemaakt. Daarnaast worden leerplichtige leerlingen uitschreven, dat wil zeggen dat ze niet opnieuw worden ingeschreven bij een onderwijsinstelling. Ook zijn jongeren helemaal niet ingeschreven bij een onderwijsinstelling. De onderwijssituatie van de jongeren is op zijn minst turbulent te noemen en een aantal jongeren raakt zoek.

Achterliggende problematiek

Het overgrote deel van de voorlopig gehechte jongeren blijkt op te groeien in een risicovolle situatie wanneer we de gezinsachtergrond, de persoonlijke problematiek en de onderwijssituatie onder de loep nemen. Ondanks de inspanningen van politie, justitie, jeugdzorg en andere partners geldt voor iets minder dan de helft van de jongeren dat hun positie op verschillende leefgebieden er in de loop van de jaren na het voorlopige hechtenis feit op achteruit is gegaan. [89]

[89]. Deze uitspraak is gebaseerd op de 40 jongeren die tijdens de dossieranalyse voldoende gedocumenteerd in beeld waren om een globale uitspraak te doen over hun maatschappelijk functio-

2. Wat zijn de vervolgbeslissingen bij een voorlopige hechtenis?

Bijna 60 procent van de voorlopig gehechte jongeren wordt geschorst, waarbij de rechter vrijwel altijd de standaardvoorwaarden oplegt. Daarbij moet gedacht worden aan het niet-onttrekken aan bevel voorlopige hechtenis, geen strafbare feiten plegen, op zitting verschijnen et cetera. Ook worden specifieke voorwaarden gesteld in termen van schoolbezoek, geen contacten met slachtoffers of medeverdachten en op een bepaalde tijd thuis/binnen zijn. Tweederde deel van de geschorste jongeren dient zich gedurende deze schorsing te houden aan aanwijzingen van de jeugdreclassering. Een enkeling moet een itb-traject volgen. Bij vonnis wordt veelal als voorwaarde de jeugdreclasseringsmaatregel gecontinueerd of alsnog opgelegd.

Op deze wijze komt 65 procent van alle voorlopig gehechte jongeren in hun proeftijd in aanraking met de jeugdreclassering of, met Reclassering Nederland wanneer de jongere 18 jaar of ouder is.

Bij vonnis krijgt bijna driekwart van de jongeren (73 procent) jeugddetentie opgelegd die vaak bestaat uit een voorwaardelijk en onvoorwaardelijk deel. Daarnaast worden met regelmaat werk- en leerstraffen opgelegd al dan niet gecombineerd met detentie. Drie tot vier procent van de voorlopig gehechte jongeren heeft een PIJ-maatregel. Incidenteel zien we een civiele plaatsing in bijvoorbeeld een behandelsetting. [90]

3. Wat gebeurt er met deze groep na een voorlopige hechtenis in termen van opvang, zorg en begeleiding?

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat veel voorlopig gehechte jongeren behalve hun delinquente gedrag nog veel meer problemen hebben. Het aantal jongeren dat een laaggemiddeld of lager IQ heeft, is groot. Verder maken de dossiers vaak melding van gedragsstoornissen, persoonlijkheidsstoornissen (in ontwikkeling) en seksuele stoornissen.

De organisaties die na de voorlopige hechtenis en de onvoorwaardelijke detentie hun handen het meest vol hebben aan de doelgroep van dit onderzoek blijken de politie, de jeugdreclassering en de onderwijsinstellingen. Het gaat dan zowel om het reguliere voortgezet onderwijs en de cluster 4 scholen als om de onderwijsopvangvoorzieningen.

Uit de jeugdzorg- en raadsdossiers komt naar voren dat de doelstellingen binnen de begeleiding zich vooral richten op het beperken van recidive en op het zoeken naar een geschikte onderwijsvorm voor de jongere. Leefgebieden als gezin en vrije tijd vormen in mindere mate prioriteit in de begeleiding. Overduidelijk komt uit de dossiers naar voren dat er door de jeugdreclassering, al dan niet in samenwerking met de afdeling leerlingzaken, veel tijd en energie wordt gestoken in het vinden van een vorm van onderwijs voor voorlopig gehechte jongeren. Bij een groot deel van de jongeren verloopt dit proces moeizaam en zien we zowel voor, in als na 2004 veelvuldig schoolwisselingen als gevolg van verwijderingen en schoolschorsingen wegens wangedrag,

neren.

[90]. Deze uitspraak is gebaseerd op het dossieronderzoek.

schoolverzuim, geweld en gebrek aan motivatie. Ook zeggen scholen expliciet dat jongeren niet meer welkom zijn na het plegen van een delict. Voorlopig gehechte jongeren zitten vaak thuis in afwachting van intakegesprekken, diagnostische onderzoeken en screening voor onderwijs(opvang)-voorzieningen en cluster 4 scholen.
Met uitzondering van de voorlopig gehechte meisjes bij wie psychisch welbevinden vaker als doelstelling wordt genoemd, komt, zoals gezegd, uit de dossiers niet naar voren dat veel jongeren in zorgtrajecten of bij (ambulante) hulpverleningsinstellingen terechtkomen. Wel kan worden verondersteld dat het bezoeken van praktijkscholen en cluster 4 onderwijs met zich meebrengt dat jongeren specifieke hulp en zorg krijgen. Over de inhoud van deze hulp geven de dossiers geen uitsluitsel.

Op dit moment is er nog te weinig sprake van een integrale aanpak, er wordt niet systeemgericht gewerkt en de jeugdreclasseerders en gezinsvoogden staan er vaak alleen voor. De zware groep waarmee we in dit onderzoek te maken hebben, onttrekt zich met regelmaat aan afspraken en voorwaarden en weet de mazen in de begeleiding goed te vinden. Niet zelden worden jeugdreclasseringsrelaties afgebroken wegens onwerkbaarheid en ongemotiveerdheid en incidenteel verdwijnen jongeren letterlijk.

Een efficiënte samenwerking en informatie-uitwisseling zijn onontbeerlijk zodat een goedgeïnformeerde jeugdreclasseerder of gezinsvoogd zijn tijd optimaal aan de jeugdige kan besteden. Hierover moeten bindende afspraken gemaakt worden met ketenpartners uit de politie- en justitieorganisatie en met de onderwijssector. Bij de jongeren uit deze doelgroep moet de jeugdreclasseerder meer tijd en meer ‘doorzettingsmacht’ krijgen om zich als casemanager te kunnen opstellen.

7.2 Registratie: jongeren als dossierzwervers

Naast het in kaart brengen van kenmerken en achtergronden van voorlopig gehechte jongeren, illustreert dit onderzoek duidelijk hoe de stand van zaken rondom registratie, dossiervorming en informatie-uitwisseling is.

Onvolledigheid

Ondanks de vele verbeteringen in het laatste decennium is het nog steeds moeilijk om een volledig beeld van een jongere te krijgen en van de inzet die door instanties wordt gepleegd. Vooral de onmogelijkheid tot koppeling van bestanden en bronnen en het tijdrovende karakter van een dossieranalyse zullen in de praktijk een effectieve aanpak, waarbij over de juiste informatie kan worden beschikt, in de weg staan.
In dit onderzoek is van geen enkele jongere een dossier samen te stellen dat volledig antwoord kan geven op de gestelde vragen. De brede input uit verschillende bronnen geeft weliswaar een goed beeld maar is nog niet volledig. Op elk onderdeel en binnen elke subgroep ontbreken elementen. Vooral de hulpverleningsgeschiedenis en het onderwijstraject komen in de dossiers niet structureel in beeld.

Informatieoverdracht

Bij de aanmelding van een jongere baseert de nieuwe dossierhouder zich vaak op documenten of formulieren die basale - veelal incidentgerichte - informatie over de cliënt bevatten. Er vindt geen 'warme overdracht' plaats. Hierdoor moet relevante achtergrondinformatie over de persoon steeds opnieuw worden opgebouwd. Deze informatie wordt veelal door de jongere zelf of zijn ouders verschaft. We kunnen vaststellen dat de jongeren, maar ook de ouders vaak niet de meest betrouwbare informatie verschaffen en een te rooskleurig beeld schetsen. Zeker in een situatie waarbij strafbare feiten en mogelijke vonnissen in het geding zijn.
Anderzijds wordt er in de dossiers veel 'gepapegaaid'. Informatie uit andere bronnen wordt letterlijk herhaald waardoor de actualiteit te wensen over laat en de bron niet meer herleidbaar is.

Verontrustend is het aantal jongeren dat – op dossierniveau - uit beeld verdwijnt. De jongeren wisselen veel tussen verschillende instellingen, zowel onderwijsinstellingen als andere instanties, en daardoor raken ze letterlijk en figuurlijk zoek. De overgang van onvoorwaardelijke detentie naar huis en andersom is een moment waarop jongeren vaak uit beeld raken bij de instellingen. De jongere wordt tijdens detentie regelmatig uitgeschreven van school en uit de gemeente waar de jongere woont. Wanneer deze jongere in vrijheid wordt gesteld, komt het voor dat hij daarna nergens meer ingeschreven staat. Daarnaast hebben de onderzoekers de indruk dat door administratieve fouten, verhuizing en het bereiken van de meerderjarige leeftijd deze zeer problematische jongeren letterlijk uit beeld raken bij de betrokken organisaties en dus geen begeleiding of hulp krijgen.

7.3 Aanbevelingen

De beantwoording van onderzoeksvraag 4 vormt het hoofdbestanddeel van deze paragraaf. Uit het onderzoek volgen aanbevelingen die in de werkconferentie zijn onderschreven en geconcretiseerd. Daarbij komt ook de vraag aan de orde of er noodzaak is om op voorhand onderscheid te maken in bepaalde groepen.

4. Wat zou er idealiter met deze groep jongeren moeten gebeuren in termen van opvang, zorg en begeleiding om de kans op recidive te verkleinen?

Vooraf wordt opgemerkt dat Rotterdam beschikt over een zeer groot aanbod voor jongeren die wat betreft scholing, arbeid of zorg buiten de boot dreigen te vallen. [91] Dit is een motief om in relatie tot een adequate aanpak voor voorlopig gehechte jongeren vooral in te steken op aanpassingen binnen het huidige aanbod en niet op de ontwikkeling van nieuwe trajecten.

[91]. Zie bijlage 11 van het bijlagenboek voor een overzicht van het aanbod per 01-01-2007.

7.3.1 Aanbevelingen uit het onderzoek

De vraag is of er bij de aanpak van de voorlopig gehechte jongeren gedifferentieerd kan worden op basis van de specifieke kenmerken zoals die in dit onderzoek naar voren zijn gekomen.
Alvorens de dossiersteekproef samen te stellen, zijn op basis van onderzoeksliteratuur en op basis van de eerste inventariserende onderzoeksfase vier selectiecriteria gekozen voor het samenstellen van de typen voorlopig gehechte jongeren.

- Geslacht
- Delictgedrag
- Schoolgaand/niet-schoolgaand
- Cognitieve mogelijkheden

Op basis van de tweede onderzoeksfase - het kwalitatieve dossieronderzoek – blijken de twee criteria geslacht en delictgedrag het meest onderscheidend. Deze criteria geven het meeste aanknopingspunten voor de aanpak

Geslacht

Helder is dat er bij de meisjes uit het dossieronderzoek meer sprake is van – gediagnosticeerde - psychische problematiek dan bij de jongens. Daarnaast blijken meisjes een lagere delictscore te hebben en zijn ze vaker geregistreerde first offender. Uit de onderzoekspraktijk is bekend dat meisjes vaker te kampen hebben met internaliserende problemen en dat ze sneller bereid zijn tot het accepteren van psychosociale hulp. [92] De aanpak van meisjes dient dan ook primair gericht te zijn op deze psychische problematiek. Een ander gegeven waaruit blijkt dat meisjes meer openstaan voor hulp en begeleiding is het feit dat de jeugdreclassering bij meisjes over het algemeen haar doelen beter realiseert dan bij jongens. Jeugdhulpverlening en Jeugd-GGZ zijn de aangewezen partners bij de aanpak van voorlopig gehechte meisjes.

Delictgedrag

In het onderzoek is onderscheid gemaakt in de ernst en de frequentie waarmee jongeren strafbare feiten plegen. Het in 2004 in HKS geregistreerde delictgedrag is vertaald in een delictscore. Voorlopig gehechte jongeren met een hoge delictscore beginnen op jongere leeftijd aan hun criminele carrière dan de jongeren met een lage delictscore. Ook maken jongeren met een hoge delictscore zich vaker in hun schorsingsperiode en na hun vonnis weer schuldig aan strafbare feiten. Met betrekking tot de sectoren onderwijs en zorg hebben we te maken met de meest problematische groep.
De aanpak van deze jeugdigen verdient prioriteit. Er dient met verhoogde alertheid een intensief en sluitend begeleidingstraject te worden ingezet als wordt vastgesteld dat we te maken hebben met een jeugdige voorlopig gehechte met een hoge delict-

[92]. Ervaringsdeskundigen gaven in de werkconferentie aan dat zij in toenemende mate geconfronteerd worden met agressief gedrag van meisjes. In dit onderzoek is bij de groep van 9 meisjes geen onderbouwing gevonden voor deze constatering.

score, dat wil zeggen met een jongere die een ernstige criminele carrière doorloopt.

Schoolgaand/niet-schoolgaand

Het criterium schoolgaand/niet-schoolgaand bleek tijdens de dossieranalyse minder goed te discrimineren dan verwacht. De schoolcarrière van veel voorlopig gehechte jongeren kent een dermate grillig verloop dat jongeren die op de peildatum 1 januari 2004 niet-schoolgaand waren, voor die tijd en na die tijd vaak wel schoolgaand waren. Andersom gold voor schoolgaande jongeren dat zij met regelmaat perioden niet-schoolgaand bleken te zijn.

De veronderstelling dat de inschrijving op een onderwijsinstelling geen garantie is voor het daadwerkelijk bezoeken van deze onderwijsinstelling wordt in veel dossiers bevestigd. Binnen een sluitende aanpak zal aandacht moeten worden ingeruimd voor de gaten die vallen in de leerlingenregistratie als gevolg van het onjuiste of niet-melden van verzuim, schorsingen en verwijderingen. Ook de inschrijving in de gemeentelijke basisadministratie is hierbij van belang. Betrokken instellingen (jeugdinrichtingen i.c. het Ministerie van Justitie en de gemeente) dienen sluitende afspraken te maken.

Het criterium schoolgaand/niet-schoolgaand geeft dus geen duidelijk te onderscheiden groep op basis waarvan een specifieke aanpak kan worden ingezet. Dit wil overigens niet zeggen dat schoolverzuim, zeker wanneer het langdurig verzuim van leerplichtige jongeren betreft, geen belangrijk aandachtspunt is bij interventies die zich richten op de doelgroep van dit onderzoek.

Cognitieve mogelijkheden

Een tweede kanttekening dient geplaatst te worden bij het selectiecriterium cognitieve mogelijkheden. Er is in dit onderzoek sprake geweest van een omgekeerde redenering bij het samenstellen van deze analysegroep. Daarbij is uitgegaan van het gegeven dat het hebben van jeugdreclassering bij de William Schrikkergroep een indicatie was voor een laaggemiddeld of lager IQ. Dit werd bevestigd in de dossierstudie. Wel kwam gedurende de dossieranalyse aan het licht dat ook van jongeren uit de andere groepen met regelmaat een laaggemiddeld of lager IQ werd genoteerd. [93] In overeenstemming met het voorgaande spreekt het ook hier vanzelf dat de (beperkte) cognitieve mogelijkheden van een jongere aanleiding geven tot een aangepast scholings- of werktraject. Geadviseerd wordt om nog vaker dan nu het geval is, onderzoek te doen naar de cognitieve mogelijkheden van voorlopig gehechte jongeren. Daarnaast bestaat op basis van de dossiers de indruk dat jongeren met een laaggemiddeld of lager IQ gevoeliger zijn voor groepsdruk en minder goed kunnen anticiperen op de gevolgen van hun handelen. Ook deze elementen dienen aandachtspunt te zijn bij de aanpak.

[93]. Van 32 van de 49 jongeren wordt in een dossier melding gedaan van het IQ. 22 van deze 32 jongeren (69 procent) hadden een benedengemiddeld of lager IQ

Het bovenstaande biedt aanknopingspunten voor een gedifferentieerde aanpak. Op deze plaats maken we nog twee opmerkingen die van belang zijn voor de totale groep voorlopig gehechten.

1. Aandacht voor zorg en hulpverlening
   De jongeren uit het onderzoek hebben vrijwel allemaal hulp nodig op psychosociaal en soms psychiatrisch vlak. Deze problematiek is vaak een van de oorzaken van het ongeoorloofde gedrag. In de begeleiding komt de zorgcomponent nog te weinig aan bod en diagnostisch onderzoek wordt te laat of helemaal niet gedaan. Om een jongere kans te geven in het onderwijs dient er meer geïnvesteerd te worden in de zorgcomponent
2. Opleggen van een jeugdreclasseringsmaatregel.
   Uit dit onderzoek blijkt dat dit niet alle voorlopig gehechte jongeren een jeugdreclasseringsmaatregel krijgen. Gezien de ernst van de problematiek van de jongeren is het van groot belang dat iedere voorlopig gehechte jongere per definitie een jeugdreclasseerder krijgt toegevoegd. [94]
   Door deze 'automatische' toevoeging van een jeugdreclasseerder kan een jeugdreclasseerder vanaf de eerste dag van de voorlopige hechtenis actief zijn. Mede in verband met nazorg en begeleiding tijdens de schorsing is dit van belang. We komen hier in de volgende paragraaf op terug.

7.3.2 Aanbevelingen uit de werkconferentie

Tijdens de werkconferentie worden veel knelpunten gesignaleerd als het gaat om de aanpak van voorlopig gehechte jongeren. De preventie en signalering is nog verre van optimaal als gevolg van ondeskundigheid en terughoudendheid. Er is nog te weinig sprake van integrale zorg als gevolg van gebrekkige samenwerking en informatieuitwisseling. Ook vinden de deelnemers aan de conferentie dat de rol van de GGZ te beperkt is. Vooral bij de zwaardere doelgroepen is meer diagnostiek noodzakelijk.
Daarnaast blijken de interventies te veel op het actuele strafbare feit te zijn gericht en te weinig op het totale dossier van de jeugdige.
Ten aanzien van de voorlopig gehechte jongeren zien we dat de verantwoordelijkheidskwestie belangrijk is. Wie in de keten is er verantwoordelijk en heeft een volledig overzicht over de situatie waarin de jongere verkeert? Er wordt gepleit voor een casemanager met een stevig mandaat en doorzettingsmacht. Bij de zwaardere jeugddelinquenten, waarmee we in dit onderzoek te maken hebben, zouden er ook in termen van begeleiding en zorg meer mogelijkheden voor drang en dwang moeten zijn om zowel opvoeders als jongeren te motiveren tot medewerking. Te allen tijde moet voorkomen

[94]. In 2001 hebben de Raad voor de Kinderbescherming Rotterdam, Bureau Jeugdzorg Rotterdam/Zuid Holland Zuid, de Hartelborgt en Stichting Reclassering Nederland, Hofressort Den Haag een convenant Nazorg afgesloten. Hierin zijn werkafspraken opgenomen over de nazorg aan jeugdigen die een vrijheidsbenemende straf of maatregel ondergaan. Het convenant omvat ook de doelgroep voorlopig gehechte jeugdigen. Echter deze groep krijgt alleen nazorg nadat de directeur van de justitiële jeugdinrichting om nazorg verzoekt en de Raad voor de Kinderbescherming de noodzaak van nazorg bekrachtigt.

worden dat de jongere thuis komt te zitten c.q. op straat rondhangt.
Een en ander mondt uit in de wens om een specifiek nazorgtraject op te zetten. Dit traject start op het moment dat de voorlopige hechtenis begint. Casemanagement, diagnostiek, assessment en een strakke organisatie moeten voorkomen dat de jeugdige, eenmaal op vrije voeten, in zijn oude fouten vervalt. Jongeren dienen vanaf het moment van vrijkomen een dagbesteding te hebben. Wanneer de invulling van de dagbesteding niet al tijdens de voorlopige hechtenis of onvoorwaardelijk detentie is georganiseerd, dient de jongere geplaatst te worden in een opvangklas bij het Educatief Centrum waarin alsnog vorm gegeven wordt aan het nazorgtraject. Dit laatste zou expliciet opgenomen kunnen worden als voorwaarde bij schorsing van voorlopige hechtenis of als voorwaarde bij vonnis.
Bij de vormgeving van dit traject wordt een belangrijke rol toebedeeld aan de jeugdreclasseerder als casemanager en het Educatief Centrum als expertisecentrum voor jongeren met ernstige gedragsproblemen die in aanraking met justitie zijn geweest. De faciliteiten van het Educatief Centrum kunnen desgewenst ingezet worden in het kader van eerste dagbesteding en opvang, zodat we de voorlopig gehechte jongeren letterlijk en figuurlijk niet uit het oog verliezen. [95]

7.3.3 Aanbevelingen per sector

Uit het bovenstaande vallen een aantal aanbevelingen te destilleren die leiden tot specifieke acties van de drie betrokken sectoren: politie en justitie, onderwijs en jeugdzorg.

▪ **Justitie en Politie**	
Arrondissement Rotterdam (rechtbank en openbaar ministerie)	▪ Jeugdreclasseringsmaatregel voor alle voorlopig gehechte jongeren ▪ Meer nadruk op (na-)zorgtraject en diagnostiek als voorwaarde bij schorsing en vonnis
Politie Rotterdam-Rijnmond	▪ Informatie-uitwisseling met jeugdreclassering aangaande overlastgevend en strafbaar gedrag van jeugdigen met een jeugdreclasseringsmaatregel
JJI's (m.n. Hartelborgt)	▪ Zorg dragen voor herinschrijving in woonplaats van jongeren na onvoorwaardelijke detentie ▪ Inspanningen m.b.t. diagnostiek, assessment ten behoeve van (na-) zorgtraject
Raad voor de Kinderbescherming	▪ In advies meer nadruk op (na-)zorg en diagnostiek in het kader van jeugdreclasseringsvoorwaarden bij schorsing en vonnis

[95]. In de begeleidingscommissie en in de werkconferentie is uitvoerig gesproken over de mogelijkheden voor nazorg aan voorlopig gehechte jongeren. De weerslag van deze discussie is te lezen in paraaf 6.2.

▪ **Onderwijs**	
Gemeente Rotterdam, JOS	▪ Afstemmen en handhaven van bestaande afspraken met onderwijsvoorzieningen over registratie van verzuim en in-, uit- en overschrijvingen van leerlingen en informatieoverdracht ▪ Initiëren sluitend nazorgtraject voor voorlopig gehechte jongeren i.c. zware jeugddelinquenten i.s.m. Jeugdzorg (jeugdreclassering)
▪ **Jeugdzorg en Jeugdhulpverlening**	
Bureau Jeugdzorg stadsregio Rotterdam	▪ Initiëren sluitend nazorgtraject voor voorlopig gehechte jongeren i.c. zware jeugddelinquenten ▪ Training van de jeugdreclasseerder als casemanager met meer doorzettingsmacht [96]
Jeugd GGZ en jeugdhulpverleningsinstanties	▪ Meer aanbod voor diagnostiek en hulpverlening aan voorlopig gehechte jeugdigen, geschorste voorlopig gehechte jongeren en ex-gedetineerde jeugdigen en hun omgeving

[96]. In de stadsregio Rotterdam worden de jeugdreclasseerders vanaf maart 2007 getraind aan de hand van het nieuwe handboek jeugdreclassering (Adviesbureau Van Montfoort, 2005). Casemanagement bij moeilijk behandelbare jongeren komt daarbij aan de orde.

Geraadpleegde Literatuur

Adviesbureau Van Montfoort (2005) - *De jongere aanspreken, handboek methode jeugdreclassering*. Utrecht . Maatschappelijk Ondernemers Groep, (www.mogroep.nl)

Bakker, B.F.M., A. Walberg en M. Blom. (2005) - Jeugdige verdachten - In: M. Blom, J. Oudhof, R.V. Bijl en B.F.M. Bakker (Eds.). *Verdacht van criminaliteit. Allochtonen en autochtonen nader bekeken.* WODC/CBS, Den Haag.

Baas, N.J. (2005) - *Wegen naar het rechte pad: strafrechtelijke interventies voor delinquente jongeren, incl. verplichte nazorg, en naar het effect van interventies die zich in voor een strafrechtelijk kader zouden kunnen lenen, alsmede naar interventiecondities die dat effect beïnvloeden.* WODC, Den Haag.

Beke, B.M.W.A., H.B. Ferwerda, P. van der Laan & A. van Wijk. (1998) - *De dunne draad tussen doorgaan en stoppen. Allochtone jongeren en criminaliteit*. SWP, Amsterdam.

Blom, M., A.M. van der Laan & G.L.A.M. Huybregts (2005) - *Monitor Jeugd Terecht 2005.* Cahier 2005-17. WODC, Den Haag.

Doreleijers, Th. A. H. (2004) – *De epidemiologie van psychiatrische stoornissen bij jeugdige delinquenten*. In Duits, N., J.A.C. Bartels, W.B.Gunning (red.) – *Jeugdpsychiatrie en recht* – Koninklijke Van Gorcum BV, Assen.

Doreleijers, Th.A.H. (1995) - *Diagnostiek tussen jeugdstrafrecht en hulpverlening*, Gouda Quint, Arnhem.

Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie (2006) – *Jaarverslag 2005* - Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie, Den Haag.

De Hartelborgt. *Project veelplegers*.
http://www.hartelborgt.nl/html/framesets/frIndex_info.htm.

Espen, M. van (2002) - *Recidivepatronen Haltafdoening 1997*. Bureau Halt Amsterdam-Amstelland, Amsterdam.

Ferwerda, H. en P. Versteegh. (2005) - Jeugdige veelplegers - In: A. PH van Wijk, B. Diependaal E.J.A. Bervoets en W. Ph. Stol (Eds), *Politie en Jeugd. Inleiding voor de praktijk* (p. 65-83). Politieacademie Onderzoeksreeks.

Gemeente Rotterdam, Jeugd, Onderwijs en Samenleving (2007)– *De nieuwe kans. MBO-voorziening harde kern VSV. Profielschets*. Gemeente Rotterdam.

Gemeente Rotterdam, Dienst Stedelijk Onderwijs (DSO) (2005)– *Wegwijzer 2005/2006. Gemeente Rotterdam*. Gemeente Rotterdam

Heiden-Attema, N. van der en B. Wartna (2000a) - *Recidive na verblijf in een JBI. Een vervolgstudie naar de geregistreerde criminaliteit onder jongeren uit een justitiële behandelinrichting* - WODC, Onderzoeksnotities 2000/9, Den Haag.

Heiden-Attema, N. van der en B. Wartna (2000b) - *Recidive na een strafrechtelijke maatregel. Een studie naar de geregistreerde criminaliteit onder jongeren met een pibb, een jeugd-tbr of een pij* - WODC, Onderzoeksnotities 2000/9, Den Haag.

Inspectie van het Onderwijs (2006) – *Meldingen schorsing en verwijdering VO-scholen in het schooljaar 2004-2005.*Utrecht

Jakobs. J, H. Ferwerda & B. Beke. (2006) - *Focus op jeugdcriminaliteit. Inleiding voor de beroepspraktijk* – Advies- en Onderzoeksgroep Beke, Den Haag.

Jakobs, J., N.Arts & H. Ferwerda (2005) – *Getallen of gevallen. Een onderzoek naar de plaatsing van jeugdigen op speciaal gereserveerde plaatsen in justitiële jeugdinrichtingen*. WODC, Den Haag.

Kwant, D. (2005) - *Projectplan 'Op de Rails' 2005/2006. Een bijdrage aan de veiligheid van het regulier onderwijs*. WEC-raad, LVC4 & REC's Cluster 4, Utrecht.

Laan, A.M. van der, M. Blom (2006) –*Jeugddelinquentie: risico's en bescherming. Bevindingen uit de WODC Monitor Zelfgerapporteerde Jeugdcriminaliteit 2005.* WODC, Onderzoek en beleid nr 245. Boom Juridische Uitgevers, Meppel.

Leiden, I. van & J. Jakobs (2006) – *Groepszedenmisdrijven onder minderjarigen. Een analyse van een Rotterdamse casus.* Uitgeverij Kerckebosch bv, Zeist.

Leiden, I. van, G. Verhagen & H. Ferwerda (2003) – *Over de Grens. Een verkenning van projecten voor probleemjeugd in Duitsland, Engeland en Zweden.* Uitgeverij Kerckebosch bv, Zeist.

Ministerie van Justitie (2004) – *Programma Aanpak Jeugdcriminaliteit. Handreiking jeugdstrafrecht*. Ministerie van Justitie, Den Haag.

Ministerie van Justitie, Directie Jeugd en Criminaliteitspreventie (13 december 2002) - *Jeugd terecht. Actieprogramma aanpak jeugdcriminaliteit 2003-2006. 2002*. Ministerie van Justitie, Den Haag.

Schel, A.J.C. (2005) – *Operationele Uitwerking Educatief Centrum*. KPC Groep 's- Hertogenbosch.

Tweede Kamer (2006) - *Jeugdzorg 2005-2008*, vergaderjaar 2005-2006, 29815, nr. 61.

Twigt, J. – *Reboundvoorzieningen middelbaar beroepsonderwijs Rotterdam en omstreken, 2006-2007*. Conclusion Advies en management, Utrecht.

Wartna, B. (2005) – *Evaluatie van daderprogramma's. Een wegwijzer voor onderzoek naar de effecten van strafrechtelijke interventies speciaal gericht op het terugdringen van recidive*. Ministerie van Justitie, WODC, Den Haag.

Wartna, B.S.J., S. el, Harbachi en A.M. van der laan (2005) – *Jong vast. Een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive van ex-pupillen van justitiële jeugdinrichtingen.* Ministerie van Justitie, WODC, Den Haag.

Wartna, B.S.J., N.J. Baas, E.M.Th. Beenakkers (2004) – *Beter, anders en goedkoper. Een literatuurverkenning ten behoeve van het traject Modernisering Sanctietoepassing.* Ministerie van Justitie, WODC, Den Haag.

WODC/CBS (2004) – *Criminaliteit en rechtshandhaving 2004 : ontwikkelingen en samenhangen* Ministerie van Justitie, WODC, - Den Haag.

Yperen, Tom van (red.) & J.W. Veerman (2006) - *Zicht op effectiviteit. Bronnenboek voor praktijkgestuurd effectonderzoek in de jeugdzorg. Deel 1* - NIZW/ Praktikon / Ministerie van VWS. www. jeugdinterventies.nl

Bijlage 1: Jeugdreclassering: organisatie, doelgroep, indicatie en modaliteiten

Organisatie

In 2005 trad de Wet op de jeugdzorg in werking. Sindsdien voeren de bureaus jeugdzorg ook alle maatregelen uit op het gebied van kinderbescherming en jeugdreclassering. Ten tijde van het onderzoek (2004) is er echter sprake van drie organisaties die belast zijn met de uitvoering van de jeugdreclassering: [97]

- Bureau jeugdzorg voor alle normaal begaafde pupillen. Waarbij dient te worden opgemerkt dat van veel pupillen het IQ niet bekend is.
- William Schrikkergroep voor pupillen met een laaggemiddeld of lager IQ (IQ < 85), chronisch zieken en pupillen met andere beperkingen
- Leger des Heils. Argument om jeugdreclassering bij het Leger des Heils in te schakelen, is vrijwel altijd het feit dat de jeugdige zwervend is of zonder vaste woon- of verblijfplaats

Met betrekking tot de uitvoering van de jeugdreclassering is er sprake van een overgangsfase van de oude (voor 2005) naar de nieuwe situatie (geprognosticeerd 2008). [98] Het Leger des Heils zal met ingang van 1 januari 2008 de uitvoering van haar justitiële jeugdtaken, dus ook haar jeugdreclasseringstaak, overdragen aan de provinciale bureaus jeugdzorg. Dit betreft dan zowel de justitiepupillen, het personeel als de deskundigheid.
Het bureau jeugdzorg draagt vanaf 2005 al verantwoordelijkheid voor de groep justitiepupillen met een IQ > 50, waarbij dient te worden opgemerkt dat gebruik kan worden gemaakt van de expertise van de William Schrikkergroep.
De William Schrikkergroep brengt op dezelfde wijze als het Leger des Heils haar pupillen met een IQ > 50 in bij de provinciale bureaus jeugdzorg. Met betrekking tot de pupillen met een IQ < 50 en de pupillen met beperkingen stelt de minister voor dat de William Schrikkergroep een fusie aangaat met een van de provinciale bureaus jeugdzorg en van daaruit haar expertise uitleent aan de overige bureaus jeugdzorg.

Doelgroep

Jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e één of meer delicten hebben gepleegd en vervolgens met justitie in aanraking zijn gekomen.

- Zij verkeren in dusdanig risicovolle omstandigheden, dat (verder) afglijden naar crimineel gedrag verwacht wordt.

---

[97]. Het Nidos, de voogdij-instelling voor ambulante jeugdhulpverlening aan jonge vluchtelingen die (tijdelijk) niet onder het ouderlijke gezag staan, voert in de praktijk incidenteel ook jeugdreclassering uit. Reden hiervoor is dat het Ministerie van Justitie slechts één maal subsidie verstrekt. Wanneer een voogdijpupil dus ook een jeugdreclasseringstitel heeft, wordt uitsluitend de voogdij betaald. In dat geval wordt de jeugdreclasseringsbegeleiding 'meegenomen' in de reguliere voogdijbegeleiding.
[98]. Bron: Tweede Kamer (2006) - *Jeugdzorg 2005-2008*, vergaderjaar 2005-2006, 29815, nr. 61.

- Zij zijn in voorlopige hechtenis genomen of aan hen is een (on)voorwaardelijke vrijheidsstraf opgelegd.
- Zij krijgen verplicht of vrijwillig nazorg aangeboden na een strafrechtelijke interventie (zij hebben bijvoorbeeld in een justitiële of behandelinrichting of de Glen Mills School gezeten).

De jeugdreclassering richt zich op de jongere, maar algemeen bekend en gedeeld is, dat betrokkenheid van de ouders/opvoeders onmisbaar is. Zij worden beschouwd als een intermediaire doelgroep.

Indicatie

De indicatie voor jeugdreclassering is doorgaans gebaseerd op twee gelijktijdig voorkomende omstandigheden:

1. Een zodanig opeenstapeling van risicofactoren in de jongeren zelf en/of zijn opvoedings- en ontwikkelingsomstandigheden, dat delinquent gedrag een uitingsvorm is van een onderliggende bedreiging van de normale ontwikkeling van de jongere tot een adequaat zelfstandig functionerende volwassene. Bij vier of meer risicofactoren stijgt de recidivekans met (maximaal) 30%. [99]
2. Onvoldoende vermogen van de jongere zelf, zijn opvoeders en opvoedingsomgeving om vorm en inhoud te geven aan een situatie die de bedreiging kan afwenden.

Een kwart van de groep jongeren die door de politie na aanhouding wordt doorgestuurd naar de officier van justitie heeft extra begeleiding van de jeugdreclassering nodig (circa 6.000 per jaar). Alleen een transactie, of een taakstraf als voorwaarde bij een sepot biedt in die gevallen te weinig garanties dat de jongere niet opnieuw een strafbaar feit zal plegen. De jeugdreclassering krijgt dus vooral te maken met de 'zwaardere' gevallen. Bijvoorbeeld met jongeren die tijdens het onderzoek, nog vóór de zitting, in voorlopige hechtenis worden genomen en met jongeren die door de rechter zijn gestraft met (voorwaardelijke) jeugddetentie.

Modaliteiten [100]

De jeugdreclassering kent 4 modaliteiten:

1. Hulp & Steun

Typerend voor de maatregel van Hulp & Steun is dat een justitiële autoriteit deze oplegt: de rechter-commissaris, de raadkamer, de rechter of de officier van justitie. De maatregel heeft daarmee een *gedwongen* karakter. Als de jongere zich aan de Hulp & Steun onttrekt, heeft dit strafrechtelijke gevolgen. Zo kan bijvoorbeeld zijn voorlopige hechtenis - indien hij geschorst is - worden opgeheven of zijn voorwaardelijke jeugddetentie worden omgezet in een onvoorwaardelijke vrijheidsbeneming.

De juridische basis voor de Hulp & Steun kent verschillende varianten:

• Hulp & Steun als voorwaarde van de officier van justitie voor niet verdere vervolging (voorwaardelijk sepot)

---

[99]. Cijfer gebaseerd op onderzoek van Rutter, geciteerd in Hermanns en Van der Laan (2002). Perspectief in de jeugdreclassering. Missie en methodische uitgangspunten. Utrecht: Videvo

[100]. Bron: Adviesbureau Van Montfoort (2005) - *De jongere aanspreken, handboek methode jeugdreclassering*. Utrecht . Maatschappelijk Ondernemers Groep, (www.mogroep.nl)

• Hulp & Steun als voorwaarde voor de schorsing van de voorlopige hechtenis
• Hulp & Steun als voorwaarde bij een voorwaardelijke jeugddetentie of PIJ
• Hulp & Steun bij het aanhouden van een strafzitting (bijvoorbeeld in afwachting van een persoonlijkheidsonderzoek van de jongere).

2. Toezicht & Begeleiding

De opdracht tot Toezicht & Begeleiding heeft formeel geen gedwongen karakter. Het gaat niet om een maatregel die een justitiële autoriteit aan de jongere oplegt, maar om een verzoek van de Raad voor de Kinderbescherming aan de jeugdreclassering om de jongere te begeleiden. De begeleiding is echter niet vrijblijvend. Het verzoek wordt namelijk gedaan in een strafrechtelijk kader door een partner in de strafrechtketen. Onttrekt de jongere zich aan deze vorm van begeleiding dan kan dat in een aantal gevallen leiden tot een zwaardere strafrechtelijke reactie.
Er zijn verschillende varianten van Toezicht & Begeleiding:
• Toezicht & Begeleiding op verzoek van de raad of van de officier van justitie meteen nadat de politie het proces-verbaal heeft opgestuurd naar de officier van justitie en een melding heeft gedaan aan de raad (‘voorzorg’),
• Toezicht & Begeleiding tijdens en na een taakstraf,
• Toezicht & Begeleiding bij een voorwaardelijke invrijheidstelling,
• Toezicht & Begeleiding na een strafrechtelijke interventie (‘nazorg’).
Een jeugdreclasseringstraject wordt vaak gestart met Toezicht & Begeleiding omdat het voor effectieve begeleiding belangrijk is zo snel mogelijk te beginnen. De jeugdreclasseerder geeft dan minstens voorlopig vrijwillige begeleiding op verzoek van de raad in afwachting van de strafzaak. Een dergelijke aanmelding krijgt de subsidietitel ‘voorlopige opdracht’. Deze voorlopige opdracht duurt maximaal zes maanden (maar kan indien nodig op verzoek worden verlengd), en eindigt in ieder geval op de strafzitting. Een voorlopige opdracht kan worden omgezet in een Hulp & Steun maatregel, waardoor de begeleiding een verplichtend karakter krijgt. Dat gebeurt bijvoorbeeld als de officier van justitie Hulp & Steun oplegt als voorwaarde voor niet verdere vervolging, als de rechter-commissaris of raadkamer de voorlopige hechtenis van een jongere schorst onder de voorwaarde van Hulp & Steun, of als de rechter aan een voorwaardelijke straf als voorwaarde Hulp & Steun verbindt. De status van de zorg verandert hierdoor. Bij de voorlopige opdracht is er een semi-gedwongen kader, maar bij een maatregel tot Hulp & Steun werkt de jeugdreclassering in een geheel gedwongen setting. De jeugdreclasseerder mag dan ook de jongere verplichtende aanwijzingen mag geven over dagbesteding en deelname aan activiteiten.

3. ITB Criem

ITB Criem is een intensieve vorm van jeugdreclassering die zowel bij schorsing van de voorlopige hechtenis als bij vonnis kan worden opgelegd als alternatief voor (een deel van) de detentie. ITB Criem is bedoeld voor jongeren met een niet-westerse achtergrond die problemen hebben op meerdere leefgebieden. Het betreft first offenders en incidentele delictplegers. De begeleiding is individueel en bestaat uit een cognitief gedragsmatige training waarbij extra aandacht wordt besteed aan ‘het leven in twee culturen’. De ITB Criem begeleiding is in vergelijking met de bovengenoemde trajecten intensiever (6 à 8 jongeren per fte in tegenstelling tot 22 jongeren per fte bij reguliere jeugdreclassering) en sterker op de persoonlijke situatie gericht.

4. ITB Harde Kern

ITB Harde Kern is een intensieve vorm van jeugdreclassering die zowel bij schorsing van de voorlopige hechtenis als bij vonnis kan worden opgelegd als alternatief voor (een deel van) de detentie. ITB Harde kern is bedoeld voor ernstig problematische jongeren die al enige keren met justitie in aanraking zijn gekomen voor ernstige strafbare feiten en die in aanmerking komen voor een forse vrijheidsstraf. De begeleiding is individueel en bestaat uit een cognitief gedragsmatige benadering gericht op de specifieke situatie van de jongere en de persoonlijke geschiedenis en vaardigheden. De jeugdreclasseringswerker heeft aan het begin van het traject een sterk controlerende taak. De ITB Harde kern begeleiding is in vergelijking met de onder 1 en 2 genoemde trajecten intensiever (6 à 8 jongeren per fte in tegenstelling tot 22 jongeren per fte bij reguliere jeugdreclassering) en sterker op de persoonlijke situatie gericht.

Bijlage 2: Deelnemers aan de werkconferentie voorlopig gehechte jongeren

Datum: 26 januari 2007

	Naam	Instelling
1.	Mevrouw J. Vermeer	Bureau Jeugdzorg Stadsregio Rotterdam, Directie
2.	Mevrouw D. Ooms	Bureau Jeugdzorg Stadsregio Rotterdam, afdeling Jeugdreclassering
3.	De heer R. Glerum	Gemeente Rotterdam, Jeugd, Onderwijs en Samenleving, afdeling Funderend Onderwijs
4.	De heer E. Rondelez	Gemeente Rotterdam, Jeugd, Onderwijs en Samenleving, afdeling Funderend Onderwijs
5.	Mevrouw N. Driessen	Gemeente Rotterdam, Jeugd, Onderwijs en Samenleving, afdeling Funderend Onderwijs
6.	Mevrouw F. van der Werf	Gemeente Rotterdam, Directie Veiligheid
7.	Mevrouw M. van Oostveen	Ministerie van Justitie, Directie Justitieel Jeugdbeleid, Nazorg
8.	Mevrouw R. Tax	Horizon Jeugdzorg, onderdeel Cluster 4 onderwijs
9.	De heer M. van der Laar	Horizon Jeugdzorg, onderdeel Educatief Centrum
10.	De heer A.I. Soerdjbalie	Politie Rotterdam-Rijnmond, Opsporing, jeugdcriminaliteit
11.	De Heer A. van 't Hoff	Politie Rotterdam-Rijnmond, Opsporing, jeugdcriminaliteit
12.	Mevrouw L. Dubbelman	Arrondissementsparket Rotterdam
13.	Mevrouw K. Hofmans	Arrondissementsparket Rotterdam
14.	Mevrouw E. Marbus	Justitiële Jeugdinrichting De Hartelborgt, Directie
15.	Mevrouw E. Leenaars	Het Dok, Forensisch Psychiatrische poli- en dagkliniek
16.	De heer P. Vlaardingerbroek	Universiteit van Tilburg, Faculteit der rechts-geleerdheid, Departement Privaatrecht, familierecht
17.	Mevrouw M.C. van der Kolk	Rechtbank Arrondissement Rotterdam

ISBN 978-90-75116-33-5

Advies- en Onderzoeksgroep Beke ▌ Rijnkade 84 ▌ 6811 HD Arnhem ▌ T 026 443 86 19 ▌ F 026 442 28 12 ▌ info@beke.nl ▌ www.beke.nl